

АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНИ ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

КАЛЕНДАР
ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ І
ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ НА 2007 РІК

Київ – 2006

АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА
УКРАЇНИ ІМЕНІ В.О.СУХОМЛИНСЬКОГО

КАЛЕНДАР
ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ І
ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ НА 2007 РІК

Київ – 2006

Упорядники:

Л. І. Ніколюк,

науковий співробітник

ДНПБ України

ім. В. О. Сухомлинського

І. П. Моїсєєва,

науковий співробітник

ДНПБ України

ім. В. О. Сухомлинського

Науковий редактор

П. І. Рогова, директор

ДНПБ України

ім. В. О. Сухомлинського,

канд. іст. наук

Відповідальна за випуск

Л. О. Пономаренко,

завідувач відділу

ДНПБ України

ім. В. О. Сухомлинського

Літературний редактор

Г. М. Лисиця

Комп'ютерний набір

Л. Г. Краснушкіна

Від упорядників	6
I. ВИЗНАЧНІ ДАТИ РОКУ	
Цього року виповнюється.....	8
Цього року відзначається.....	13
II. ПЕРЕЛІК ВИЗНАЧНИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ ЗА МІСЯЦЯМИ.....	
Січень.....	19
Лютий.....	29
Березень.....	35
Квітень.....	44
Травень.....	52
Червень.....	59
Липень.....	67
Серпень.....	74
Вересень.....	80
Жовтень.....	87
Листопад.....	94
Грудень.....	103
III. НАУКОВЦІ АПН УКРАЇНИ – ЮВІЛЯРИ 2007 р.	112
Іменний показчик	125
Список використаної літератури	133

ВІД УПОРЯДНИКІВ

Головною метою діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) є інформаційне забезпечення розвитку національної педагогічної науки, освіти і практики, впровадження досягнень педагогічної науки, передового досвіду в практику роботи навчальних закладів держави, а також підвищення професійного, духовного й культурного рівня науково-педагогічних кадрів, працівників освіти, молоді, яка навчається.

Інформаційне забезпечення своїх користувачів ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського здійснює в різних напрямках, формах і видах діяльності, зокрема за допомогою вторинної інформації – інформаційних бюлетенів, тематичних списків з актуальних психолого-педагогічних питань, галузевих тематичних та персональних бібліографічних посібників, книжкових виставок тощо.

З 2002 р. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського започаткувала випуск щорічного **„Календаря знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки”** (далі – Календар). Мета видання – допомогти педагогічним і науково-педагогічним кадрам, студентам, бібліотекарям освітянських книгозбірень у плануванні роботи, надати компетентну інформацію про ту чи іншу подію або особу, подати хронологічний перелік визначних дат як з історії світової, так і вітчизняної педагогіки, психології, філософії та освіти. Звертаємо увагу користувачів Календаря на ювілеї видатних діячів освіти, учених-педагогів, зокрема ювілярів Академії педагогічних наук України (АПН України), учителів-новаторів, а також на важливі дати та події, що відбувалися в галузі освіти та педагогічної науки, скажімо, відкриття відомих навчальних закладів або ж започаткування періодичних педагогічних видань.

Упорядковуючи „Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки на 2007 рік”, укладачі врахували зміни, що відбулися в освіті України в процесі її реформування і модернізації, та на основі нових навчальних програм для загальноосвітніх навчальних закладів України до Календаря внесли ювілейні дати видатних учених з різних галузей науки, письменників, літературознавців, бібліотекознавців, основні міжнародні, державні та церковні свята,

історичні громадсько-політичні події. Календар містить також відомості про ювілейні дати провідних учених АПН України, які роблять вагомий внесок у розвиток вітчизняної педагогічної науки, освіти і практики.

Складнощами у роботі над Календарем було уточнення дат і виклад фактографічної інформації під час опрацювання джерел (див. список використаної літератури), оскільки було виявлено низку неточностей і розбіжностей у датах та їх трактуванні. Це пояснюється проблемою календарних стилів (фіксування подій як за Юліанським, так і за Григоріанським календарем). Упорядники намагалися дотримуватися Григоріанського календаря (нового стилю). Якщо дату було неможливо встановити точно, то її подано в кількох варіантах.

„Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки на 2007 рік” має три розділи: перший – Визначні дати року; другий – Перелік визначних і пам'ятних дат за місяцями; третій – Науковці АПН України – ювіляри 2007 р.

Видання містить іменний покажчик та список використаної літератури. При укладанні Календаря використано близько 40 джерел: педагогічні енциклопедії та словники, довідники, дисертаційне дослідження, календарі, навчальні програми загальноосвітніх навчальних закладів, періодичні видання тощо.

Відгуки і пропозиції щодо даного видання надсилайте за адресою:

✉ ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського

відділ наукової бібліографії

вул. М. Берлинського, 9

м. Київ,

04060

☎ 467-22-14

e-mail: nb@edu-ua.net

І. ВИЗНАЧНІ ДАТИ РОКУ

Цього року виповнюється:

– **1595 років** від дня народження **Діадоха Прокла** (412–485), давньогрецького філософа, неоплатоніка, автора праць: „Першооснови теології”, „Першооснови фізики: десять сумнівів щодо Провидіння”, „Теологія Платона” та ін.

– **980 років** від дня народження **Святослава Ярославовича** (1027 – 1076), великого князя Чернігівського і Київського, сина Ярослава Мудрого.

– **435 років** від дня народження **Мелетія Смотрицького** (Максим Герасимович, бл. 1572 – 1633), українського і білоруського письменника-полеміста, поета, філолога, церковного і освітнього діяча, доктора медицини, ректора Київської братської школи, архієпископа Полоцького, автора книг „Тренос” („Плач”), „Граматики словенська” та ін.

– **380 років** від дня народження **Петра Дорофійовича Дорошенка** (1627 – 1698), українського державного діяча, воєначальника, дипломата, учасника національної революції 1648 – 1676 рр., писаря Чигиринського полку, гетьмана (1668 – 1676) возз’єднаної Української козацької держави.

– **270 років** від дня народження **Рудольфа Еріха Распе** (1737 – 1794), німецького вченого, письменника, філософа, мандрівника, бібліотекаря, професора, члена Геттінгенського і Лондонського наукових товариств, автора романів „Гермін і Гунільда” та „Оповідь барона Мюнхаузена про його чудові мандри”.

– **245 років** від дня народження **Антоня Антоновича Прокоповича-Антонського** (1762 – 1848), українського і російського педагога, природознавця, ординарного професора і ректора Московського університету, видавця десятитомної книги „Магазин натуральної історії, фізики, хімії”, автора праць з питань розумового виховання молоді, піклування про бідних та знедолених, русифікаторських позицій Росії до України, навчання дітей рідною мовою тощо.

– **230 років** від дня народження **Івана Могильницького** (1777 – 1831), українського культурно-освітнього і церковного діяча на західноукраїнських землях, борця за поширення українських народних шкіл, самостійності української мови, автора першої в Галичині граматики української мови, засновника культурно-освітнього товариства в Галичині.

– **200 років** від дня народження **Олексія Дмитровича Галахова** (1807 – 1872), російського історика літератури, прозаїка, педагога, викладача російської мови в навчальних закладах, автора посібників: „Полная русская хрестоматия”, „Русская хрестоматия для детей”, „Историческая хрестоматия церковно-славянского и русского языка” та ін.

– **195 років** від дня народження **Федора Максимовича Бодяньського** (1812 – 1873), українського фольклориста, збирача народної творчості, освітянського діяча, учителя повітових шкіл на Полтавщині, інспектора повітового училища в Прилуках, автора двох пісennих збірників „Українські народні пісні у записах Осипа та Федора Бодяньських”. Усі записи братів об’єднані за жанрово-тематичним принципом.

– **195 років** від дня народження **Костянтина Петровича Зеленецького** (1812 [ін. 1814] – 1858), українського філолога-русиста, філософа, письменника, послідовника ідей Шеллінга, професора Рішельєвського ліцею, автора праць з історії та теорії літератури, загальної філології, філософського мовонавчання та ін.

– **190 років** від дня народження **Павла Павловича Максимовича** (1817 – 1892), російського діяча народної освіти, викладача астрономії, географії, навігації, засновника школи для селянських дітей, засновника і керівника Тверської жіночої вчительської школи.

– **190 років** від дня народження **Михайла Миколайовича Петренка** (1817 – 1892), українського поета-романтика прогресивного напрямку, майстра романсової лірики, учасника Кримської війни 1853 – 1856 рр., автора пісень „Дивлюсь я на небо”, „Туди мої очі...” та ін.

– **170 років** від дня народження **Олександра Івановича Гольденберга** (1837 – 1902), російського математика-методиста, одного із основоположників методики початкової арифметики, викладача навчальних закладів, педагогічних курсів, засновника і редактора журналу „Математический листок”, автора посібників „Методика начальной арифметики”, “Сборник задач и примеров для обучения начальной арифметики” (у 2 ч.) та ін.

– **170 років** від дня народження **Олександра Олександровича Котляревського** (1837 – 1881), українського і російського філолога-славіста, народознавця, історика, археолога, бібліографа, доктора слов’янської словесності, вчителя середніх навчальних закладів Москви, хранителя і бібліотекаря музею Московського археологічного товариства, редактора „Археологического вестника”, послідовника міфологічної школи Ф. Буслаєва, ординарного професора і викладача Київського університету, автора наукових розвідок зі славістики та міфології слов’ян, рецензій на праці з української літератури та фольклору.

– **170 років** від дня народження **Володимира Амвросійовича Менциця** (1837 – 1916), українського фольклориста, етнографа, просвітителя, організатора публічної бібліотеки у Житомирі, книгарень у Бердичеві, Києві, Херсоні, Миколаєві, Єлисаветграді, знавця багатьох мов – слов’янських, німецької, французької, давньогрецької, латинської, санскриту.

– **170 років** від дня народження **Поля Робена** (1837 – 1912), французького педагога, учасника Першого Інтернаціоналу, викладача фізики та природничих наук у ліцєях, пропагандиста освіти серед робітників, викладача математики і механіки в коледжі Лондонського університету, керівника дитячого притулку під Парижем, видавця журналу „Интегральное воспитание”, члена Федеральної ради бельгійської секції Першого Інтернаціоналу, автора праці „Об интегральном образовании”.

– **165 років** від дня народження **Митрофана Олександровича Андрієвського** (1842 – 1887), українського філолога-медієвіста, педагога, культурно-освітнього діяча, викладача російської словесності у Рівному, Коростишеві та Катеринославі, інспектора

народних училищ у Мелітополі, автора праць, присвячених „Слову о полку Ігоревім” та думі „Втеча трьох братів з города Азова із турецької неволі” та ін.

– **165 років** від дня народження **Едуарда Гартмана** (1842 – 1896), німецького філософа, засновника філософії позасвідомого, прихильника ідей філософських систем Гегеля, Шопенгауера та Шеллінга, одного із тих, хто вперше застосував термін „аксіологія” у царині філософського аналізу проблеми цінностей.

– **165 років** від дня народження **Сергія Іринейовича Миропольського** (1842 – 1907), українського педагога, методиста, релігійного діяча, магістра богослов'я, викладача Харківської духовної семінарії і недільної чоловічої школи, автора низки статей під назвою „Чем наши народные школы плохи и как помочь этому горю?”, помічника редактора „Журнала Министерства Народного Просвещения”, члена ради Товариства поширення в народі грамотності в Харкові та Санкт-Петербурзького педагогічного товариства, редактора журналу „Народное образование”.

– **160 років** від дня народження **Гната Денисовича Онишкевича** (1847 – 1883), українського мовознавця і педагога, професора, автора праці „Додаток до вчення про малоруський наголос”.

– **145 років** від дня народження **Федора Федоровича Ольденбурга** (1862 – 1914), російського педагога і громадського діяча, викладача педагогіки та психології жіночої гімназії Петербурга і жіночої вчительської школи Твері, послідовника К. Д. Ушинського, засновника системи педагогічної практики, викладача курсу лекцій „Земство и народное образование” в Петербурзькому політехнічному інституті, делегата першого Всеросійського земського з'їзду народної освіти.

– **130 років** від дня народження **Наталії Дмитрівни Лубенець** (1877 – 1943), українського педагога, вчителя, фахівця з дошкільного виховання, популяризатора ідеї суспільного дошкільного виховання, борця за організацію народних дитячих садків, введення їх до загальної системи народної освіти, організатора і голови Київського товариства народних дитячих садків та Київської школи нянь,

редактора журналу „Дошкольное воспитание”, послідовника ідей німецького педагога Ф. Фребеля, лектора, активного працівника Колегії дошкільного виховання при Департаменті народної освіти, учителя досвідної школи у Пущі-Водиці та школах Києва, автора публікацій на сторінках педагогічних видань, підручників та посібників для початкової школи „Перша читанка для трудових шкіл”, „Друга читанка для трудових шкіл”, „Народный детский сад”, „У живительного источника” та ін.

– **125 років** від дня народження **Лева Петровича Ясінчука** (1882 – 1963), українського педагога, громадського та культурно-просвітнього діяча, журналіста, активного діяча Українського педагогічного товариства „Рідна школа” у Львові, члена товариства „Просвіта”, інспектора львівських польськомовних шкіл, одного з найвидатніших представників українства за межами рідної землі (1944 – 1963), автора історико-педагогічних праць, науково-педагогічних розвідок, підручників, методичних посібників, статей тощо.

– **110 років** від дня народження **Клавдії Яківни Латишевої** (1897 – 1956), українського вченого-математика, методиста, доктора фізико-математичних наук, професора, автора наукових праць та монографій „Нормально-регулярні розв’язки і їх додатки”, „Математичний збірник для хімічних інститутів”, „Як можна ввести поняття інтегралу в середній школі” та ін.

Цього року відзначається:

– **990 років** від спорудження Софійського собору в Києві (1017 – за Новгородським літописом; 1037 – за „Повістю временних літ”), пам’ятки архітектури періоду Княжої доби.

– **970 років** від заснування бібліотеки Софійського собору (бібліотека Ярослава Мудрого, 1037), першої відомої бібліотеки в Київській Русі.

– **700 років** від виходу (1307) книжки Данте Аліг’єрі „Божественна комедія”.

– **455 років** від створення (1552) Дмитром Вишневецьким козацького війська – Запорозької Січі, яка стала центром національно-визвольної боротьби українського народу за незалежність. У 1775 р. Запорозьку Січ було ліквідовано.

– **425 років** від заснування (1582) Вюрцбурзького університету (Баварський університет ім. Юлія Максиміліана), одного з найстаріших університетів Німеччини. На початку ХХ ст. в університеті діяла Вюрцбурзька школа – напрям експериментального дослідження мислення. Роботи школи вплинули на гештальт-психологію та формування теорії настанови.

– **380 років** від виходу в світ (1627) першого друкованого словника української мови, видатної пам’ятки староукраїнської лексикографії – „Лексикон словенороський і імен толкованіє”, укладеного видатним ученим, поетом, гравером, друкарем Памвою Бериндою.

– **375 років** від заснування (1632) Києво-Могилянської колегії – першого вищого закладу на території України. З 1701 р. – Києво-Могилянська академія, з 1819 р. по 1918 р. – Київська духовна академія, з 1992 р. – Національний університет „Києво-Могилянська академія”.

– **370 років** від виходу в світ (1637) „Учительського Євангеліє”, видрукованого в друкарні Києво-Печерської лаври в перекладі на українську мову з виправленнями і передмовою Петра Могили.

– **285 років** від заснування (1722) Харківського колегіуму – другої після Києво-Могилянської академії школи з повним курсом наук для всіх верств населення.

– **245 років** від виходу (1762, Париж) соціально-педагогічного трактату “Еміль, або Про виховання” Ж.-Ж. Руссо. За трактатом виховання покликане сформувати нових людей, які мають перетворити суспільство.

– **230 років** від заснування Боннського університету (Рейнський університет ім. Фрідріха Вільгельма, 1777) – одного із найбільших університетів Німеччини.

– **190 років** від відкриття (1817) в Петербурзі першого Вчительського інституту при Головному педагогічному інституті, який готував учителів повітових і парафіяльних училищ.

– **190 років** від заснування Рішельєвського ліцею (1817), закритого середнього навчального закладу підвищеного типу (викладання всіх предметів проводилося французькою мовою). З ініціативи М. І. Пирогова, попечителя Одеського навчального округу, в 1865 р. ліцей реорганізовано в Новоросійський Імператорський університет. З 1945 р. – Одеський державний університет ім. І. І. Мечникова (нині – Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова).

– **170 років** від виходу (1837, Будапешт) альманаху „Русалка Дністровая” – першої книги українською мовою в Галичині, виданої „Руською трійцею”. В альманасі вміщено українські, сербські народні й обрядові пісні, гагілки, твори М. Шашкевича, Я. Головацького, І. Вагилевича та ін.

– **165 років** від виходу (1842) в Росії Закону про створення парафіяльних училищ – навчальних закладів для початкового навчання і релігійно-морального виховання селян.

– **165 років** від виходу в світ (1842) у Харкові першого повного видання поеми І. П. Котляревського „Енеїда”.

– **150 років** від виходу (1857) журналу „Русский педагогический вестник”.

– **150 років** від виходу (1857, Львів) методичного посібника з педагогіки для вчителів народних шкіл „Народная педагогія в пользу училищ и учителей сельских”, підготовленого О. Духновичем.

– **150 років** від виходу (1857) педагогічного журналу „Воспитание”.

– **150 років** від заснування (1857) одного з давніх університетів Індії – Калькутського.

– **145 років** від заснування (1862) Х. Д. Алчевською Харківської жіночої недільної школи – одного з центрів освіти дорослих в Україні (існувала до 1919 р.).

– **140 років** від започаткування українського літературного, наукового і політичного журналу „Правда” (1867 – 1898), який виходив з перервами у Львові і став загальноукраїнським періодичним виданням. Тут уперше опубліковано твори І. Нечуй-Левицького, Панаса Мирного, Івана Рудченка, історичні дослідження М. Костомарова, П. Куліша, В. Барвінського, переклади М. Старицького, І. Франка, Б. Грінченка та ін.

– **135 років** від відкриття (1872) перших Фребелівських курсів у Петербурзі – спеціальних курсів для підготовки вихователів дитячих садків і для сімей за системою Ф. Фребеля.

– **125 років** від виходу (1882 – 1907) історико-етнографічного і літературно-художнього журналу „Киевская старина”, названого М. Грушевським справжньою енциклопедією українознавства.

– **125 років** від заснування (1882) Київського товариства грамотності – добровільної громадської організації, створеної з метою поширення грамотності та проведення культурно-освітньої роботи серед населення, відкриття нових шкіл, бібліотек, організації нових курсів для вчителів. Очолив організацію київський губернатор С. Гудим-Левкович, а з березня 1897 – відомий педагог В. Науменко. Товариство припинило своє існування в 1908 р.

– **125 років** від заснування Київського товариства сприяння початковій освіті (1882 – 1918, до 1901 р. відоме під назвою „Комісія народних читань”), організованого вчителями київських гімназій і професорами Київського університету та Політехнічного інституту. До товариства входили комісії: народних читань, бібліотечна, навчальних посібників, видавнича, господарча. Очолював товариство П. Алексєєв.

– **115 років** від виходу (1892) „Записок Наукового товариства імені Шевченка” („ЗНТШ”) у Львові та за кордоном. З 1991 р., після відродження НТШ в Україні, „ЗНТШ” відновили своє існування.

– **115 років** від виходу (1892) в Петербурзі щомісячного педагогічного часопису „Образование”.

– **115 років** від заснування (1892) Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка у Львові (НТШ), яке об’єднало науковий і культурно-просвітницький рух в Україні і стало українознавчим центром нації. Після Другої світової війни діяльність НТШ продовжувалася в еміграції, а у Львові поновилася в жовтні 1989 р.

– **110 років** від заснування Київського педагогічного товариства взаємної допомоги (1897 – 1905), куди входили відділи шкільного виховання, сімейного виховання, комісії з організації дитячих та юнацьких читань, матеріальної допомоги вчителям. Очолював товариство Є. Нолен.

– **100 років** від виходу (1907, Росія) першого повного видання „Кобзаря” Т. Г. Шевченка за редакцією В. Доманицького.

– **100 років** від виходу (1907, Москва) щорічного педагогічного журналу „Свободное воспитание”.

– **100 років** від заснування Київського товариства народних дитячих садків (1907 – 1917), головою якого була Н. Лубенець. Товариство відкрило чотири дитячі садки, школу нянь-фребелічок, магазин “Дошкільне виховання”, два притулки для дітей, видавало журнал “Дошкольное воспитание”.

– **100 років** від створення (1907) в Києві Українського наукового товариства (УНТ), засновником і керівником якого був М. Грушевський.

– **95 років** від заснування (1912) Вінницького державного педагогічного інституту, нині – Вінницький державний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського.

– **95 років** від заснування (1912) Міжнародної федерації викладачів середньої школи – міжнародного об'єднання національних організацій учителів державних шкіл.

– **90 років** від заснування Українського товариства шкільної освіти (1917 – 1920), в яке входили організаційний, педагогічний та фінансовий відділи. Товариством було розроблено план єдиної трудової школи, відкрито 16 українських шкіл, видано підручники українською мовою. Очолював товариство І. Стешенко.

– **90 років** від заснування (1917) Херсонського державного педагогічного інституту ім. Н. К. Крупської, нині – Херсонський державний педагогічний університет.

– **85 років** від виходу (1922) щомісячного науково-педагогічного журналу „Путь просвещения” (Харків), що виходив українською і російською мовами (з 1926 – „Шлях освіти”, з 1931 – „Комуністична освіта”, з 1945 – “Радянська школа”, з 1991 – “Рідна школа”).

– **85 років** від виходу суспільно-педагогічного журналу „Вестник просвещения” (1922 – 1929) – органу Московського відділу народної освіти (з 1930 – „За коммунистическое воспитание” (1930 – 1935).

– **80 років** від виходу (1927) науково-методичного журналу для вчителів фізики „Физика в школе”.

– **80 років** від заснування (1927) дитячої трудової комуни ім. Ф. Е. Дзержинського. З 20.10.1927 р. по 1.07.1935 р. комуною керував А. С. Макаренко.

– **75 років** від заснування (1932) Бердянського педагогічного інституту ім. П. Д. Осипенко, нині – Бердянський державний педагогічний університет.

– **70 років** від виходу (1937) щомісячного журналу для сліпих дітей „Советский школьник” (брайлівським шрифтом).

– **70 років** від заснування (1937) Донецького педагогічного інституту, нині – Донецький національний університет.

– **50 років** від заснування (1957) в СРСР громадської організації – „Общество психологов”.

– **40 років** від заснування (1967) у Києві Державної бібліотеки України для дітей, створеної на базі міської бібліотеки для дітей та дорослих ім. М. Коцюбинського. З 2.10.2003 р. – Національна бібліотека України для юнацтва.

II. ПЕРЕЛІК ВИЗНАЧНИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ ЗА МІСЯЦЯМИ

СІЧЕНЬ

У січні відзначається:

– **80 років** від заснування (1927) журналів „Перець” та „Молодняк” (нині – „Дніпро”).

– **35 років** від початку (1972) другої великої хвилі репресій проти представників інтелігенції в Україні.

1.01 – **Новорічне свято.**

2.01 – **120 років** від дня народження **Миколи Андрійовича Чайковського** (1887 – 1970), українського вченого-математика, педагога, громадського діяча, дійсного члена НТШ, доктора філософії, професора Львівського університету.

3.01 – **165 років** тому (1842) вийшла поема Тараса Шевченка „Гайдамаки”.

– **90 років** від дня народження **Юрія Олексійовича Митропольського** (1917), українського математика, академіка АН УРСР і АН СРСР, завідувача кафедри диференціальних рівнянь Київського університету, директора Інституту математики АН УРСР, радника Президії АН, заслуженого діяча науки УРСР, автора наукових праць з математичної фізики, зокрема нелінійної механіки тощо.

4.01 – **170 років** від дня народження **Павла Гнатовича Житецького** (1837 – 1911), українського філолога, педагога, громадського діяча, викладача російської мови та словесності у Кам'янець-Подільській гімназії, Колегії Павла Галагана та інших навчальних закладах Києва, дійсного члена Історичного товариства Нестор-літописця, члена-кореспондента Російської АН, члена НТШ у Львові, автора підручників для різних типів середніх навчальних закладів.

6.01 – **Святвечір. Багата кутя.**

– **115 років** від дня народження **Федора Павловича Белянкіна** (1892 – 1972), українського фізика, фахівця в галузі міцності матеріалів та інженерних конструкцій, дійсного члена-кореспондента АН УРСР, викладача курсу опору металів, завідувача механічної лабораторії Політехнічного інституту, керівника кафедри опору металів.

7.01 – **Різдво Господа Ісуса Христа.**

– **80 років** від дня народження **Юрія Костянтиновича Бабанського** (1927 – 1987), російського педагога, доктора педагогічних наук, професора, віце-президента АПН СРСР, творця теорії оптимізації навчання і виховання як науково обґрунтованого вибору. За редакцією вченого вийшли посібники для педагогічних вузів, зокрема „Педагогіка”.

9.01 – **100 років** тому (1907) створено чернігівську „Просвіту”, керівником якої був М. Коцюбинський.

10.01 – **410 років** від дня народження **Петра Семеновича Могили** (1597–1647), українського богослова і мислителя, проповідника, літератора, церковного, громадсько-політичного та культурно-освітнього діяча, мецената, митрополита Київського і Галицького, засновника Лаврської школи, яка була об’єднана з Київською братською школою і дістала назву Києво-Могилянської колегії – першого вищого навчального закладу на землях східних та південних слов’ян, що відіграв провідну роль у розвитку освіти, науки і культури в Україні.

11.01 – **165 років** від дня народження **Вільяма Джемса** (Джеймс, 1842 – 1910), американського філософа і психолога, одного з родоначальників філософії прагматизму, професора фізіології, психології та філософії Гарвардського університету, організатора першої в США лабораторії прикладної психології, автора теорії емоцій

Джемса-Ланге (пояснює причину виникнення емоцій змінами в діяльності внутрішніх органів і в роботі кровоносних судин), праць із проблем особистості, досліджень зв'язку психології з педагогічною філософією. Великого значення у вихованні надавав трудовому навчанню.

– **140 років** від дня народження **Едуарда Бредфорда Тітченера** (1867–1927), американського психолога, представника інтроспективної психології, дослідника та експериментатора психології відчуття, уваги, мислення, професора Корнеллського університету, організатора центру експериментальної психології, учня і послідовника В. Вундта, засновника Товариства експериментальної психології в США, засновника і редактора часописів „Розум”, „Журналу експериментальної психології”.

12.01 – **100 років** від дня народження **Сергія Павловича Корольова** (1907–1966), українського і російського вченого, конструктора ракетно-космічних систем СРСР, керівника розробок і запуску балістичних і геофізичних ракет, космічних кораблів та автоматичних міжпланетних станцій різних модифікацій (у т. ч. „Восток”, „Восход”, „Космос”, „Зонд”).

13.01 – **180 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Бекетова** (1827 – 1911), українського і російського фізико-хіміка, одного з основоположників фізичної хімії, академіка Петербурзької АН, професора, організатора першої лабораторії з фізичної хімії та фундатора Товариства дослідних наук при Харківському університеті. Встановив ряд активності металів, заклав основи алюмінотермії.

– **165 років** від дня народження **Василя Семеновича Мови** (справж. – Лиманський, 1842 – 1891), українського письменника, педагога, лексикографа, перекладача, автора більш як 50 зшитків рукописного архіву.

– **110 років** від дня народження **Василя Климентійовича Дем'янчука** (1897 – 1942), українського мовознавця, педагога, перекладача, фахівця з питань історії української мови, діалектології, славістики, автора праць: „Морфологія українських грамот XIV і першої половини XV віку”, „Бібліографічний огляд української діалектології за рр. 1914 – 1927” та ін.

– **90 років** від дня народження **Іллі Михайловича Ліфшиця** (1917 – 1982), українського фізика-теоретика, академіка АН УРСР і АН СРСР, автора праць із квантової теорії твердого тіла, електронної теорії металів, теорії неупорядкованих систем, фізики полімерів, фізичної кінетики.

14.01 – **Новий рік за старим стилем.**

– **125 років** від дня народження **Івана Івановича Огієнка** (митрополит Іларіон, 1882 – 1972), українського вченого, державного, освітнього і релігійного діяча, мовознавця, історика, педагога, професора Київського університету, засновника і ректора Кам'янець-Подільського університету, Міністра освіти та мистецтв УНР, митрополита Української Церкви в Канаді, одного з фундаторів шкільництва і педагогічної думки в Україні, автора наукових праць із українського мовознавства, історії церкви, культури: „Нариси з історії української мови”, „Історія українського друкарства”, „Український стилістичний словник” та ін.; перекладача українською мовою „Біблії”, активного члена „Просвіти” та НТШ.

– **115 років** від дня народження **Василя Івановича Помагайби** (1892 – 1972), українського педагога, вчителя і завідувача початкової школи, кандидата педагогічних наук, дійсного члена, професора Українського науково-дослідного інституту педагогіки, доцента кафедри педагогіки Ніжинського педагогічного інституту, фахівця з питань дидактики, методики навчання в початковій школі, автора монографій, методичних посібників, праць

історико-педагогічного характеру, підручників для початкової школи тощо.

– **70 років** від дня народження **Євгена Пилиповича Гуцала** (1937 – 1995), українського прозаїка, поета, публіциста, кінодраматурга, шістдесятника-неореаліста, автора романів, повістей, публіцистично-документальних нарисів про російську ментальність, лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка.

15.01 – **15 років** тому (1992) Президія Верховної Ради України ухвалила указ про Державний Гімн України (музична редакція М. М. Вербицького).

– **385 років** від дня народження **Жана Батіста Мольєра** (1622 – 1673), французького драматурга, актора, творця класичної комедії, талановитого режисера, керівника одного з кращих театрів Франції XVII ст., автора комедій „Тартюф”, „Скупий”, „Міщанин-шляхтич”, „Кумедні маніри” та ін., які впродовж десятиліть йдуть у театрах України.

– **170 років** від дня народження **Володимира Вікторовича Лесевича** (1837 – 1905), українського філософа-позитивіста, публіциста, пропагандиста емпіріокритицизму, засновника однієї з перших шкіл на Полтавщині для селян з українською мовою навчання, прихильника народницького руху, автора праць про творчість Т. Г. Шевченка.

– **130 років** від дня народження **Льюїса Медісона Термена** (1877 – 1956), американського психолога, професора, керівника психологічного відділення Стенфордського університету, фахівця з питань гігієни дітей шкільного віку, проблем тестування інтелекту й оцінювання обдарованих осіб.

- 16.01 – **140 років** від дня народження **Вікентія Вікентійовича Вересаєва** (1867 – 1945), російського письменника, публіциста, перекладача, лауреата Державної премії СРСР, автора творів „Два конца”, „Записки врача”, „Живая жизнь” та ін.
- **120 років** від дня народження **Івана Івановича Завадовського** (1887 – 1932), українського мовознавця і педагога, професора Дніпропетровського інституту народної освіти, автора навчальних посібників із загального та українського мовознавства, методичних розробок і матеріалів для вчителів шкіл, зокрема „Українська мова”, „Основи мовознавства” та ін.
- 17.01 – **5 років** тому (2002) вийшов Закон України „Про вищу освіту”.
- **100 років** від дня народження **Григорія Китастого** (1907 – 1984), українського композитора, диригента, бандуриста.
- 18.01 – **125 років** від дня народження **Богдана Михайловича Комарова** (1882 – 1975), українського бібліографа, публіциста, мемуариста, одного з активних учасників бібліотекознавчо-бібліографічного життя Одеси в 20-ті роки, діяча Українського бібліографічного товариства, завідувача Української державної бібліотеки ім. Т. Шевченка в Одесі, упорядника покажчика про М. Комарова (батька), автора бібліографічного огляду природничих праць М. Максимовича та ін.
- **125 років** від дня народження **Алена Александра Мілна** (1882 – 1956), англійського письменника, журналіста, члена редколегії гумористичного журналу „Панч”, члена письменницького товариства Англії, автора книг для дітей „Вінні-Пух”, „Сусідство з Пухом” та ін.
- 19.01 – **Богоявлення Господнє. Водохреще.**
- 20.01 – **День Автономної Республіки Крим.**

- **195 років** від дня народження **Едуарда Сегена** (1812 – 1880), французького лікаря й педагога, засновника олігофренопедагогіки, автора першої медико-педагогічної системи виховання та навчання дітей з особливими потребами, керівника дитячого відділення душевнохворих у лікарні під Парижем, засновника приватної школи-пансіону для дітей із затримкою психічного розвитку, засновника методики сенсорного і м'язового тренування.
- 21.01 – **120 років** від дня народження **Вольфганга Келера** (1887 – 1967), німецького психолога, одного із засновників гештальтпсихології, професора, директора Інституту психології в Берліні, автора праць „Дослідження інтелекту людиноподібних мавп”, „Гештальтпсихологія” і наукових досліджень із питань електричної активності мозку.
- 22.01 – **День Соборності України.**
Директорія Української Народної Республіки проголосила на Софійській площі в Києві (1919) злуку всіх українських земель (західних і східних) у єдину соборну Українську Державу.
- 22–23.01 – **15 років** тому (1992) в Києві відбувся Перший Світовий конгрес українців.
- 22.01 – **170 років** від дня народження **Миколи Християновича Весселя** (1837 – 1906), російського педагога й публіциста, прихильника педагогічних ідей К.Д. Ушинського, історика й теоретика професійної освіти, редактора журналів „Учитель” (1861 – 1864), „Педагогический сборник”(1864 – 1882) і „Задумшевное слово” (1885 – 1900).
- **125 років** від дня народження **Павла Олександровича Флоренського** (1882 – 1937), російського філософа, церковного діяча, вченого-фізика, магістра богослов'я, викладача філософії у Московській Духовній академії, професора Вищих Художньо-технічних майстерень, автора праць „Стовп і підвалини Істини”, „Нариси філософії культу”, „Загальнолюдські корені ідеалізму” та ін.

- 23.01 – **145 років** від дня народження **Давіда Гільберта** (1862 – 1943), всесвітньовідомого німецького математика і логіка, мислителя, професора Кенігсберзького та Геттингенського університетів, фахівця з питань теорії інваріантів і теорії чисел, теорії функцій і основ геометрії, диференціальних та інтегральних рівнянь, задач математичної фізики тощо, автора праць „Основи геометрії”, „Головні особливості теоретичної логіки”, „Основи математики” та ін. Знамениті 23 проблеми Гільберта визначили напрями розвитку математики ХХ ст.
- **135 років** від дня народження **Поля Ланжевена** (1872 – 1946), французького фізика, прогресивного громадського діяча, професора Сорбони та Колеж де Франс, члена Паризької АН, члена АН СРСР, голови Комісії зі шкільної реформи, фахівця з питань іонізації газів, теорії пара- та діамagnetизму, засновника основ гідролокації з використанням генераторів ультразвуку.
- 24.01 – **275 років** від дня народження **П'єра Огюстена де Бомарше** (1732 – 1799), французького драматурга, автора сатиричних комедій і драм: „Севільський цирульник”, „Весілля Фігаро”, „Євгенія”, „Двоє друзів” та ін.
- 25.01 – **380 років** від дня народження **Роберта Бойля** (1627 – 1691), англійського фізика, хіміка і філософа, одного із засновників Лондонського королівського товариства, творця нового вчення про хімічні елементи та основи якісного аналізу, відкривача закону про залежність об'єму газу від тиску, дослідника теплових, електричних і акустичних явищ.
- **175 років** від дня народження **Івана Івановича Шишкіна** (1832 – 1898), російського живописця і графіка, професора й дійсного члена Петербурзької АМ, члена-засновника Товариства передвижників.
- **135 років** від дня народження **Миколи Олексійовича Скрипника** (1872 – 1933), українського державного, громадського і політичного, культурно-освітнього діяча,

академіка АН УРСР, АН БРСР, наркома освіти УРСР, теоретика і практика з проблем українізації середньої та вищої шкіл, шкільного будівництва, організації дошкільного виховання та освіти дорослих, підготовки наукових і технічних кадрів для промисловості республіки тощо. Науково-публіцистична спадщина вченого налічує понад 800 праць.

– **125 років** від дня народження **Вірджинії Вулф** (1882 – 1941), англійської письменниці й літературного критика.

26.01 – **230 років** від дня народження **Василя Яковича Ломиковського** (1777 – бл. 1848), українського історика, етнографа, перекладача, укладача збірника народних дум, „Словника малоруської старовини” та ін.

27.01 – **175 років** від дня народження **Льюїса Керролла** (Чарлз Доджсон, 1832 – 1898), англійського письменника, математика, логіка, священника, професора Оксфордського університету, фахівця в галузі математичної логіки та алгебраїчної геометрії, автора всесвітньо відомих книжок „Аліса в країні чудес”, „Аліса в Задзеркаллі” та ін.

– **85 років** від дня народження **Павла Васильовича Копніна** (1922 – 1971), українського й російського філософа, доктора філософських наук, професора, академіка АН УРСР, засновника сучасної київської філософської школи, завідувача кафедр філософії Київського політехнічного інституту та Київського університету, директора Інституту філософії та Інституту філософії АН СРСР, автора наукових праць із питань діалектичного матеріалізму, методології та логіки науки, одного з ініціаторів розроблення в СРСР логіки наукового дослідження.

– **80 років** від дня народження **Олексія Івановича Тихого** (1927 – 1984), українського поета, правозахисника.

– **75 років** від дня народження **Римми Федорівни Казакової** (1932), російської поетеси, автора ліричних збірок: „В тайге не плачут”, „Поверить снегу”, „Набело” та ін.

28.01 – **15 років** тому (1992) Верховна Рада України затвердила національний синьо-жовтий прапор як Державний Прапор України.

– **10 років** тому (1997) Загальні збори АПН України прийняли рішення про створення Відділення педагогіки і психології професійно-технічної освіти АПН України.

– **110 років** від дня народження **Валентина Петровича Катаєва** (1897 – 1986), російського письменника, Героя Соціалістичної праці, автора комедії „Квадратура круга”, повістей „Белеет парус одинокий”, „Хуторок в степи”, „Сын полка” та ін.

29.01 – **День пам’яті героїв Крут.**

89 років тому (1918) відбувся бій між київськими студентами та військами Муравйова під Крутами, де в нерівній боротьбі полягло 300 юнаків.

30.01 – **15 років** тому (1992) Україна стала членом Ради з безпеки і співробітництва в Європі (нині – Організація з безпеки і співробітництва в Європі).

– **125 років** від дня народження **Франкліна Делано Рузвельта** (1882 – 1945), американського юриста, державного діяча, президента США (з 1933 р.), учасника Тегеранської (1943) та Кримської (1945) конференцій. Рузвельт вивів країну з кризи, провів через Другу світову війну, після якої США стали наймогутнішою державою світу.

– **85 років** від дня народження **Юрія Юрійовича Кондуфора** (1922 – 1997), українського історика, академіка АН УРСР, професора Київського університету ім. Т. Г. Шевченка, директора Інституту історії АН УРСР, головного редактора „Українського історичного журналу”

(УІЖ), керівника редколегій багатотомного видання „Історії Української РСР”, тритомної „Історії Києва” та ін., автора понад 250 праць з історії України, в т. ч. 20 монографій.

ЛЮТИЙ

1.02 – **150 років** від дня народження **Володимира Михайловича Бехтерєва** (1857 – 1927), російського невропатолога, психіатра, психолога, фізіолога, педагога, громадського діяча, одного з організаторів Всеросійських з’їздів із педагогічної психології, експериментальної педагогіки, засновника ряду науково-педагогічних закладів у Петербурзі, фундатора Психоневрологічного інституту та Інституту вивчення мозку.

– **105 років** від дня народження **Оксани Михайлівни Лятуринської** (1902 – 1970), української письменниці, скульптора і маляра в США, автора погруддя Т. Шевченка, С. Петлюри, керамічних виробів тощо.

2.02 – **195 років** від дня народження **Євгена Павловича Гребінки** (1812 – 1848), українського і російського поета, прозаїка, байкаря, видавця, громадського діяча, викладача російської мови та літератури, ботаніки, зоології у військових навчальних закладах Петербургу, одного з учасників викупу Т. Шевченка з кріпацтва, організатора відкриття, за власний кошт, парафіяльного училища для селянських дітей у с. Рудка на Полтавщині, видавця альманаху „Ластівка”, автора численних байок, ліричних поезій, оповідань, повісті „Нежинский полковник Золотаренко” та роману „Чайковский”, поеми „Богдан”, автора романсів „Очи черные”, „Помню, я еще молодуюшкой была” та ін.

– **125 років** від дня народження **Джеймса Джойса** (1882 – 1941), ірландського письменника, представника авангардизму, автора роману „Улісс”.

– **110 років** від дня народження **Євгена Филимоновича Маланюка** (1897 – 1968), українського поета, есеїста, публіциста, критика, літературознавця, філософа, мистецтвознавця, співця степової Еллади (Херсонщини), поета боротьби і вселюдських ідеалів, абстрактів і контрастів.

4.02 – **110 років** від дня народження **Федора Пилиповича Максименка** (1897 – 1983), патріарха української бібліографії ХХ століття, книгознавця, одного з фундаторів бібліотечно-бібліографічної справи в УРСР, завідувача бібліографічного відділу Науккових бібліотек Київського та Львівського університетів, укладача, редактора, рецензента найрізноманітніших бібліографічних покажчиків – українознавчих, краєзнавчих, персональних, біобібліографічних, галузевих та ін.

6.02 – **100 років** тому (1907) відбулися масові виступи-демонстрації студентів Львівського університету проти реакційних викладачів.

7.02 – **195 років** від дня народження **Чарлза Діккенса** (1812 – 1870), англійського письменника-реаліста, автора романів: „Посмертні записки Піквікського клубу”, „Пригоди Олівера Твіста”, „Домбі і син”, „Давід Копперфілд”, „Тяжкі часи” та ін.

– **100 років** від дня народження **Георгія Дмитровича Латишева** (1907 – 1973), українського фізика, члена-кореспондента АН УРСР, академіка АН Казахської РСР, фахівця в галузі ядерної фізики, організатора й директора Інституту ядерної фізики АН Казахської РСР, співробітника науково-дослідних установ АН УРСР – Інституту фізики, Інституту ядерних досліджень. Здійснив розщеплення атомного ядра штучно прискореними частинками.

- 8.02 – **185 років** від дня народження **Опанаса Васильовича Марковича** (1822 – 1867), українського фольклориста й етнографа, творця „окремої школи національної української музики” (І. Франко), члена Кирило-Мефодіївського товариства, викладача географії Немирівської гімназії, соратника й помічника дружини (Марко Вовчок) у літературній і фольклористично-збирацькій діяльності.
- 11.02 – **160 років** від дня народження **Томаса Едісона** (1847 – 1931), американського винахідника в галузі електротехніки, підприємця, автора системи електричного освітлення (збудував першу в світі електричну станцію), лауреата Нобелівської премії (1915), почесного члена АН СРСР.
- 15.02 – **Стрітєння Господнє.**
- 16.02 – **510 років** від дня народження **Філіпа Меланхтона** (Шварцерда, 1497 – 1560), німецького гуманіста і діяча Реформації, магістра мистецтв, викладача класичної філології, історії, фізики та етики Віттенберзького університету, реформатора шкільної справи в Саксонії, автора підручників із граматики, логіки, риторики, історії та ін.
- **215 років** від дня народження **Григорія Якимовича** (1792 – 1863), українського громадсько-політичного діяча, вченого-теолога, доктора богослов'я, філософії і вільних мистецтв, професора теології та педагогіки Львівського університету, одного з провідних діячів українського національного відродження середини XIX ст.
- **185 років** від дня народження **Френсіса Гальтона** (1822 – 1911), англійського психолога й антрополога, фахівця в галузі географії та метеорології, основоположника диференціальної психології, тестування та анкетування, винахідника ряду приладів для вимірювання слухових відчуттів тощо.

– **115 років** від дня народження **Павла Опанасовича Ларічева** (1892 – 1963), російського математика-методиста, педагога, заслуженого вчителя, викладача математики в середніх школах, лауреата премії ім. К.Д. Ушинського, автора праць із методики викладання алгебри, підручників із алгебри для середньої школи, зокрема „Збірника задач з алгебри”, який багато років був основним підручником у вітчизняній школі.

– **110 років** від дня народження **Ганни Михайлівни Панкратової** (1897 – 1957), російського історика, доктора історичних наук, академіка, дійсного члена АН БРСР і АПН РРФСР, члена-кореспондента Німецької та Румунської АН, члена бюро Міжнародного комітету історичних наук, засновника журналів „Преподавание истории в школе”, „Исторический журнал”, автора наукових праць, підручників та посібників із вітчизняної історії, історії радянського суспільства тощо.

– **100 років** від дня народження **Івана Івановича Ковалика** (1907 – 1989), українського мовознавця, педагога, доктора філологічних наук, професора, фахівця з питань загального мовознавства, історії мовознавства, лексикології, автора праці „Про деякі питання слов'янського словотвору”, програм із загального мовознавства і лінгвістичного аналізу тексту (для вищої школи), дослідника мови Т. Шевченка, І. Франка, В. Стефаника.

17.02 – **115 років** від дня народження **Йосифа Сліпого** (справж. – Йосип Іванович Коберницький-Дичковський, 1892 – 1984), українського богослова, архієпископа, митрополита Української греко-католицької церкви, Галицького патріарха, викладача та ректора семінарії, першого ректора Львівської богословської академії, автора низки релігійних трактатів. 18 років подвижник провів у ГУЛАГівських таборах. У 1992 р. за його заповітом перепоховано на рідній землі.

- 18.02 – **35 років** тому (1972) Рада Міністрів СРСР ухвалила постанову про відкриття Сімферопольського державного університету (нині – Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського).
- 19.02 – **15 років** тому (1992) Верховна Рада України затвердила Тризуб як малий герб України, вважаючи його головним елементом великого Державного Герба України.
- **160 років** від дня народження **Олександра Олександровича Русова** (1847 – 1915), українського вченого, славіста, педагога, етнографа, фольклориста, статистика, музикознавця, громадського діяча, викладача латинської і грецької мов, історії в Першій Київській та Фундуклеївській жіночій гімназіях, члена Київської громади, засновника і діяча Південно-Західного відділу Російського географічного товариства в Києві, видавця першого повного видання „Кобзаря” Т. Г. Шевченка (1876, Прага), популяризатора літератури для народу, автора наукових праць із українського правопису, статистичних досліджень Чернігівщини, Херсонщини, Полтавщини, з питань педагогіки, методики викладання предметів у гімназіях тощо.
- 20.02 – **155 років** від дня народження **Миколи Георгійовича Гаріна-Михайловського** (1852 – 1906), російського письменника, публіциста, автора тетралогії „Детство Тёми”, „Гимназисты”, „Студенты”, „Инженеры”. Дитячі та юнацькі роки письменника пройшли в Україні.
- 21.02 – **Міжнародний день рідної мови.**
- 22.02 – **275 років** від дня народження **Джорджа Вашингтона** (1732 – 1799), американського державного діяча, головнокомандувача американської армії під час війни за незалежність (1775 – 1783), одного з авторів Конституції США, першого президента США (1789 – 1792).
- **150 років** від дня народження **Генріха Рудольфа Герца** (1857 – 1894), німецького фізика, одного із засновників

електродинаміки, автора теорії удару пружних куль, існування електромагнітних хвиль та ін.

23.02 – **День захисника Вітчизни.**

24.02 – **115 років** від дня народження **Костянтина Олександровича Федіна** (1892 – 1977), російського письменника, академіка АН СРСР, голови правління СП СРСР, лауреата Державної премії СРСР, автора романів, оповідань, нарисів, трилогії – „Первые радости”, „Необыкновенное лето”, „Костёр”, праць з історії та теорії літератури.

25.02 – **50 років тому** (1957) вийшла Постанова Ради Міністрів УРСР „Про організацію Державного видавництва дитячої літератури УРСР”.

– **300 років** від дня народження **Карла Гольдоні** (1707 – 1793), італійського драматурга, одного з основоположників національної комедії, автора 267 п’єс.

– **120 років** від дня народження **Леся** (Олександра-Зенона) **Курбаса** (1887 – 1937), українського режисера, актора, драматурга і публіциста, педагога, перекладача, громадського діяча, засновника нового театру „Березіль”.

26.02 – **205 років** від дня народження **Віктора Гюго** (1802 – 1885), французького письменника, публіциста, автора історичних романів „Собор Паризької богоматері”, „Дев’яносто третій рік”, соціальних романів „Знедолені”, „Людина, що сміється”, драми „Кромвель”, „Ернані”, віршів, поем тощо.

– **170 років** від дня народження **Лева Миколайовича Модзалевського** (1837 – 1896), російського педагога, послідовника К. Д. Ушинського, викладача російської літератури в Смольному університеті, Маріїнському інституті, інспектора Кавказького навчального округу, директора училища глухонімих у Петербурзі, автора праць із питань історії виховання і навчання.

27.02 – **200 років** від дня народження **Генрі Лонгфелло** (1807 – 1882), американського поета і перекладача, автора епічної поеми „Пісня про Гайавату”, написаної на основі індіанських легенд.

– **105 років** від дня народження **Джона Стейнбека** (1902 – 1968), американського письменника різноманітних жанрів – романіста, новеліста, драматурга, публіциста, репортера, лауреата Нобелівської премії (1962), автора творів: „Про мишей і людей”, „Грона гніву”, „На схід від раю”, „Зима тривоги нашої” та ін. Письменник двічі побував в Україні (1947, 1963).

28.02 – **215 років** від дня народження **Карла Максимовича Бера** (1792 – 1876), російського природознавця, біолога, натураліста, основоположника ембріології, академіка Петербурзької АН, завідувача іноземного відділу в бібліотеці АН, автора оригінальної бібліотечно-бібліографічної класифікації – однієї з кращих на той час у Росії.

– **205 років** від дня народження **Федора Спиридоновича Шимкевича** (1802 – 1843), українського, білоруського та російського мовознавця, магістра богослов'я і словесних наук, автора „Корнеслова російської мови, порівняного з усіма головнішими слов'янськими наріччями та з двадцятьма чотирма іноземними мовами” та багатьох словників.

БЕРЕЗЕНЬ

У березні виповнюється

– **140 років** від дня народження **Грицька Григоренка** (справж. – Судовщикова-Косач Олександра Євгенівна, 1867 – 1924), української письменниці, перекладача, автора нарисів, оповідань, п'єс для дітей.

У березні відзначається

– **90 років** від початку Української революції, національно-визвольної боротьби 1917 – 1920 рр.

1.03 – **100 років** від дня народження **Володимира Миколайовича Черніговського** (1907 – 1981), російського вченого-фізіолога, академіка АН СРСР, директора Інституту фізіології АН СРСР, автора наукових праць з фізіології рецепторів внутрішніх органів, загальної фізіології головного мозку, космічної фізіології та медицини.

2.03 – **125 років** від дня народження **Архипа Юхимовича Тесленка** (1882 – 1911), українського письменника, драматурга, етнографа, публіциста, учасника революційних подій 1905 р., автора оповідань із сільського життя „За пашпортом”, „Школа”, „У схимника”, „Страчене життя” та ін.

4.03 – **15 років** тому (1992) вийшов Указ Президента України „Про заснування Академії педагогічних наук України” – вищої галузевої наукової установи.

5.03 – **180 років** від дня народження **Леоніда Івановича Глібова** (1827 – 1893), українського байкаря, поета-лірика, драматурга, публіциста, журналіста, видавця, культурно-освітнього діяча, учителя повітової школи, викладача історії та географії гімназій на Поділлі й Чернігові, одного з організаторів недільних шкіл, завідувача земської друкарні у Чернігові, автора віршів для дітей „Веснянка”, „Пташка”, „Квіткове весілля” та ін.

– **165 років** від дня народження **Генріха Вебера** (1842 – 1913), німецького математика, фахівця з теорії алгебраїчних функцій, геометрії та математичної фізики, автора книг „Підручник з алгебри”, „Диференціальні рівняння математичної фізики” (довідник для тих, хто займався застосуванням математичного аналізу до задач

механіки та фізики), співавтора „Енциклопедії елементарної математики”.

6.03 – **515 років** від дня народження **Хуана Луїса Вівеса** (1492 – 1540), іспанського філософа, психолога, педагога, одного з видатних просвітителів і гуманістів епохи Відродження, творця гуманістичної педагогіки, автора програми жіночої освіти, проекту шкіл для бідних, плану освіти для сліпих.

8.03 – **Міжнародний жіночий день.**

9.03 – **День народження Тараса Григоровича Шевченка** (1814 – 1861), українського поета, художника, мислителя, просвітителя.

– **145 років** від дня народження **Миколи Корниловича Пимоненка** (1862 – 1912), українського художника-живописця, академіка Петербурзької АМ, співзасновника і викладача Київського художнього училища, члена Товариства передвижників, великого майстра українського пейзажу, автора близько 715 картин і малюнків.

– **115 років** від дня народження **Сави Христофоровича Чавдарова** (1892 – 1962), українського педагога, дидакта, методиста початкової та середньої освіти, вчителя української і російської мов, суспільствознавства в сільських школах Київщини, викладача педагогіки, історії педагогіки, методики української і російської мов у вищих навчальних закладах Києва, професора і завідувача кафедри педагогіки Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, директора Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР, заслуженого діяча науки України, автора близько 200 наукових праць, в т. ч. досліджень з історії педагогічної думки в Україні, підручників з педагогіки, методичних посібників, підручників „Українська мова” для I – IV кл. шкіл України, які витримали 30 перевидань.

- 10.03 – **235 років** від дня народження **Фрідріха Шлегеля** (1772 – 1829), німецького філософа і письменника, теоретика німецького романтизму, одного з основоположників німецької санскритології і порівняльно-історичного мовознавства, автора праць „Історія старої і нової літератури”, „Філософія життя”, „Філософія мови”, роману „Люцинда” та ін.
- **220 років** від дня народження **Устима Якимовича Кармалюка** (1787 – 1835), українського народного героя, керівника боротьби селян Поділля проти кріпацтва в першій половині XIX ст.
- 12.03 – **120 років** від дня народження **Петра Михайловича Пелеха** (1887 – 1961), українського психолога, автора праць із питань психології праці, психології особистості та історії психології, співавтор серії збірників статей „Нариси з історії вітчизняної психології” (1952 – 1959). Підняв із забуття велику спадщину діячів Києво-Могилянської академії.
- **170 років** від дня народження **Йона Крянге** (1837 – 1889), класика румунської і молдавської літератури, педагога, засновника раціональних методів початкової освіти, автора творів для дітей, методичних рекомендацій з питань виховання, автора творів: „Вчитель дітей”, „Новий метод письма та читання”, „Спогади про дитинство” та ін.
- **75 років** від дня народження **Тараса Григоровича Гунчака** (1932), українського вченого-історика (в еміграції з 1944 р.), професора і викладача Ратгерського університету (США), Національного університету імені Тараса Шевченка, головного редактора часопису „Сучасність”, автора праць з історії української революції, українсько-польських взаємин, української суспільно-політичної думки XX ст., Української повстанської армії (УПА) та ін.

- 14.03 – **185 років** від дня народження **Жозефа Бертрана** (1822 – 1900), французького математика, доктора математики в 17 років, людини „з безперервним математичним мисленням”, фахівця в різних галузях математики, зокрема теорії чисел, теорії ймовірностей, диференціальних рівнянь, динаміки, геометрії тощо, автора посібників з математики для середньої та вищої шкіл, які відзначалися високими науковими та методичними якостями і перекладалися багатьма мовами світу.
- **135 років** від дня народження **Олекси Харлампійовича Новаківського** (1872 – 1935), українського живописця і педагога, засновника художньої школи у Львові, завідувача факультету мистецтв Львівського (таємного) Українського університету, автора творів „Коляда”, „Автопортрет”, „Народне мистецтво”, „Довбуш” та ін.
- **110 років** від дня народження **Василя Івановича Атаманюка** (літ. псевд. – В. Яблуненко, 1897 – 1940), українського письменника, перекладача і критика, члена літературної організації „Західна Україна”, автора поетичних збірок „Чари кохання”, „Жовтень”, „Галичина” та ін., збирача пародій та шаржів, одного з видавців альманаху „Сатира і гумор”.
- 15.03 – **125 років** від дня народження **Семена Юлійовича Семковського** (справж. – Бронштейн, 1882 – 1937), українського філософа, академіка АН УРСР, викладача Київського університету, професора Харківської академії теоретичних знань, завідувача кафедри історії європейської культури і комісії філософії при АН УРСР, засновника при Комітеті Наркомосу УСРР науково-дослідної кафедри марксизму, а при ній філософсько-соціалістичної секції – першої філософської установи в Україні, фахівця з проблем діалектичного та історичного матеріалізму, філософських питань природознавства, теорії відносності, автора підручника „Історія філософії України”.

- 16.03 – **125 років** від дня народження **Христини Олексіївни Алчевської** (1882 – 1931), української поетеси, перекладача, педагога, члена товариства драматургів і композиторів, вчителя середніх навчальних закладів Харкова, автора драматичної поеми „Луїза Мішель”, поетичних збірок „Туга за сонцем”, „Вишневий цвіт” та ін., дочки українського педагога Х. Д. Алчевської.
- 17.03 – **90 років** від створення (1917) Української Центральної Ради (УЦР), головою якої було обрано М. Грушевського, заступником – В. Науменка, резиденцією став Педагогічний музей (нині – Київський будинок вчителя). УЦР проіснувала з 17.03.1917 р. по 29.03.1918 р.
- **160 років** від дня народження **Федора Кіндратовича Вовка** (справж. – Хведір Волков, 1847 – 1918), українського антрополога, етнографа, археолога, фольклориста, публіциста, громадського діяча, видавця, члена Київської громади, організатора друкарень у Відні, Женеві, дійсного члена Наукового товариства ім. Т. Г. Шевченка у Львові, одного із засновників етнографічного відділу Російського музею в Петербурзі, професора Київського університету, автора праць з етнографії та фольклору різними мовами (болгарською, французькою, російською, українською та ін.), одного з перших дослідників палеолітичних пам’яток на території України, організатора недільних шкіл, одного з засновників і дійсного члена Південно-Західного відділу Російського географічного товариства.
- **160 років** від дня народження **Олексія Маркевича** (1847 – 1903), українського фольклориста, літературознавця, історика-архівіста, професора і викладача Новоросійського університету (Одеса), дійсного члена НТШ у Львові, автора дослідження „Про літописи”, фольклорних матеріалів „Одеса в народній поезії”, „Нарис казок” та ін.

- 18.03 – **90 років** тому (1917) Товариством шкільної освіти в Києві відкрито Першу українську гімназію ім. Т. Г. Шевченка.
- **185 років** від дня народження **Кирила Петровича Яновського** (1822 – 1902), російського вченого, педагога, члена АН і АМ Росії, члена Товариства етнографії і антропології, вчителя математики та фізики гімназій Одеси і Кишинєва, директора народного училища Бесарабії, науковця в галузях географії, етнографії, археології, лінгвістики.
- 19.03 – **130 років** від дня народження **Василя Михайловича Доманицького** (1877 – 1910), українського письменника, вченого-філолога, історика, бібліографа, фольклориста, етнографа, археолога, редактора, видавця, дійсного члена Товариства грамотності та Історичного товариства ім. Нестора-літописця, редактора „Історії України-Руси” М. Аркаса, упорядника першого українського словника іншомовних слів, автора наукових праць: „Козаччина на переломі XVI і XVII вв., 1591 – 1603 рр.”, „Невідомі вірші єромонаха Климентія”, „Українське письменство”, „Бібліографічний показчик творів О. Я. Кониського, написаних по-українському” та ін., редактора першого повного видання „Кобзаря” Т. Шевченка.
- 21.03 – **Всесвітній день поезії.**
- **80 років** тому (1927) у Києві вийшов перший номер „Літературної газети” (нині – „Літературна Україна”).
- 22.03 – **165 років** від дня народження **Миколи Віталійовича Лисенка** (1842 – 1912), видатного українського композитора, етнографа, диригента, піаніста, педагога, громадського діяча, кандидата природничих наук, одного з організаторів недільної школи для хлопців-селян, викладача фортепіано в приватних музичних школах, Інституті шляхетних дівчат у Києві, засновника власної музично-драматичної школи, основоположника української класичної музики, засновника народного хору,

автора музики до опер „Різдвяна ніч”, „Наталка-Полтавка”, „Тарас Бульба” та ін.

- 23.03 – **Всеукраїнський день працівників культури та аматорів народного мистецтва.**
- 24.03 – **130 років** від дня народження **Олексія Силевича Новикова-Прибоя** (1877 – 1944), російського письменника, матроса Балтійського флоту, учасника Цусімської битви, автора історичної епопеї „Цусима” та творів з життя моряків.
- 25.03 – **265 років** від дня народження **Василя Григоровича Рубана** (1742 – 1795), українського і російського видавця журналів у Петербурзі „Ни то, ни се”, „Трудолюбивый муравей”, збірників, путівників, перекладача, історика, поета, автора ліричних віршів та од, наукових праць „Короткі географічні, політичні та історичні відомості про Малу Росію”, „Короткий літопис Малої Росії з 1506 по 1770 рік” та ін.
- **180 років** від дня народження **Петра Олексійовича Лавровського** (1827 – 1886), українського та російського філолога, славіста, лексикографа, педагога, доктора слов’яно-руської філології, професора, члена-кореспондента Петербурзької АН, автора наукових праць і статей з давньоруської мови та літератури, з проблем походження української мови, зокрема „Критичні замітки про малоруське наріччя”, „Огляд визначних особливостей наріччя малоруського” тощо.
- 27.03 – **Міжнародний день театру.**
- **150 років** від дня народження **Карла Пірсона** (1857 – 1936), англійського математика, біолога, філософа-ідеаліста, послідовника махізму, автора праць із математичної статистики та застосування її в біології.
- 28 – 30.03 – **30 років** тому (1977) відбувся IV з’їзд учителів УРСР.

- 28.03 – **415 років** від дня народження **Яна Амоса Коменського** (1592 – 1670), чеського педагога-гуманіста, мислителя, основоположника нової прогресивної педагогічної системи, громадського і державного діяча, творця дидактичних принципів навчання, єдиної шкільної системи, ідеї загального і початкового навчання рідною мовою, автора праць „Відкриті двері до мов”, „Материнська школа”, „Велика дидактика”, „Театр усіх речей” та ін.
- 29.03 – **105 років** від дня народження **Рахілі Марківни Боскіс** (1902 – 1976), російського сурдопедагога, доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН РРФСР, учителя Київської школи для глухонімих, керівника відділу навчання і виховання слабочуючих дітей Інституту дефектології, автора праць з питань розвитку аномальних дітей, корекції й компенсації дефектів, підручників та навчальних посібників для навчання слабочуючих.
- 31.03 – **185 років** від дня народження **Дмитра Васильовича Григоровича** (1822 – 1900), російського письменника, члена-кореспондента Петербурзької АН, автора повістей, романів „Антон Горемыка”, „Рыбаки”, „Гутаперчевый мальчик” та ін. Зустрічався з Т. Шевченком і Є. Гребінкою.
- **125 років** від дня народження **Корнія Івановича Чуковського** (справж. – Корнейчуков Микола Васильович, 1882 – 1963), російського письменника, критика, перекладача, літературознавця, доктора філологічних наук, автора творів для дітей „Крокодил”, „Мойдодыр”, „Айболит” та ін., книги „От двух до пяти” про дитячу психологію, мову і словотворчість, упорядника збірок віршів Т. Г. Шевченка, автора нарису „Шевченко” (російською мовою).

КВІТЕНЬ

- 1.04 – **Міжнародний день птахів.**
– **Вхід Господній до Єрусалима. Вербна неділя.**
- 2.04 – **145 років** від дня народження **Ніколаса Батлера** (1862 – 1947), американського педагога, доктора філософії, ад'юнкт-професора філософії, президента Асоціації професійної підготовки в Колумбії, засновника і президента Колумбійського педагогічного коледжу, голови Ради у справах народної освіти, видавця наукового журналу „Педагогічний огляд”, засновника „Комітету десяти” – об'єднання педагогів для дослідження проблем вищої і середньої освіти, лауреата Нобелівської премії (1931).
- 3.04 – **100 років** від дня народження **Володимира Павловича Бєляєва** (1907 – 1990), російського письменника в Україні, автора трилогії „Стара фортеця”, кіносценаріїв „Голос Тараса”, „Іванна”, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка.
- **100 років** від дня народження **Марка Григоровича Крейна** (1907 – 1989), українського математика, доктора фізико-математичних наук, професора, члена-кореспондента АН УРСР, одного із фундаторів одеської математичної школи, почесного члена Американської АН та мистецтв і багатьох інших академій і товариств, автора праць із функціонального аналізу, проблем механіки і фізики, лауреата Державної премії УРСР.
- **205 років** від дня народження **Юрія Івановича Венеліна** (1802 – 1839), російського і українського історика, філолога, славіста, етнографа, одного із засновників болгаристики в Росії, дослідника історії закарпатських українців.
- 4.04 – **День створення НАТО (1949).**

- 5–6.04 – **90 років** тому (1917) відбувся Перший Всеукраїнський вчительський з'їзд, скликаний Товариством шкільної освіти.
- 6–8.04 – **90 років** тому (1917) відбувся Всеукраїнський Національний конгрес – перший представницький форум українського руху.
- 6.04 – **195 років** від дня народження **Олександра Івановича Герцена** (1812 – 1870), російського письменника, філософа-матеріаліста, критика і публіциста, громадського діяча, засновника Вільної російської друкарні в Лондоні, одного з видавців першої російської революційної газети „Колокол” та літературно-політичного альманаху „Полярная звезда”. Педагогічні погляди Герцена визначалися його філософськими, етичними і політичними переконаннями. Він відстоював принципи поєднання суспільних і природничо-наукових знань, всебічного та гармонійного розвитку особистості.
- **150 років** від дня народження **Василя Олексійовича Богородицького** (1857 – 1941), російського філолога, доктора філологічних наук, професора Казанського університету, члена-кореспондента АН СРСР, автора праць із загального мовознавства, фонетики, порівняльно-історичної граматики індоєвропейських мов, тюркського мовознавства, російської мови та методики її викладання в національних школах. Створив першу в Росії експериментальну фонетичну лабораторію.
- 7.04 – **Всесвітній день здоров'я.**
- **Благовіщення пресвятої Богородиці.**
- **235 років** від дня народження **Франсуа Шарля Марі Фур'є** (1772 – 1837), французького соціаліста-утопіста, творця вчення про новий соціалістичний лад – лад „гармонії”, в якому можуть розвиватися всі людські здібності, засновника нової системи виховання, автора творів „Теорія чотирьох рухів і загальних долів”, „Теорія

універсальної єдності”, „Новий індустріальний світ” та ін.

8.04 – **Світле Христове Воскресіння. Великдень.**

– **155 років** від дня народження **Романа Гнатовича Заклинського** (1852 – 1931), українського письменника, педагога, літературознавця, освітнього діяча з питань виховання молоді в дусі українства, автора історико-літературознавчого дослідження про українське етнічне походження автора „Слова о полку Ігоревім”.

– **125 років** від дня народження **Дмитра Івановича Дорошенка** (1882 – 1951), українського історика, літературознавця, громадсько-політичного і культурного діяча, педагога, вчителя історії комерційних шкіл Катеринослава (нині Дніпропетровськ) та Києва, одного із фундаторів Української Центральної Ради, міністра закордонних справ, професора Кам'янець-Подільського університету, Українського Вільного Університету у Відні, Празі, Мюнхені, Варшавського університету та ін., автора понад тисячі наукових праць із історії України, культури й церкви.

9.04 – **125 років** від дня народження **Вадима Львовича Модзалевського** (1882 – 1920), українського історика, мистецтвознавця, музейного та архівного діяча, директора земського музею старожитностей у Чернігові, автора генеалогічного довідника „Малоросійський родословник” (в 4 томах), праць з історії України, історії козацьких родів, послідовника О. М. Лазаревського.

10.04 – **280 років** від дня народження **Самуеля Гейніке** (1727 – 1790), німецького сурдопедагога, одного із основоположників усного (звукового) методу навчання глухонімих, засновника першого у Німеччині Інституту для глухих (нині школа його імені), автора праць: „Нова азбука та читання”, „Спостереження над німими та людською мовою”, „Про напрям думок глухонімого” та ін.

- 12.04 – **Всесвітній день авіації і космонавтики.**
– **День працівників ракетно-космічної галузі України.**
- 13.04 – **100 років** від дня народження **Федора Федоровича Нірода** (1907 – 1996), українського театального художника СРСР, працівника Львівського і Київського театрів опери та балету, автора оформлення вистав „Загибель ескадри”, „Ромео і Джульєтта”, „Спартак”, „Лебедине озеро” та ін.
- 15.04 – **555 років** від дня народження **Леонардо да Вінчі** (1452 – 1519), італійського живописця, скульптора, архітектора, вченого-енциклопедиста, інженера-механіка, математика, філософа, представника доби Високого Відродження, автора живописних творів „Мадонна Літта”, „Мона Ліза” („Джоконда”) та ін., праць із військово-інженерної справи, гідротехніки, перетворення рівновеликих площ та об’ємів, обчислення площі еліпса, побудови правильних багатокутників та поділу кола на рівні частини, винахідника ряду приладів, механізмів і машин, конструкцій літальних апаратів.
– **300 років** від дня народження **Леонарда Ейлера** (1707 – 1783), німецького математика, фізика, механіка, астронома, члена Петербурзької АН (близько 30 років прожив у Росії), автора праць із математичного аналізу, диференціальних рівнянь, аналітичної та диференціальної геометрії, теорії чисел, математичної фізики, механіки, оптики, кораблебудування, теорії музики тощо.
- 17.04 – **5 років** тому (2002) Указом Президента України затверджено Національну доктрину розвитку освіти.
– **125 років** від дня народження **В’ячеслава (Вацлава) Казимировича Липинського** (1882 – 1931), українського мислителя, історіографа, соціолога, громадсько-політичного діяча і дипломата, представника консервативної традиції в українській політичній

філософії, одного з організаторів і лідерів Української демократично-хліборобської партії, прихильника вчення видатного мислителя епохи Відродження – Макіавеллі, автора програмної праці „Листи до братів-хліборобів”, монографії „Україна на переломі. 1657 – 1659”, яка започаткувала новий державницький напрям в українській історіографії.

18.04 – День пам’яток історії та культури.

– **105 років** від дня народження **Веніаміна Олександровича Каверіна** (1902 – 1989), російського письменника, автора романів „Исполнение желаний”, „Два капитана”, трилогії „Открытая книга”, п’єс, літературних мемуарів, кіносценаріїв тощо.

21.04 – День дошкільця.

– **225 років** від дня народження **Фрідріха Фребеля** (1782 – 1852), німецького педагога, теоретика дошкільного виховання, творця нової (власної) системи виховання, засновника початкових шкіл за системою Й. Г. Песталотці, дитячих установ для ігор та занять дітей молодшого віку, організатора дитячих садків і підготовки вихователюк для них за своєрідною методикою роботи. Система виховання Фребеля набула значного поширення в інших країнах, у т.ч. і в Україні.

22.04 – Всесвітній день Землі.

– **100 років** від дня народження **Івана Антоновича Єфремова** (1907 – 1972), російського письменника, вченого-палеонтолога, доктора біологічних наук, засновника тафономії, автора документальних, науково-фантастичних і пригодницьких романів, зокрема „На краю Ойкумены”, „Туманность Андромеды”, „Лезвие бритвы” та ін.

23.04 – Всесвітній день книги і авторського права.

– **115 років** від дня народження **Якова Борисовича Резніка** (1892 – 1952), українського педагога, доктора

педагогічних наук, професора, вчителя шкіл Києва, засновника і керівника дитячого будинку в місті Києві, викладача курсу педагогіки у педагогічних вузах м. Одеси, Старобельському учительському інституті, автора праць з проблем дидактики, методичних посібників для вчителів тощо.

– **110 років** від дня народження **Василя Степановича Гренджа-Донського** (1897 – 1974), українського письменника у Чехословаччині, учасника антифашистського Руху, автора збірок віршів, оповідань, п'єс, зокрема „Квіти з тернями”, „Оповідання з карпатських полонин”, „Червона скала”.

24.04 – **140 років** від дня народження **Олександра Михайловича Колесси** (1867 – 1945), українського літературознавця і мовознавця, фольклориста і поета, громадсько-політичного діяча, дійсного члена НТШ, доцента і професора Львівського університету, дослідника пам'яток давньоукраїнської письменності, фольклору, історії української мови, автора пісні „Шалійте, шалійте, скажені кати”.

– **135 років** від дня народження **Юрія Кміта** (справж. – Юрій Задуманий, 1872 – 1946), українського письменника, літературознавця, етнографа, діалектолога, священика Бойківщини, автора словника бойківських говорів, матеріали якого увійшли в „Словник бойківських говірок” М. Онишкевича, автора оповідань, п'єс, літературно-критичних і публіцистичних статей тощо.

25.04 – **150 років** від дня народження **Руджеро Леонкавалло** (1857 – 1919), італійського композитора, одного з засновників і представників оперного веризму – реалістичного напрямку в італійському мистецтві та літературі, автора близько двадцяти опер, численних п'єс, романсів тощо.

– **100 років** від дня народження **Василя Павловича Соловйова-Сєдого** (1907 – 1979), російського композитора, народного артиста СРСР, лауреата Державних та Ленінської премій, автора пісень „Солов’ї”, „Підмосковні вечори”, музики до балету „Тарас Бульба”, комедії „Жив собі Шельменко” та ін.

– **100 років** від дня народження **Миколи Петровича Трублаїні** (Трублаєвський, 1907 – 1941), українського письменника, учасника арктичних експедицій, автора пригодницьких та науково-фантастичних повістей і романів для дітей та юнацтва.

26.04 – **День Чорнобильської трагедії.**

27.04 – **125 років** від дня народження **Едуарда Шпрангера** (1882 – 1963), німецького педагога, психолога, ідеолога культурної педагогіки, послідовника Гумбольдта, професора Лейпцигського і Берлінського університетів, автора праць із психології, історії і теорії педагогіки, шкільної освіти тощо.

28.04 – **145 років** від дня народження **Георгія Івановича Челпанова** (1862 – 1936), українського і російського психолога, філолога й логіка, представника неокантіанства в Україні і Росії, професора і викладача Київського університету, професора Московського університету, засновника й директора першого в Росії Московського психологічного інституту, автора підручників із логіки і психології, які неодноразово перевидавалися.

– **120 років** від дня народження **Стефана Руднянського** (1887 – ?), польського педагога, історика педагогіки і філософії, вчителя, доктора Краківського університету, доцента історії філософії Варшавського приватного вищого навчального закладу, завідувача кафедри Львівського університету.

- **100 років** від дня народження **Зої Іванівни Воскресенської** (1907 – 1992), російської письменниці, автора творів для дітей.
- 29.04 – **195 років** тому (1812) у Харкові засновано, перший на території України, Інститут шляхетних дівчат.
- 30.04 – **230 років** від дня народження **Карла Фрідріха Гаусса** (1777 – 1855), німецького математика, фізика, астронома, геодезиста, творця теоретичної і прикладної математики, диференціальної геометрії, теорії чисел, класичної теорії електрики і магнетизму, геодезії, теоретичної астрономії, автора наукових праць в 11 томах.
- **155 років** від дня народження **Миколи Яковича Грота** (1852 – 1899), українського і російського психолога, філософа, одного з основоположників російської експериментальної психології, професора Ніжинського історико-філологічного інституту, Новоросійського (Одеса) та Московського університетів, засновника й першого редактора журналу „Вопросы философии и психологии”, автора праць „Психология чувствований в её истории и главных основах”, „К вопросу о реформе логики. Опыт новой теории умственных процессов”, „Вопросы философии и психологии” та ін.
- **150 років** від дня народження **Ейгена Блейлера** (1857 – 1939), швейцарського психіатра, патопсихолога, професора психіатрії Цюрихського університету, дослідника шизофренії (термін введений ученим), амбівалентності почуттів тощо.

ТРАВЕНЬ

У травні відзначається

– **370 років** від початку (1637) селянсько-козацького повстання в Україні на чолі з Павлюком проти польсько-шляхетських загарбників і української шляхти.

1–2.05 – **Дні міжнародної солідарності трудящих.**

2.05 – **105 років** від дня народження **Алана Маршалла** (1902 – 1984), австралійського письменника, мандрівника, захисника аборигенів, автора творів: „Цей мій народ”, „Ось трава”, „У серці моєму”, автобіографічної трилогії „Я вмію стрибати через калюжі”, збірника оповідань „Дикі червоні коні” та ін.

3.05 – **День Сонця.**

5.05 – **110 років** від дня народження **Володимира Олексійовича Артемова** (1897 – 1984), російського психолога, доктора педагогічних наук, професора, викладача логіки, психології й літератури в середніх навчальних закладах, завідувача кафедри психології в Московському інституті іноземних мов, автора праць із загальної психології, психології мови, методики вивчення іноземних мов, експериментальної фонотеки тощо.

– **100 років** від дня народження **Ірини Вільде** (справж. – Дарина Дмитрівна Полотнюк, 1907 – 1982), української письменниці, автора роману „Сестри Річинські”, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка.

9.05 – **День Перемоги.**

11.05 – **100 років** від дня народження **Миколи Павловича Кузіна** (1907 – 1981), російського педагога, методиста-історика, кандидата педагогічних наук, члена-кореспондента АПН РРФСР, викладача історії в середній школі, курсу історії СРСР у Московському

педагогічному інституті іноземних мов, автора праць з історії і методики її викладання, одного із засновників видавництва „Детская энциклопедия”, послідовника і популяризатора педагогічної спадщини С. Т. Шацького.

– **95 років** від дня народження **Сергія Миколайовича Чернікова** (1912 – 1987), українського вченого, математика, члена-кореспондента АН УРСР, автора праць з теорії лінійних нерівностей і теорії груп.

12.05 – **120 років** від дня народження **Парасковії Андріївни Шевченко** (1887 – 1983), російського педагога, заслуженого вчителя РРФСР, члена-кореспондента АПН СРСР, викладача російської мови в школах, автора підручника-хрестоматії для 6 класу середньої школи „Родная литература”, методичного посібника для вчителів „Руководство к работе по книге „Родная литература”, автора праць з розвитку мови, методики літературного читання тощо.

– **100 років** від дня народження **Михайла Борисовича Гельфанда** (1907 – ?), українського математика-методиста, кандидата педагогічних наук, завідувача сектора методики математики НДІ педагогіки УРСР, популяризатора передового досвіду вчителів математики шкіл України, автора праць з методики математики в середній школі.

13.05 – **День Матері.**

15.05 – **Міжнародний день сім'ї.**

15–16.05 – **20 років** тому (1987) відбувся V з'їзд учителів УРСР.

15.05 – **150 років** від дня народження **Андрія Яковича Чайковського** (1857 – 1935), українського письменника-реаліста, юриста за фахом, працівника „Просвіти”, громадського діяча, автора творів з життя трудового народу („Олюнька”), історичних повістей та оповідань („За сестрою”, „Богданко”, „Олексій Корнієнко”), роману „Сагайдачний”.

- 16.05 – **190 років** від дня народження **Миколи Івановича Костомарова** (1817 – 1885), українського і російського історика, письменника-романтика, перекладача, літературознавця і критика, публіциста, філософа, етнографа, фольклориста, видавця, редактора, суспільно-політичного діяча, одного із засновників Кирило-Мефодіївського братства та автора його програмних документів „Книги буття українського народу”, викладача гімназій у Рівному, одного з організаторів і видавців журналу „Основа”, засновника недільних шкіл та видавця для них підручників і популярних книг, редактора збірника „Акты Южной и Западной России”, автора драми „Сава Чалий”, трагедії „Переяславська ніч”, статті „Две русские народности” (де показано відмінність українського національного характеру від російського).
- **160 років** від дня народження **Івана Володимировича Цвітаєва** (1847 – 1913), російського філолога, історика, археолога, мистецтвознавця, члена-кореспондента Петербурзької АН, професора університетів Варшави, Києва та Москви, засновника і першого директора Музею красних мистецтв у Москві (нині – Музей образотворчих мистецтв ім. О. С. Пушкіна), директора Румянцевського музею.
- **120 років** від дня народження **Ігоря Васильовича Северяніна** (1887 – 1941), російського поета, представника егофутуризму, автора ліричних віршів, балад, перекладів.
- 17.05 – **Вознесіння Господнє.**
- **85 років** від дня народження **Анатолія Андрійовича Дімарова** (1922), українського письменника, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка, автора романів „Його сім’я”, „Ідол”, „І будуть люди”, „Біль і гнів” та ін.
- 18.05 – **Міжнародний день музеїв.**

– **135 років** від дня народження **Бертрана Рассела** (1872 – 1970), англійського філософа, математика, логіка, соціолога, громадського діяча, послідовника М. Монтесорі, засновника сучасної філософії, логічного аналізу, математичної логіки, учасника маніфестацій прихильників миру, члена руху за ядерне роззброєння, автора праць із питань виховання, освіти, філософії, основ математики, теорії ймовірності тощо, лауреата Нобелівської премії (1950).

19.05 – **День Європи.**

– **День науки.**

– **245 років** від дня народження **Йогана Готліба Фіхте** (1762 – 1814), німецького філософа-ідеаліста, представника німецької класичної філософії, громадського діяча, засновника ідеалістичної діалектики, педагога, автора праць з питань національного виховання німців, організації вищих навчальних закладів у Берліні, основ загального наукознавства. У працях вимагав рівний доступ всіх до початкової освіти та обдарованих дітей до шкіл вищого ступеня.

20.05 – **85 років** від дня народження **Івана Михайловича Чендея** (1922 – 2005), українського письменника, кіносценариста, громадського діяча, одного з організаторів на Закарпатті Товариства української мови, Народного руху, автора романів „Птахи полишають гнізда”, „Калина під снігом”, „Іван” та ін., літературного сценарію за твором М. Коцюбинського „Тіні забутих предків” та низки сценаріїв науково-популярних фільмів, лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка, літературних премій ім. А. Головка та ім. В. Винниченка.

21.05 – **150 років** від дня народження **Миколи Дмитровича Пильчикова** (1857 – 1908), українського фізика-експериментатора, винахідника, педагога, викладача університетів Харкова, Одеси, автора праць з оптики,

електротехніки, рентгенографії, геофізики та метрології.

- 22.05 – **День перепоховання Т. Г. Шевченка** на Чернечій горі поблизу Канева (1861).
- 23.05 – **165 років** від дня народження **Марії Конопніцької** (1842 – 1910), польської письменниці (з 1902 р. мешкала в Галичині), автора творів на соціальні, патріотичні, революційні теми.
- 24.05 – **День слов'янської писемності і культури.**
– **День рівноапостольних Кирила і Мефодія, вчителів слов'янських.**
– **125 років** від дня народження **Кирила Григоровича Стеценка** (1882 – 1922), українського композитора, педагога, культурно-освітнього і громадського діяча, священика, диригента, автора пісенних збірок, до яких входили його власні твори, дитячі пісні інших авторів, народні пісні, популяризатора української музики, вчителя співу білоцерківської гімназії, регента, члена видавництва „Вернигора”, засновника капели „Думка”.
- **95 років** від дня народження **Михайла Панасовича Стельмаха** (1912 – 1983), українського прозаїка, поета, драматурга, громадського діяча, академіка АН УРСР, автора книг для дітей, праць з літературознавства, фольклористики, збірників поезії, трилогії „Велика рідня”, романів „Правда і кривда”, „Чотири броди”, повістей „Гуси-лебеді летять”, „Щедрий вечір” та ін., лауреата Ленінської премії, Державних премій СРСР та УРСР.
- 25.05 – **185 років** від дня народження **Миколи Івановича Гулака** (1822 – 1899), українського історика, математика, педагога, кандидата права, перекладача, громадсько-політичного діяча, одного із засновників Кирило-Мефодіївського товариства, викладача математики, природничих наук та історії в навчальних закладах Одеси, Керчі, Кутаїсі, Тбілісі, автора праць з історії

літератури, філософії, юриспруденції, перекладів грузинської і азербайджанської літератур, книг із математики „Нарис геометрії про чотири вимірювання”, „Спроба геометрії чотирьох вимірів”, „Етюди про трансцендентні рівняння” та ін.

– **120 років** від дня народження **Сидора Артемовича Ковпака** (1887 – 1967), українського державного й військового діяча, одного з організаторів партизанського руху в Україні в роки громадянської і Великої Вітчизняної воєн, генерал-майора, двічі Героя Радянського Союзу, заступника Голови Президії Верховної Ради УРСР.

26.05 – **День працівників видавництв, поліграфії і книгорозповсюдження.**

– **130 років** від дня народження **Ольги Петрівни Косач-Кривинюк** (1877 – 1945), українського літературознавця, перекладача, бібліографа, етнографа, видавця, лікаря за фахом, члена катеринославської „Просвіти”, молодшої доньки Олени Пчілки, упорядника ґрунтовної праці „Леся Українка: хронологія життя і творчості”, видавця творів Олени Пчілки, Лесі Українки, Грицька Григоренка, казок та оповідань для дітей.

– **125 років** від дня народження **Валентини Миколаївни Шацької** (1882 – 1978), російського педагога, музиканта, професора, дійсного члена АПН РРФСР, керівника естетичного виховання в дитячих закладах, музичної школи по класу фортеп'яно, засновника літньої трудової колонії „Бодрая жизнь” в Калузькій губернії, викладача Московської консерваторії, директора Інституту художнього виховання, ініціатора створення спеціальних музично-педагогічних факультетів у консерваторіях, автора основного курсу для вузів з музичного виховання дітей „Методика музыкальной работы в школе”, програм для середньої школи та навчальних посібників для педагогічних училищ з музики та співу.

- 27.05 – **День Святої Трійці. П'ятидесятниця.**
– **День хіміка.**
- 28.05 – **130 років** від дня народження **Максиміліана Олександровича Волошина** (Кириєнко, 1877 – 1932), російського поета-символіста українського походження, живописця, літературного і художнього критика, автора збірок поезій „Іверні”, „Демони глухонімі” та пейзажів Криму.
- **100 років** від дня народження **Віри Олександрівни Артисевич** (1907 – 1999), російського бібліотекаря, директора Наукової бібліотеки Саратовського державного університету (СДУ) (нині – Зональна наукова бібліотека СДУ), заслуженого працівника культури РФ, почесного члена Міжнародної академії інформатизації, „бібліотечної легенди” (так називали її за життя).
- **95 років** від дня народження **Федора Пилиповича Медведєва** (1912 – 1977), українського мовознавця, доктора педагогічних наук, професора, фахівця з питань основ граматики, історії граматики, історії української літератури, мови, фразеології, автора праць: „Історія української мови”, „Грамматика сучасної української мови”, „Лексика „Енеїди” І. П. Котляревського” та ін.
- **95 років** від дня народження **Патріка Уайта** (1912 – 1990), австралійського письменника-реаліста-модерніста, автора романів, оповідань, п'єс (у дусі театру абсурду), лауреата Нобелівської премії (1973) „за епічну і психологічну майстерність”.
- 29.05 – **Міжнародний день миротворців ООН**, започаткований у 2002 р. Генеральною асамблеєю ООН.
- **220 років** від дня народження **Костянтина Миколайовича Батюшкова** (1787 – 1855), російського поета, автора волелюбних та патріотичних віршів, епікурейської та елегійної поезії, програмного твору-послання – „Мои Пенаты”.

30.05 – **135 років** від дня народження **Костянтини Іванівни Малицької** (Віра Лебедова, 1872 – 1947), української письменниці, перекладачки з Галичини, вчителя-педагога навчальних закладів Львова, автора лебединої пісні „Чом, чом, чом, земле моя” (муз. Д. Січинського), творів для дітей тощо.

31.05 – **Міжнародний день боротьби з тютюнопалінням.**

– **115 років** від дня народження **Костянтина Георгійовича Паустовського** (1892 – 1968), російського письменника, автора романів та повістей про красу рідної природи, творчу працю народу, про Україну, епопеї в 6-ти книгах „Повість о жизни”.

ЧЕРВЕНЬ

1.06 – **Міжнародний день захисту дітей**, започаткований у 1949 р. Міжнародною демократичною федерацією жінок.

2.06 – **200 років** від дня народження **Івана Максимовича Сошенка** (1807 – 1876), українського живописця і педагога, одного з найближчих друзів Т. Шевченка, викладача малювання у гімназіях Ніжина, Немирова, Києва, автора портретів, пейзажів, жанрових картин із життя українських селян.

– **145 років** від дня народження **Вільяма-Генрі Брегга** (1862 – 1942), англійського фізика і математика, професора Триніті-коледжу в Кембриджі, президента Королівського товариства, члена наукових академій інших країн, доктора 16 почесних ступенів британських й іноземних університетів, дослідника рентгенівських променів, структури кристалів, спектроскопії, лауреата Нобелівської премії (1915).

– **105 років** від дня народження **Івана Михайловича Соловйова** (1902 – 1986), російського вченого-психолога, дефектолога, доктора педагогічних наук, науковця, викладача вузів, завідувача сектора спеціальної

психології Інституту дефектології АПН СРСР.

- 4.06 – **Міжнародний день безневинних дітей – жертв агресії**, започаткований у 1982 р. Генеральною Асамблеєю ООН.
- 5.06 – **Всесвітній день охорони навколишнього середовища**, започаткований у 1972 р. Генеральною Асамблеєю ООН.
- 6.06 – **День журналіста**.
- **150 років** від дня народження **Олександра Михайловича Ляпунова** (1857 – 1918), українського вченого-математика, механіка, педагога, академіка Петербурзької АН, викладача Харківського університету, автора праць з небесної механіки, теорії стійкості рівноваги і руху механічних систем, математичної фізики, теорії ймовірностей, корифея математичного природознавства.
- **95 років** від дня народження **Марії Максимівни Підтиченко** (1912 – 1991), українського педагога, філософа, викладача вузів Дніпропетровська, дійсного члена АПН СРСР, ректора і професора-консультанта кафедри філософії Київського державного педагогічного інституту, автора праць з питань педагогіки, професійної підготовки вчителя, виховання молоді тощо.
- 7.06 – **165 років** від дня народження **Івана Олексійовича Сікорського** (1842 – 1919), українського психіатра, психолога, педагога, одного із засновників дитячої психології та психопатології, завідувача кафедри психіатрії і нервових хвороб Київського університету, засновника Лікувально-педагогічного інституту для аномальних дітей та першого в світі Інституту дитячої психології, голови Наукового товариства психіатрів і Київського фребелівського товариства.

- 8.06 – **170 років** від дня народження **Івана Миколайовича Крамського** (1837 – 1887), російського живописця, ініціатора і керівника Товариства передвижників, академіка Петербурзької АМ, автора картин „Христос у пустелі”, „Невтішне горе”, „Невідома”, портретів Т. Шевченка, Л. Толстого, творів на українську тематику („Русалки”, „Місячна ніч”) та ін.
- **160 років** від дня народження **Олександра Григоровича Барвінського** (1847 – 1926), українського вченого, педагога, історика, літературознавця, публіциста, редактора, громадсько-просвітницького та державного діяча, голови Українського педагогічного товариства у Львові, дійсного члена НТШ, викладача гімназій і семінарій Тернополя, професора Державної учительської семінарії у Львові, члена Крайової шкільної Ради, автора посібників, підручників, хрестоматій з української літератури для початкових шкіл, гімназій і вчительських семінарій, історичних праць „Історія Руси”, „Данило – король руський”, „Початок Галицького князівства” та ін.
- 9–12.06 – **15 років тому** (1992) у Києві відбувся I Всеукраїнський конгрес бібліотекарів.
- 10.06 – **135 років** від дня народження **Володимира Петровича Буданова** (1872 – 1940), російського географа, методиста, професора, викладача навчальних закладів Києва, Ленінграда, автора одного з перших у Росії посібників із методики викладання географії та навчальних посібників із фізичної географії.
- **120 років** від дня народження **Володимира Івановича Смирнова** (1887 – 1974), російського математика і педагога, академіка АН СРСР, професора Петроградського університету, фахівця з різних галузей математики: теорії функцій комплексної змінної, теорії пружності, диференціальних рівнянь, аеро- та гідромеханіки, автора п'ятитомного „Курсу вищої

математики”, на якому виховано не одне покоління фізиків, математиків, інженерів.

- 11.06 – **245 років** від дня народження **Івана Якимовича Фальковського** (у постригу Ієремії, 1762 – 1823), українського вченого-просвітителя, математика-методиста, ректора і викладача Київської академії, викладача арифметики, алгебри, геометрії, архітектури, піітики Києво-Могилянської академії, архімандрита Київського братського монастиря, єпископа Чигиринського і Смоленського, людини, що сіяла просвіту, жила наукою, боролася за вільну особистість, автора підручників з арифметики, початків алгебри, фізики, астрономії, географії, рукопису „Зібрання на користь Київської Академії юнацтва”, астрономічних спостережень, записаних у 10 томах, автора праці „Новое краткое руководство по арифметике, соединённое с начальною алгеброю”.
- 12.06 – **430 років** від дня народження **Пауля Гюльдена** (1577 – 1643), швейцарського математика, фахівця з різних галузей математики, зокрема нескінченно малих, комбінаторики, визначення площ поверхонь та об’ємів тіл обертання тощо.
- 13.06 – **195 років** від дня народження **Ізмаїла Івановича Срезневського** (1812 – 1880), українського філолога-славіста, поета, прозаїка, історика, етнографа, педагога, одного із засновників школи романтиків у Харкові, викладача і першого професора-славіста Харківського університету, професора слов’янознавства Петербурзького університету, фахівця з історії російської мови, палеографії, фольклору, міфології тощо, співавтора „Українського альманаху”, автора словника давньоруської мови, прозових і поетичних творів українською та російською мовами, історичних творів про Ю. Хмельницького, І. Виговського, І. Мазепу, С. Палія, Г. Сковороду.

- 15.06 – **105 років** від дня народження **Еріка Еріксона** (1902 – 1994), американського психолога і психотерапевта, одного із засновників его-психології, автора однієї з перших психологічних теорій життєвого циклу (восьми вікових стадій розвитку), творця психологічної моделі соціального пізнання, фахівця в галузі дитячого психоаналізу, професора психології Гарвардського університету, члена Віденського психоаналітичного товариства і Міжнародної психоаналітичної асоціації, автора праць „Дитина і суспільство”, „Молодий Лютер”, „Розуміння і відповідальність” та ін.
- **105 років** від дня народження **Наталі Андріївни Лівницької-Холодної** (1902 – 2005), української поетеси, митця Празької літературної школи, автора збірок поезій „Вогонь і попіл”, „Сім літер”, „Поезії, старі і нові” та ін.
- 16.06 – **15 років тому** (1992) Кабінет Міністрів України на виконання Указу Президента України (4.03.1992 р., № 24) прийняв постанову „Питання Академії педагогічних наук України” (№ 335). Згідно з постановою президентом-організатором Академії педагогічних наук України призначено М. Д. Ярмаченка.
- **140 років** від дня народження **Костянтина Дмитровича Бальмонта** (1867 – 1942), російського поета-символіста, перекладача, автора збірок поезій „Під північним небом”, „Тиша”, „Будемо як сонце” та ін.
- **80 років** від дня народження **Олдржиха Лешки** (1927 – 1997), чеського мовознавця-славіста, доктора філологічних наук, фахівця з питань граматики української, російської та чеської мов, перекладної лексикографії, семіотики, історії європейського мовознавства, співавтор праць „Російська граматика”, словників, ряду перекладів, автора праці „Зіставне дослідження української, чеської та російської мов”.
- 17.06 – **120 років** від дня народження **Бориса Васильовича Всесвятського** (1887 – 1987), російського педагога,

методиста-біолога, учителя природознавства середніх шкіл, організатора й керівника біологічної станції аматорів природи (згодом Центральна біологічна станція юних натуралістів ім. К. А. Тімірязєва), завідувача кафедри методики природознавства Московського державного педагогічного інституту, редактора журналів „Биология и химия в школе”, „Биология в школе”, „За массовое опытничество”, одного з авторів перших програм з біології, стабільного підручника з ботаніки для 5–6 класів та методики викладання ботаніки.

18.06 – **195 років** від дня народження **Івана Олександровича Гончарова** (1812 – 1891), російського письменника, члена-кореспондента Петербурзької АН, автора романів з життя Росії 40–60-х рр. XIX ст., літературно-критичних статей, книг „Фрегат „Паллада”, „Обыкновенная история”, „Обломов” та ін.

– **115 років** від дня народження **Юрія Олексійовича Меженка** (1892 – 1969), видатного українського бібліографа, книгознавця, бібліотекознавця, літературного і театрального критика, бібліофіла, фундатора державної бібліографії в Україні, керівника науково-бібліотечної роботи Державної публічної бібліотеки ім. М. Є. Салтикова-Щедріна, директора Бібліотеки АН УРСР, завідувача бібліографічної редакції Української Радянської Енциклопедії.

19.06 – **95 років** від дня народження **Іларіона Іларіоновича Слинька** (1912 – 1994), українського мовознавця, доктора філологічних наук, професора, автора праці „Історичний синтаксис української мови за пам’ятками XIV–XVIII ст. (Часові звороти)”.

20.06 – **35 років тому** (1972) прийнято Постанову ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР „Про завершення переходу до загальної середньої освіти молоді і подальший розвиток загальної школи”, яка спричинила деградацію українського шкільництва.

21.06 – **110 років** від дня народження **Юрія Васильовича Кондратюка** (справж. – Олександр Гнатович Шаргей, 1897 – 1941), українського вченого-винахідника, одного з піонерів розробки ракетної техніки й теорії космічних польотів, основних проблем космонавтики, конструювання міжпланетних кораблів, творця проекту вітроелектростанції в Криму, автора геніальної праці „Тим, хто читатиме, щоб будувати”, творів „Про міжпланетні подорожі”, „Завоювання міжпланетних просторів” та ін. Завдяки доробку вченого стала можливою висадка американських астронавтів на Місяць („Аполлон-9”, 1969).

22.06 – **День Скорботи і вшанування пам’яті жертв війни в Україні.**

– **Початок Великої Вітчизняної війни (1941).**

– **240 років** від дня народження **Вільгельма Гумбольдта** (1767 – 1835), німецького філософа, мовознавця, державного діяча, представника німецького класичного гуманізму, члена Берлінської АН, почесного члена Петербурзької АН, реформатора середньої освіти в Пруссії (створення єдиної шкільної системи), одного із засновників Берлінського університету, послідовника Й. Г. Песталотці, автора праць „Про гетерогенну природу мов та її вплив на інтелектуальний розвиток людства”, „Про межі діяльності держави” та ін.

– **125 років** від дня народження **Миколи Григоровича Холодного** (1882 – 1953), українського вченого-мікробіолога, експериментатора, ботаніка, педагога, приват-доцента, професора, викладача фізіології й анатомії рослин на Вищих жіночих курсах, завідувача кафедри мікробіології Київського університету, основоположника вчення про фітогормони, засновника школи фізіології рослин, дійсного члена АН УРСР, редактора „Журналу біоботанічного циклу ВУАН”, члена Київського товариства природодослідників.

- 23.06 – **90 років** тому (1917) на Софійському майдані урочисто проголошено І Універсал Української Центральної Ради про автономію України. Текст Універсалу виголосив В. Винниченко.
- **195 років** від дня народження **Людвига Штрюмпеля** (1812 – 1899), німецького філософа, педагога-гербартианця, професора Дерптського (Тартуського) та Лейпцигського університетів, дослідника проблем дитячої психології і педагогіки.
- **125 років** від дня народження **Зенона Францисковича Кузелі** (1882 – 1952), українського фольклориста, етнографа, мовознавця, бібліографа, публіциста, видавця, громадсько-культурного діяча, професора Українського наукового інституту в Берліні, одного з авторів і видавців, „Енциклопедії українознавства”, автора словників, бібліографічних покажчиків, наукових праць, зокрема розвідки „Історичний розвиток і сучасний стан українського словникарства” та ін.
- 24.06 – **День молоді.**
- 26.06 – **Міжнародний день боротьби зі зловживанням наркотиками та їх незаконним розповсюдженням.**
- 28.06 – **День Конституції України.**
1996 – Верховна Рада України прийняла Конституцію – Основний Закон України.
- **295 років** від дня народження **Жан-Жака Руссо** (1712 – 1778), французького філософа-просвітителя, письменника, педагога, композитора, представника сентименталізму, творця теорії вільного виховання, автора літературних та педагогічних творів „Юлія, або Нова Елоїза”, „Еміль, або Про виховання” та ін.
- 29.06 – **1945 – Закарпатська Україна возз’єдналася з Радянською Україною.**
- **145 років** від дня народження **Валеріана Вікторовича Половцова** (1862 – 1918), російського педагога,

методиста-природознавця, громадського діяча, науковця кафедри фізіології рослин Петербурзького університету, викладача ботаніки, автора книги „Основы общей методики естествознания”, послідовника ідей К. Д. Ушинського, О. Я. Герда.

ЛИПЕНЬ

У липні відзначається:

– **70 років** від виходу (1937) щомісячного журналу „Советская педагогика”.

– **50 років** від виходу „Українського історичного журналу” (1957) – друкованого видання Інституту історії України та Інституту національних відносин і політології НАН України.

2.07 – **150 років** від дня народження **Джона Адамса** (1857 – 1934), англійського педагога, першого професора педагогіки Великобританії, професора Лондонського педагогічного коледжу (згодом перетворений у Педагогічний інститут Лондонського університету), професора Каліфорнійського університету (США), автора основної праці „Еволюція педагогічної теорії”, присвяченої впорядкуванню категоріального апарату педагогіки, уточненню її основних понять, визначенню функцій учителя та учня в навчальному процесі.

– **130 років** від дня народження **Германа Гессе** (1877 – 1962), німецького і швейцарського письменника-романіста, одного з провідних письменників XX століття, співредактора журналу „Березень”, автора нарисів, критичних есе, повістей, віршів, публіцистичних статей, роману „Петер Каменід”, роману-утопії „Гра в бісер” та ін., лауреата Нобелівської премії (1946).

6.07 – **80 років** тому (1927) Всеукраїнським Центральним Виконавчим Комітетом та Радою народних Комісарів УРСР було прийнято Постанову „Про забезпечення

рівноправності мов та сприяння розвитку культури”.

7.07 – **День пророка Іоанна Хрестителя. Свято Івана Купала.**

– **125 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Красногорського** (1882 – 1961), російського вченого, лікаря-фізіолога, заслуженого діяча науки РРФСР, члена АН СРСР, професора, лауреата Державної премії, автора науковий праць із проблем патології дитячої нервової діяльності.

8.07 – **165 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Бенардоса** (1842 – 1902), українського фізика, винахідника у галузі електрозварювання, способів дугового, підводного зварювання і різання, точкового і шовного контактного зварювання.

(ін. 11.07) – **150 років** від дня народження **Альфреда Біне** (1857 – 1911), французького психолога, засновника експериментальної психології та педагогіки у Франції, одного з основоположників методів вимірювання розумової обдарованості дітей (вчення про тести), дослідника проблем вищих пізнавальних функцій, мислення, емоцій та почуттів дітей, шкільної психології та дефектології, автора праць із питань патології свідомості, розумової втоми, індивідуальної різниці процесів пам’яті, навіювання, графології та ін.

9.07 – **125 років** від дня народження **Михайла Єлисейовича Слабченка** (1882 – 1952), українського історика, правознавця, академіка ВУАН, професора кафедри історії України та організатора кафедри української мови Новоросійського університету (Одеса), першого одеського професора-історика, що викладав українською мовою, автора наукових розвідок з історії України, історико-юридичних праць та статей.

11.07 – **Всесвітній день народонаселення.**

- 12.07 – **135 років** тому (1872) відкрито громадську бібліотеку в Херсоні.
- 13.07 – **145 років** від дня народження **Миколи Олександровича Рубакіна** (1862 – 1946), російського книгознавця, бібліографа, письменника, громадського діяча, засновника бібліотек, популяризатора книги, засновника відділу допомоги самоосвіті при Педагогічному музеї Петербурга, керівника приватної публічної бібліотеки, члена Петербурзького комітету грамотності, автора бібліографічного покажчика „Серед книг”, до якого включено і твори українських авторів.
- **125 років** від дня народження **Романа Михайловича Цегельського** (1882 – 1956), українського фізика, професора, доктора філософії, педагога і громадського діяча, доцента Львівського педагогічного інституту, одного з організаторів Українського таємного університету у Львові, автора наукових праць із фізики магнетизму, релятивістської динаміки Ейнштейна, фізики атома; сина Михайла Цегельського – церковного і громадського діяча Галичини, засновника товариства „Просвіта”.
- **95 років** від дня народження **Леоніда Андрійовича Близниченка** (1912 – 1972), українського мовознавця, кандидата філологічних наук, автора досліджень з англістики, експериментальної фонетики, гіпнопедії, праць „Ломоносов і фонетика”, „Актуальні питання експериментально-фонетичного дослідження мови” та ін.
- 15.07 – **90 років** від дня народження **Марії Авакумівни Познанської** (1917 – 1995), української поетеси, автора творів для дітей молодшого віку „Маленьким друзям”, „У садочку-колосочку”, поеми „Валя Котик”, „Фортеця над Дніпром” – про героїв заводу „Арсенал” та ін.
- 16.07 – **1990** – Верховна Рада України прийняла **Декларацію про державний суверенітет**.

– **90 років тому** (1917) було проголошено II Універсал Української Центральної Ради.

– **135 років** від дня народження **Рауля Амундсена** (1872 – 1928), норвезького полярного дослідника, першопрохідця (наскрізним плаванням) від Гренландії до Аляски, керівника перельоту на дирижаблі „Норвегія” до Північного полюса. Іменем дослідника названі море та улоговина.

– **105 років** від дня народження **Олександра Романовича Лурія** (1902 – 1977), російського психолога, дійсного члена АПН РРФСР, доктора педагогічних і медичних наук, професора кафедри психології МДУ, засновника нейропсихології в СРСР, дослідника проблем розвитку психіки, автора праць із питань порушення психічних процесів при локальних ураженнях головного мозку та від різних умов життя.

17.07 – **160 років** від дня народження **Олександра Стефановича (1847 – ?)**, українського політичного, церковного та освітянського діяча у Галичині, греко-католицького священика, викладача богослов'я в учительських семінаріях Львова, одного з керівників товариства „Просвіта”, члена українського педагогічного товариства „Рідна школа”, автора підручника для середніх шкіл „Історія християнсько-католицької Церкви” та українського молитовника.

18.07 – **85 років** від дня народження **Томаса Семюела Куна** (1922 – 1996), американського історика і філософа науки, творця історіографічної концепції науки як зміни парадигм.

19.07 – **155 років** від дня народження **Володимира Павловича Науменка** (1852 – 1919), українського педагога, філолога, вчителя-практика, методиста, історика, журналіста, етнографа, публіциста, державного і громадсько-політичного діяча, вчителя 2-ої Київської гімназії, директора найпрогресивнішої в Києві „Гімназії

В. П. Науменка”, міністра народної освіти, голови Київського товариства грамотності, директора і видавця журналу „Україна”, автора власних програм з української мови і літератури, першого редактора „Словника української живої мови” Б. Грінченка (літер А – Г) та ін.

21.07 – **100 років** від дня народження **Олега Ольжича** (справж. – Олег Олександрович Кандиба, 1907 – 1944), українського поета-модерніста Празької школи, публіциста, вченого-археолога, викладача Гарвардського університету (США) та засновника Українського наукового інституту при університеті, професійного революціонера, заступника голови Проводу ОУН, автора збірок „Рінь”, „Вежа”, „Підзамчя” та ін., сина поета О. Олесья (О. І. Кандиби).

– **100 років** від дня народження **Олексія Ниловича Савченка** (1907 – 1987), російського і українського мовознавця, доктора філологічних наук, професора, науковця в галузях індоєвропейського та загального мовознавства, автора праць з історії фонетики давньоруської та української мов, монографій „Частини мови і категорії мислення”, „Мова і мистецтво” та ін.

22.07 – **120 років** від дня народження **Густава Герца** (1887 – 1975), німецького фізика, професора Лейпцигського університету, іноземного члена АН СРСР, директора фізичного інституту при Шарлоттенбурзькому технічному університеті, фахівця в галузі дифузії, електронної емісії, розрядів у газах, фізики плазми, ультразвуку, автора методу дифузійного поділу ізотопів, лауреата Нобелівської премії (1925) і Державної премії СРСР (1951).

23.07 – **День Преподобного Антонія Печерського.**

24.07 – **День Рівноапостольної великої княгині Ольги.**

– **205 років** від дня народження **Олександра Дюма** (батька, 1802 – 1870), французького письменника,

мандрівника, автора романтичних п'єс, історико-пригодницьких романів „Три мушкетери”, „Двадцять років по тому”, „Королева Марго”, „Граф Монте-Крісто” та ін.

– **100 років** від дня народження **Василя Олександровича Мисика** (1907 – 1983), українського поета, перекладача, автора збірок поезій „Борозни”, „Біля криниці”, „Берег”, поеми „Гетьманівна”, книги оповідань „Брянський ліс”, перекладів з Р. Бернса, Рудакі, Омара Хайяма та ін.

26.07

– **80 років** від дня народження **Віталія Івановича Войтка** (1927 – 1989), українського психолога і філософа, доктора філософських наук, професора, члена-кореспондента АПН СРСР, директора Інституту психології УРСР, професора кафедри суспільних наук Центрального інституту вдосконалення вчителів, голови Українського відділення Товариства психологів АН СРСР, науково-методичної ради з педагогіки і психології товариства „Знання” УРСР, члена наукової ради „Методологічні проблеми науки і техніки” при Президії АН УРСР.

– **75 років** від дня народження **Віктора Валентиновича Єременка** (1932), українського фізика-експериментатора, академіка, завідувача відділу Фізико-технічного інституту низьких температур АН України, автора наукових праць, присвячених дослідженню магнітних явищ, зокрема оптичних та магнітооптичних у кристалах, фазових перетворень у магнетиках, лауреата Державної премії УРСР.

- 27.07 – **330 років** від дня народження **Йоганна Бернуллі** (1667 – 1748), швейцарського математика, почесного члена Петербурзької АН, одного з творців інтегрального та диференціального числення, теорії диференціальних рівнянь і механіки, автора системи координат у просторі; спільно з братом Якобом заклали основи варіаційного числення.
- 28.07 – **День Рівноапостольного князя Київського Володимира Великого** – хрестителя Київської Руси-України.
- **120 років** від дня народження **Павла Григоровича Савченка** (1887 – 1920), українського поета, автора поетичних збірок „Мій сміх, моя задума”, „Спів куль” та ін.
- **95 років** від дня народження **Ігоря Леонтійовича Муратова** (1912 – 1973), українського письменника, лауреата Державної премії СРСР, автора повістей і романів, зокрема „Буковинська повість”, „Жила на світі вдова”, „Саксаганські портрети” та ін.
- 29.07 – **190 років** від дня народження **Івана Костянтиновича Айвазовського** (1817 – 1900), російського живописця, художника-мариніста, засновника картинної галереї у Феодосії, почесного члена Петербурзької АМ, автора полотен „Дев’ятий вал”, „Чорне море”, „Чесменський бій”, „Серед хвиль”, картин на теми життя українського народу – „Чумацька валка”, „Весілля на Україні” та ін.
- 30.07 – **145 років** від дня народження **Вільгельма Августа Лая** (1862 – 1926), німецького педагога, теоретика експериментальної педагогіки, творця нової лінії в педагогіці – „педагогіки дії”, доктора філософії, викладача вчительської семінарії, автора праць „Експериментальна дидактика”, „Експериментальна педагогіка”, „Школа дії” та ін.

СЕРПЕНЬ

- 1.08 – **День Військово-Морських Сил України.**
- 2.08 – **90 років** від дня народження **Олекси Яковича Ющенка** (1917), українського поета, перекладача, завідувача відділу літератури і мистецтва редакції газети „Зірка”, автора поетичних збірок „Над широким Дніпром”, „Рідні зорі”, „Тиша в росянім вінку”, книжок для дітей „Весна і літо”, „Сонячний світ”, „Будуть пташки прилітати”, а також нарисів, спогадів, етюдів, есе про діячів мистецтва і літератури.
- 3.08 – **145 років** від дня народження **Освальда Кюльпа** (1862 – 1915), німецького психолога, філософа-ідеаліста, професора, учня і послідовника В. Вундта, науковця з питань теорії пізнання, вищих психічних процесів – мислення і волі.
- 4.08 – **250 років** від дня народження **Володимира Лукича Боровиковського** (1757 – 1825), українського і російського живописця, портретиста, іконописця, мініатюриста, академіка, радника Петербурзької АМ, продовжувача кращих західноєвропейських традицій в українському мистецтві, автора понад 160 портретів, розписів церков та соборів у Петербурзі, Миргороді, Могилеві.
- **140 років** від дня народження **Олафа Бреха** (1867 – 1961), норвезького мовознавця, перекладача, засновника норвезької славістики, академіка АН Норвегії, дослідника українських закарпатських діалектів, автора праці „До питання про малоруську мову в Угорщині”, наукових розвідок із мовознавства, підручника російської мови, пропагандиста праць українських вчених (Є. Перфецького, В. Гнатюка та ін.).
- 4.08 – **95 років** від дня народження **Олександра Даниловича Александрова** (1912 – 1999), російського математика, методиста, академіка АН СРСР, вченого в галузі методів

вивчення метричних властивостей поверхонь, класичних проблем теорії опуклих поверхонь, автора підручників з геометрії для середньої школи та посібників для вчителів з методики викладання геометрії.

5.08 – **205 років** від дня народження **Нільса Абеля** (1802 – 1829), норвезького математика, одного з творців теорії еліптичних та гіпереліптичних функцій, засновника загальної теорії інтегрування алгебраїчних функцій. За коротке життя зробив важливі відкриття в математиці, зокрема алгебрі, математичному аналізі, теорії функцій, теорії рядів тощо.

– **115 років** від дня народження **Осипа Юрійовича Гермайзе** (1892 – 1958), українського педагога, вчителя, історика, археолога, громадського діяча, науковця, члена історичної секції Наукового товариства в Києві, викладача історії в гімназіях та вищих навчальних закладах, постійного члена історико-географічної комісії УАН, автора близько 40 праць з історії громадських рухів в Україні XIX – XX ст., історії літератури, історичного краєзнавства.

– **70 років** від дня народження **Юрія Михайловича Хорунжого** (1937), українського письменника, громадсько-культурного діяча, редактора журналу „Зона”, автора історичних романів „Вірую” (про М. Грушевського), „Любов маєш – маєш згоду” (про І. Мазепу і К. Гордієнка), „Злет і заземлення Григорія Полетики”, „Борвій” (про М. Старицького), історичної повісті „Скіфи” та ін.

6.08 – **145 років** від дня народження **Бориса Михайловича Ляпунова** (1862 – 1943), українського і російського мовознавця, академіка АН СРСР, автора праць з лексикографії, праслов'янської та російської мов, праці „Найдавніші взаємозв'язки мов російської та української”.

- **100 років** від дня народження **Олександра Івановича Соловйова** (1907 – 1983), російського географа, професора, члена-кореспондента АПН СРСР, члена Географічного товариства СРСР, викладача географії у вузах, директора Інституту методів навчання АПН РРФСР, головного редактора Державного видавництва географічної літератури, фахівця з питань загальної, фізичної географії, географії СРСР, історії географії, учасника географічних експедицій, автора підручників, програм, навчальних планів для вищої та середньої шкіл.
- 9.08 – **140 років** від дня народження **Остапа Макарушки** (1867 – 1931), українського педагога, філолога, дійсного члена НТШ, учителя гімназій Коломиї та Львова, інспектора середніх шкіл, директора учительської семінарії Українського педагогічного товариства „Рідна школа” у Львові, автора праць із мовознавства, педагогіки, шкільних підручників з класичної філології (латинської та грецької мов), творів для дітей та молоді.
- 10.08 – **160 років** від дня народження **Вільгельма Рейна** (1847 – 1929), німецького педагога, послідовника Й. Гербарта, професора Йєнського університету, експериментатора в галузі педагогіки, методиста, автора 8 посібників, захисника ідеї єдиної німецької школи.
- 12.08 – **Міжнародний день молоді.**
- **45 років** тому (1962) український космонавт Павло Попович здійснив космічний політ навколо Землі.
- 13.08 – **90 років** тому (1917) на I Всеукраїнському вчительському з’їзді було відроджено Всеукраїнську учительську спілку (ВУС), яку очолила С. Русова, з 1919 р. – О. Дорошкевич. Спілка припинила своє існування в 1920 р.
- 14.08 – **День мучеників Маккавеїв (Маковія, Перший Спас).**

– **140 років** від дня народження **Джона Голсуорсі** (1867 – 1933), англійського прозаїка, драматурга і поета, громадського діяча, мецената, правозахисника, автора оповідань, романів, п'єс, трилогії „Сага про Форсайтів”, лауреата Нобелівської премії (1932).

– **100 років** від дня народження **Бориса Герасимовича Ананьєва** (1907 – 1972), російського психолога, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена АПН СРСР, автора праць із педагогічної, вікової, дитячої психології та історії російської психології, проблем навчання і виховання в початковій школі.

15.08 – **135 років** від дня народження **Степана Онисимовича Сірополка** (1872 – 1959), українського педагога, публіциста, історика педагогіки, бібліографа, редактора, громадського діяча, завідувача відділу народної освіти Тульської і Московської губернських земських управ, редактора журналів „Народное образование” та „Педагогический листок”, основоположника українського книгознавства та бібліотекознавства, радника з питань освіти при Генеральному Секретаріаті УЦР, заступника міністра народної освіти УНР, одного з організаторів українського шкільництва, професора Українського високого педагогічного інституту ім. М. Драгоманова та голови Українського товариства прихильників книги у Празі, автора наукових розвідок з проблем української національної школи та національного виховання, історії освіти в Україні та праць про народні бібліотеки.

15.08 – **115 років** від дня народження **Луї де Бройля** (1892 – 1987), французького фізика-теоретика, одного з основоположників квантової механіки, члена Французької академії, іноземного члена АН СРСР, лауреата Нобелівської премії (1929).

- 16.08 – **175 років** від дня народження **Вільгельма Вундта** (1832 – 1920), німецького психолога, фізіолога, філософа, мовознавця, одного з основоположників експериментальної та фізіологічної психології, професора фізіології та філософії в університетах Гейдельберга й Лейпцига, засновника першої в світі лабораторії експериментальної психології, яка стала Міжнародним центром формування психологів-експериментаторів, творця наукової школи психологів, автора праць „Основи фізіологічної психології” (2 т.), „Система філософії”, „Нариси психології” та ін.
- **155 років** від дня народження **Миколи Павловича Дашкевича** (1852 – 1908), українського літературознавця, історика, фольклориста, доктора всесвітньої літератури, енциклопедиста, професора Київського університету, члена і секретаря Історичного товариства Нестора-літописця, члена комітету Київської публічної бібліотеки (нині – Парламентська), автора праць „Княжение Даниила Галицкого по русским и иностранным источникам”, „Романтика круглого стола в литературе и жизни Запада”, „Заметки по истории Литовско-русского государства”, „Несколько слов о Н. И. Костомарове и Ф. М. Достоевском” та ін.
- 19.08 – **Преображення Господнє (Другий Спас).**
- 20.08 – **180 років** від дня народження **Шарля де Костера** (1827 – 1879), бельгійського письменника і критика, публіциста, автора твору „Легенда про Тіля Уленшпігеля”, збірки „Фламандські легенди”, психологічного роману „Весільна подорож”.
- 23.08 – **День Державного Прапора України.**
- **140 років** від дня народження **Осипа Степановича Маковея** (1867 – 1925), українського письменника, перекладача, літературного критика, публіциста, редактора, видавця, вченого-філолога, фольклориста, викладача української мови і літератури в учительських

семінаріях Чернівців, Львова, Заліщиків, автора збірки „Поезії”, повістей із сільського життя, гумористичних оповідань і фейлетонів, зокрема: „Заліссе”, „Наші знакомі”, „Кроваве поле”, дослідника творчості Ю. Федьковича, І. Франка, О. Кобилянської та ін.

24.08

– **День незалежності України.**

– 1991 р. Верховна Рада України прийняла Акт проголошення незалежності України.

– **15 років** тому (1992) відбулося урочисте відкриття університету „Києво-Могилянська академія”, ректор – В. С. Брюховецький.

– **110 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Волкова** (1897 – 1975), російського психолога, доктора педагогічних наук, члена Союзу радянських художників, викладача математики середніх шкіл і вузів Москви, автора праць із проблем психології мистецтва, психології сприймання та ін.

27.08

– **105 років** від дня народження **Юрія Івановича Яновського** (1902 – 1954), українського письменника, журналіста, сценариста і критика, одного із засновників романтичної течії в українській літературі, головного редактора Одеської кінофабрики, автора віршів, новел, романів „Чотири шаблі”, „Вершники”, п’єс „Дума про Британку”, „Дочка прокурора”, сценаріїв до кінофільмів, лауреата Державної премії СРСР (1949).

28.08

– **День Успіння Пресвятої Богородиці. Перша Пречиста.**

– **220 років** від дня народження **Христіана Вільгельма Гарніша** (1787 – 1864), німецького педагога, теолога, доктора філософії, організатора вчительського союзу в Бреслау, прихильника ідей Й. Г. Песталоцці, засновника і редактора перших в Німеччині педагогічних журналів „Шкільна рада на Одері” і „Народний учитель”.

29.08 – **375 років** від дня народження **Джона Локка** (1632 – 1704), англійського філософа-матеріаліста, просвітителя, ідеолога англійської буржуазно-демократичної революції XVII ст., реформатора навчально-виховного процесу в педагогіці, викладача риторики, давньогрецької мови, філософії в Оксфордському університеті, прихильника і продовжувача ідей Ф. Бекона про досвідне походження знань, матеріалістичні сенсуалізм і емпіризм, одного з найпереконливіших фундаторів ідеї толерантності, автора праць „Лист про толеранцію”, „Досвід про людський розум”, „Думки про виховання” та ін.

– **145 років** від дня народження **Ернста Меймана** (1862 – 1915), німецького педагога, психолога, основоположника експериментальної педагогіки, професора філософії і педагогіки в Цюриху, Кенігсберзі, Монстері, Лейпцигу, Гамбурзі, автора праць із психології дитини про естетичні уявлення, розвиток їхньої пам’яті, здібностей, вплив спеціально-організованого виховання на розвиток дитини тощо.

– **145 років** від дня народження **Моріса Метерлінка** (1862 – 1949), бельгійського поета, драматурга, есеїста, критика, автора п’єс „Неминуча”, „Сліпці”, реалістичних драм „Сестра Беатріса”, „Монна Ванна”, романтичної п’єси-казки „Синій птах”, лауреата Нобелівської премії (1911).

ВЕРЕСЕНЬ

У вересні відзначається:

– **100 років** від заснування приватного Фребелівського педагогічного інституту (1907 – 1920), який готував керівників і вихователів дошкільних закладів, учителів початкових шкіл, педагогічних працівників позашкільних закладів.

– **90 років** від виходу журналу „Книгарь” (1917 – 1920), першого українського критико-бібліографічного часопису товариства „Час” у

Києві.

– **90 років** від виходу педагогічного журналу „Вільна українська школа” (ВУШ, 1917 – 1919), органу Всеукраїнської Вчительської Спілки, за загальною редакцією спочатку С. Черкасенка, а потім О. Дорошкевича.

– **35 років** від створення (1972) Європейського центру із вищої освіти ЮНЕСКО-СЕПЕС з метою сприяння співробітництву в галузі вищої освіти між державами. Центр розташований у палаці Крецулеску (Румунія).

1.09 – **День знань.**

– **125 років** від дня народження **Дмитра Аполлінарійовича Рожанського** (1882 – 1936), українського і російського вченого-фізика, члена-кореспондента АН СРСР, засновника першої школи радіофізиків у Харківському університеті, автора наукових праць із питань електричних розрядів у газах, радіофізики, радіолокації тощо.

2.09 – **165 років** від дня народження **Климентія Миколайовича Ганкевича** (1842 – 1924), українського мовознавця, філософа, педагога, дослідника наголосів в українській мові, автора праць „Про систему наголошення в грецькій та українській мовах”, „До питання вивчення українського наголосу”, ряду рецензій на праці з україністики. Основні завдання філософії вбачав у примиренні науки з релігією.

– **130 років** від дня народження **Фредеріка Содді** (1877 – 1956), англійського радіохіміка, іноземного члена-кореспондента АН СРСР, викладача фізичної хімії і радіоактивності в університеті Глазго, одного з засновників (з Є. Резерфордом) теорії радіоактивного розпаду, експериментатора (підтвердив теорію утворення гелію з радону, запровадив поняття про ізотопи), лауреата Нобелівської премії (1921).

- 5.09 – **190 років** від дня народження **Олексія Костянтиновича Толстого** (1817 – 1875), російського письменника, поета-лірика, члена-кореспондента Петербурзької АН, автора драматичної поеми „Дон Жуан”, історичного роману „Князь Серебряный”, драматичної трилогії „Смерть Іоанна Грозного”, „Царь Федор Іоаннович”, „Царь Борис”.
- 6.09 – **110 років** від дня народження **Івана Кіндратовича Микитенка** (1897 – 1937), українського письменника, секретаря правління СП України, автора оповідань, повістей „Брати”, „Вуркагани”, роману „Ранок”, п’єс „Диктатура”, „Як сходило сонце” та ін.
- 8.09 – **Міжнародний день грамотності.**
– **День українського кіно.**
– **День фізичної культури і спорту.**
- 9.09 – **270 років** від дня народження **Луїджі Гальвані** (1737 – 1798), італійського фізіолога, одного із засновників вчення про електрику, основоположника електрофізіології, професора Болонського університету, дослідника електричних явищ в живих організмах.
– **115 років** від дня народження **Сергія Степановича Смеречинського** (1892 – 1954), українського філолога, поета, архівіста, бібліографа, фахівця в галузі синтаксису української мови, перекладача французьких поетів, автора праці „Нариси з української синтакси (у зв’язку з фразеологією та стилістикою)”.
- 10.09 – **135 років** від дня народження **Володимира Клавдійовича Арсеньєва** (1872 – 1930), російського географа, етнографа, мандрівника-дослідника і письменника, автора науково-художніх творів „В дебрях Уссурийского края”, „В горах Сихотэ-Алиня”, „Дерсу Узала” та ін.
- 11.09 – **130 років** від дня народження **Фелікса Едмундовича Дзержинського** (1877 – 1926), радянського державного

діяча – наркома внутрішніх справ, наркома шляхів сполучення, голови ОДПУ СРСР, голови ВЧК, голови Всесоюзної Ради народного господарства. За його ініціативою було створено Комісію з поліпшення життя дітей (врятування безпритульних дітей), дитячі трудові комуни і колонії, де проводилася робота відповідно до вимог педагогіки, медицини й охорони праці, навчання поєднувалося з продуктивною працею та суспільно-політичним вихованням.

14.09 – **160 років** від дня народження **Павла Миколайовича Яблочкова** (1847 – 1894), російського винахідника і вченого в галузі електротехніки, автора винаходу електричної свічки – електричної дугової лампи, системи електричного освітлення, оригінальних електричних машин тощо.

15.09 – **95 років** тому (1912) у Львові вийшов перший номер журналу „Учительське слово”, заснованого Товариством освітян Галичини і Буковини „Взаємна поміч українського вчительства” (ВПУВ). Часопис став трибуною загалу українського народного вчительства і висвітлював діяльність ВПУВ, роботу і стан бібліотек, освітні й шкільні проблеми, вів боротьбу за права української народної школи.

– **130 років** від дня народження **Олени Львівни Кульчицької** (1877 – 1967), українського живописця і графіка, професора, педагога, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка, викладача малювання в гімназіях Львова і Перемишля, професора Львівського поліграфічного інституту, народного художника УРСР, автора картин „Діти на леваді”, „Жнива”, ілюстрацій до творів М. Коцюбинського, І. Франка тощо.

17.09 – **175 років** від дня народження **Мирослава Тирши** (1832 – 1884), чеського педагога, фахівця з фізичного виховання та естетики, засновника першої в Празі масової фізкультурної організації – гімнастичне

товариство „Сокіл”.

– **150 років** від дня народження **Костянтина Едуардовича Ціолковського** (1857 – 1935), російського вченого в галузі авіації і динаміки ракет, авіаконструктора, засновника сучасної космонавтики, розробника теорії польотів у космічному просторі ракет з реактивним двигуном на рідкому паливі.

18.09 – **255 років** від дня народження **Андрієна Лежандра** (1752 – 1833), французького математика, члена Паризької АН, вченого в галузі геодезичних вимірювань, тригонометрії, теорії чисел, автора підручника з елементарної геометрії „Початки геометрії”, в якому здійснив алгебраїзацію та арифметизацію геометрії, а також увів елементи вчення про симетрію.

18.09 – **200 років** від дня народження **Карела Славоміла Амерлінга** (1807 – 1884), чеського педагога, філософа, лікаря, природознавця, директора першої педагогічної школи у Празі, керівника першого чеського виховного закладу для дітей із затримкою психічного розвитку, автора проекту реформи народної освіти в країні.

– **115 років** від дня народження **Георгія Петровича Фірсова** (1892 – 1961), російського педагога, методиста-філолога, заслуженого вчителя РРФСР, доктора педагогічних наук, члена-кореспондента АПН РРФСР, викладача російської мови.

20–23.09 – **90 років** тому (1917) відбувся Перший Всеукраїнський з’їзд „Просвіт”, почесним головою якого було обрано М. Грушевського. На з’їзді виступили І. Стешенко, В. Науменко, О. Лотоцький. З’їзд закликав до боротьби з неграмотністю, за українізацію шкіл і запровадження обов’язкової шкільної освіти.

21.09 – **Різдво Пресвятої Богородиці. Друга Пречиста.**

– **Міжнародний день миру.**

– **100 років** тому (1907) у Харкові організовано Вищі

жіночі курси, які стали першим жіночим університетом.

– **175 років** від дня народження **Петра Івановича Ніщинського** (1832 – 1896), українського поета, перекладача, композитора, педагога, викладача російської і грецької мов у гімназіях, видавця тижневика „Гермес” (Одеса), автора романсів „Порада”, „Недуга”, перекладів „Антигони” Софокла, „Одіссеї” та „Іліади” Гомера.

22.09 – **День партизанської слави.**

– **105 років** від дня народження **Андрія Петровича Медушевського** (1902 – 1977), українського мовознавця, педагога, доктора педагогічних наук, професора, автора вузівських посібників сучасної української літературної мови, співавтора шкільного підручника „Українська мова. Ч. 2. Синтаксис”.

23.09 – **135 років** від дня народження **Соломії Амвросіївни Крушельницької** (1872 – 1952), української видатної співачки, педагога, професора і викладача вокалу Львівської консерваторії, заслуженого діяча мистецтв УРСР, популяризатора за кордоном української народної пісні та творів українських композиторів.

24.09 – **110 років** від дня народження **Андрія Ілліча Зільберштейна** (1897 – 1984), українського педагога, фахівця в галузі дидактики, історії педагогіки, вищої школи, завідувача кафедри педагогіки і професора Харківського державного педагогічного інституту ім. Г. С. Сковороди, відмінника народної освіти, автора праць із проблем активізації пізнавальної діяльності школярів та студентів, історії педагогіки, проблемного навчання й використання наочності в навчанні.

25.09 – **110 років** від дня народження **Вільяма Катберта Фолкнера** (1897 – 1962), американського письменника, викладача літератури в університеті штату Вірджинія, учасника Міжнародної письменницької конференції в

Бразилії (1954), автора романів „Сарторіс”, „Голос і шаленство”, „Святилище”, „На смертному одрі” та ін., лауреата Нобелівської премії (1949).

26.09 – **240 років** від дня народження **Артемія Лук’яновича Веделя** (1767 – 1808), видатного українського композитора, хорового диригента, співака, педагога, керівника хорових капел у Москві, Києві, Харкові, автора церковних хорових концертів, українських романсів тощо.

27.09 – **130 років** від дня народження **Миколи Олександровича Прилежасва** (1877 – 1944), українського і російського вченого, хіміка-органіка, члена-кореспондента АН СРСР, професора Київського політехнічного інституту, автора праць із хімії кисневмісних органічних сполук.

28.09 – **55 років** тому (1952) у Полтаві відкрито літературно-меморіальний музей І. П. Котляревського.

– **100 років** від дня народження **Євгена Констянтиновича Завойського** (1907 – 1976), українського і російського фізика-експериментатора, академіка, автора праць із радіоспектроскопії та фізики плазми, винахідника електронного парамагнітного резонансу, лауреата Державної премії СРСР. Перший указав на можливість здійснення керованого термоядерного синтезу за допомогою релятивістських електронних пучків.

– **89 років** від дня народження **Василя Олександровича Сухомлинського** (1918 – 1970), видатного українського педагога-гуманіста, вчителя, дитячого письменника, члена-кореспондента АПН РРФСР, СРСР, заслуженого вчителя УРСР, Героя Соціалістичної Праці, директора Павлівської середньої школи, що на Кіровоградщині, автора творів „Серце віддаю дітям”, „Народження громадянина”, „Листи до сина”, оповідань і казок для дітей.

30.09 – **Всеукраїнський день бібліотек.**

ЖОВТЕНЬ

1.10 – **Міжнародний день музики.**

1.10 – **500 років** від дня народження **Йоганнеса Штурма** (1507 – 1589), німецького педагога-гуманіста, професора, фахівця грецької мови і діалектики, засновника гімназії в Страсбурзі, автора шкільних підручників з латинської граматики, риторики, діалектики, хрестоматій, творів із проблем структури школи та організації навчального процесу.

2.10 – **100 років** від дня народження **Леоніда Марковича Мосендза** (1897 – 1948), українського прозаїка, публіциста, поета-модерніста Празької школи, перекладача, учителя навчальних закладів Поділля, Закарпаття, одного з членів групи письменників, що об'єднувалися навколо „Літературно-наукового вісника” Д. Донцова, автора поетичних збірок, оповідань, роману „Останній пророк” та ін. творів.

– **105 років** від дня народження **Петра Яковича Гальперіна** (1902 – 1988), українського та російського психолога, заслуженого діяча науки РРФСР, доктора педагогічних наук, професора, фахівця з питань теорії та методології психології, історії психології, вікової психології, творця теорії поетапного формування

розумових дій.

3.10 – **170 років** від дня народження **Петра Францовича Лесгафта** (1837 – 1909), російського педагога, анатома, лікаря, громадського діяча, основоположника вітчизняної наукової системи фізичного виховання, професора, завідувача кафедри фізіологічної анатомії Казанського університету, організатора Біологічної лабораторії (реорганізовано в Природничо-науковий інститут ім. П. Ф. Лесгафта), керівника курсів вихователів і керівників фізичного виховання, засновника Вільної вищої школи, прихильника активних методів навчання, поєднання фізичного виховання з розумовим, моральним, естетичним і трудовим.

– **110 років** від дня народження **Луї Арагона** (1897 – 1982), французького письменника і політичного діяча, представника літератури соціалістичного реалізму, учасника Руху Опору, автора збірок статей, віршів, оповідань, романів „Страсний тиждень”, „Комуністи”, „Загибель всерйоз”, нарису „Українське інтермеццо”, в якому дано огляд української літератури, зокрема творчості Т. Шевченка, Ю. Яновського.

4.10 – **Всесвітній день захисту тварин.**

– **180 років** від дня народження **Івана Гавриловича Прижова** (1827 – 1885), російського письменника, публіциста, історика, етнографа, популяризатора української мови і творчості Т. Шевченка, автора праць „Кобзар” Тараса Шевченка”, „Побут Малоросії за пам’ятками її літератури з XI по XVIII ст.” та ін.

– **100 років** від дня народження **Олексія Єлисейовича Засенка** (1907 – 1993), українського літературознавця, критика, письменника, перекладача, лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка, автора праць з історії української літератури та зв'язків української літератури з російською і зарубіжною літературами, дослідника творчості Марка Черемшини, Марка Вовчка, О. Маковця та ін.

5.10 – **Всесвітній день учителя.**

– **День київського студента.**

– **95 років** тому (1912) відбулося урочисте відкриття будинку Педагогічного музею ім. цесаревича Олексія (за проектом архітектора П. Альошина) у Києві (нині – Будинок вчителя), одного з кращих серед педагогічних музеїв Європи. Частину площі будинку було відведено для педагогічної бібліотеки (читальний зал і книгосховище). Першим директором новоствореного музею став педагог-методист О. Музиченко.

– **150 років** від дня народження **Валентина Владиславовича Горіневського** (1857 – 1937), російського педіатра, гігієніста, одного з перших учених з проблем фізичного розвитку та виховання дітей, послідовника П. Ф. Лесгафта, організатора першої в Росії кафедри лікарського нагляду за фізичним вихованням дітей у Московському інституті фізкультури.

– **120 років** від дня народження **Олексі Наумовича Синявського** (1887 – 1937), українського мовознавця, педагога, професора Харківського інституту народної освіти, Київського та Харківського університетів, автора праць з української діалектології, граматики, фонетики, історії української літературної мови, шкільних підручників з української мови.

6.10 – **120 років** від дня народження **Івана Артемовича Панькевича** (1887 – 1958), українського мовознавця,

літературознавця, фольклориста, етнографа, мистецтвознавця, історика, педагога, громадського діяча, викладача гімназій Ужгорода і Перечина, Консульської академії у Відні, доктора філологічних наук, професора Братиславського і Празького університетів, діалектолога Закарпаття, автора праць з української діалектології, шкільних підручників.

7.10 – **День працівників освіти.**

8.10 – **90 років** тому (1917) розпочала свою діяльність Спілка учителів-українців м. Києва.

– **165 років** від дня народження **Івана Івановича Нечипоренка** (1842 – 1910), українського педагога і освітнього діяча, викладача історії й географії в гімназіях Полтави, Немирова, Мурوما, директора Колегії Павла Галагана в Києві – приватного навчального закладу, заснованого в 1871 р. Г. П. Галаганом.

– **125 років** від дня народження **Сергія Володимировича Бахрушина** (1882 – 1950), російського історика, історіографа, члена-кореспондента АН СРСР, дійсного члена АПН РРФСР, професора Московського університету, автора праць з історії СРСР, Сибіру, підручників з історії СРСР для середньої та вищої шкіл.

– **115 років** від дня народження **Марини Іванівни Цвєтаєвої** (1892 – 1941), російської поетеси, перекладача, автора ліричних збірок, сатиричної поеми „Крысолов”, есе „Мой Пушкин”, перекладів творів І. Франка, Лесі Українки та ін.

9.10 – **460 років** від дня хрещення **Мігеля де Сервантеса** (справж. – Сервантес Сааведра, 1547 – 1616), іспанського письменника, автора роману „Вигадливий ідальго Дон Кіхот Ламанчський” („Дон Кіхот”).

- **115 років** від дня народження **Гната Васильовича Михайличенка** (1892 – 1919), українського письменника-символіста, громадського і політичного діяча, наркома освіти УРСР, автора творів „Блакитний роман”, „Погрози невідомого”, „Тюрма” та ін.
- 10.10 – **135 років** від дня народження **Миколи Кузьмича Грунського** (1872 – 1951), українського мовознавця, доктора філологічних наук, фахівця в галузі слов'янського письма, граматики та історії слов'янських мов, професора, ректора Київського університету, автора праць із славістики, російської й української мов, літературознавства, педагогіки.
- 11.10 – **65 років** від дня народження **Володимира Олександровича Яворівського** (1942), українського письменника, журналіста, публіциста, громадського діяча, активного учасника національно-демократичних перетворень в Україні, депутата Верховної Ради України (з 1990 р.), автора романів: „Ланцюгова реакція”, „Марія з полину в кінці століття”, „Автопортрет з уяви”, лауреата Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка.
- 12.10 – **115 років** від дня народження **Михайла Пилиповича Кравчука** (1892 – 1942), українського математика, педагога, громадського діяча, академіка АН УРСР, вченого з питань алгебри та теорії чисел, теорії ймовірностей і математичної статистики, теорії диференціальних та інтегральних рівнянь, організатора першої в Україні математичної олімпіади школярів (1935), автора праць з історії математики, підручників для вузів, навчальних програм для вищої та середньої шкіл.
- 13.10 – **90 років** тому (1917) відбувся Перший з'їзд учителів-українців Альберти в Едмонтоні (Канада).
- 14.10 – **Свято Покрови Пресвятої Богородиці.**
– **День українського козацтва.**

– **65 років** тому (1942) створено Українську повстанську армію (УПА).

– **160 років** від дня народження **Якова Павловича Новицького** (1847 – 1925), українського фольклориста, етнографа, історика, археолога, краєзнавця, педагога, члена Російського географічного товариства, Катеринославського наукового товариства та вченої архівної комісії, секретаря Олександрівської повітової шкільної ради, автора ряду статей з історії педагогіки.

15.10 – **130 років** від дня народження **Бориса Петровича Вишеславцева** (1877 – 1954), російського філософа, критика марксизму й соціальної філософії, спеціаліста з етики, професора філософії права Московського університету, викладача Релігійно-філософської академії в Берліні, Богословського інституту в Парижі, організатора й активного учасника Вільної академії духовної культури, проповідника релігійно-моральних цінностей, засновника і співредактора журналу „Путь”.

18.10 – **90 років** тому (1917) у Києві відбулося урочисте відкриття Українського Народного університету у складі трьох факультетів: історико-філологічного, фізико-математичного і права.

19.10 – **105 років** від дня народження **Сергія Пилиповича Левченка** (1902 – 1969), українського мовознавця, кандидата філологічних наук, директора Історичного музею в Чернігові, викладача української мови в Київському університеті, автора і співавтора низки підручників, посібників, програм та методичних розробок з української мови, „Словника власних імен людей”, „Каталогу річок України”, одного з укладачів і редакторів „Українсько-російського словника”.

21.10 – **335 років** від дня народження **Пилипа Орлика** (1672 – 1742), українського письменника, генерального писаря Війська Запорозького, учасника повстання І. Мазепи проти російського царизму, дипломата, гетьмана України

в екзилі, автора „Конституції прав та свобод Запорозького війська” – першої української конституції, „Маніфесту до європейських народів”, двох поетичних книжок, праці „Діаріуш подорожній”, яка складається з п’яти рукописних томів і є однією з найкращих пам’яток української діаріушевої прози (діаріуш – щоденник).

22.10 – **Міжнародний день шкільних бібліотек.**

– **115 років** тому (1892) відкрито педагогічний відділ Харківського історико-філологічного товариства для обговорення питань викладання історико-філологічних предметів у навчальних закладах.

24.10 – **День Організації Об’єднаних Націй (ООН).**

25.10 – **105 років** від дня народження **Григорія Олександровича Костюка** (1902 – 2002), українського літературознавця, кандидата філологічних наук, викладача Харківського педагогічного інституту та Луганського інституту народної освіти, члена літературної організації „Пролітфронт”, одного із засновників Об’єднання українських письменників (США, з 1944 р. вчений в еміграції), керівника Винниченківської комісії (США), лауреата премії ім. В. Винниченка.

27.10 – **225 років** від дня народження **Нікколо Паганіні** (1782 – 1840), італійського скрипаля і композитора, одного з основоположників музичного романтизму, творця основ сучасної скрипкової техніки.

30.10 – **125 років** від дня народження **Михайла Левовича Бойчука** (1882 – 1937), українського живописця-монументаліста і педагога, основоположника українського монументального мистецтва, професора Академії мистецтв та Художнього інституту в Києві, засновника школи художників-монументалістів (бойчукістів).

– **125 років** від дня народження **Михайла Павловича Феофанова** (1882 – ?), російського педагога, доктора педагогічних наук, викладача російської мови у вищих училищах, курсу психології в педагогічних і навчальних закладах Москви, автора праць із питань педагогічної психології, психології дитячої мови, психології навчання усної та письмової мови тощо.

ЛИСТОПАД

1.11 **1991** – Верховна Рада України прийняла „Декларацію прав національностей України”.

– **85 років** тому (1922) ВУЦВК (Всеукраїнський центральний виконавчий комітет) затвердив „Кодекс законів про народну освіту УРСР” – унікальний документ, аналогів якому не було ні в Росії, ні в інших республіках Союзу. Це був перший досвід законодавчого закріплення в одному документі завдань народної освіти, наукової літератури та мистецтва. Всього в Кодексі налічувалося 4 книги, 11 частин, 37 розділів, 70 глав, 767 статей.

2.11 – **105 років** від дня народження **Сергія Олексійовича Лебедєва** (1902 – 1974), російського вченого в галузі електротехніки та обчислювальної техніки, академіка АН УРСР і АН СРСР, директора Інституту електротехніки АН УРСР, творця першої в СРСР електронно-обчислювальної машини з програмним управлінням, автора праць із проблем стійкості й автоматизації енергетичних систем, теорії проектування та експлуатації обчислювальних машин, теорії лічильних пристроїв тощо.

3.11 – **125 років** від дня народження **Якуба Коласа** (справж. – Костянтин Михайлович Міцкевич, 1882 – 1956), білоруського народного поета, письменника, науковця, педагога, заслуженого діяча науки БРСР, члена правління Союзу письменників СРСР та БРСР, народного вчителя,

громадсько-політичного діяча, засновника профспілки вчителів, борця за вільну демократичну школу, одного із засновників Мінського університету, першого віцепрезидента АН БРСР, лауреата Державної премії СРСР.

– **120 років** від дня народження **Самуїла Яковича Маршака** (1887 – 1964), російського поета і перекладача, одного з творців радянської дитячої літератури, автора памфлетів, поем, п'єс-казок, віршованих повістей, віршів, присвячених Україні, перекладача творів У. Шекспіра, Р. Бернса, Лесі Українки, І. Франка.

– **115 років** від дня народження **Михайла Яковича Басова** (1892 – 1931), російського психолога і педагога, професора педології і психології Ленінградського педагогічного інституту ім. О. І. Герцена, дослідника проблем волі, питань об'єктивного вивчення дітей, методики психологічних спостережень за дітьми дошкільного віку, автора праць „Воля, как предмет функциональной психологии”, „Психология, рефлексология и физиология”, „Общие основы педологии” та ін.

6.11 – **100 років** від дня народження **Семена Михайловича Журавовича** (1907 – 1997), українського письменника, автора збірки оповідань „Нова дорога”, роману „Київські ночі”, повістей „Гора над морем”, „Оті загублені рядки” та ін.

– **90 років** від дня народження **Олександри Михайлівни Бандури** (1917), українського методиста-літературознавця, кандидата педагогічних наук, викладача української мови та літератури в середній школі, наукового співробітника Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР (1951 – 1988), фахівця в галузі теорії шкільного підручника, методики викладання української літератури в школі, лауреата Державної премії УРСР.

7.11 – **90 років** тому (1917) урочисто відкрито Українську Академію педагогічних наук (УАПН), при якій

започатковано курси для підготовки вчителів української мови та літератури.

– **150 років** від дня народження **Дмитра Івановича Багалія** (1857 – 1932), українського історика, громадського й культурно-освітнього діяча, академіка Всеукраїнської АН, ректора і викладача історії України у Харківському університеті та Полтавському інституті народної освіти; архівознавця, голови Харківської міської думи, одного із засновників УАН, автора понад 400 праць з історії Слобожанщини, Лівобережної та Південної України XV – XVIII ст.

– **140 років** від дня народження **Марії Склодовської-Кюрі** (1867 – 1934), французького і польського фізика, хіміка, члена Паризької медичної академії, директора Інституту радію, першої жінки-професора Сорбонни. Разом з чоловіком П. Кюрі заклали основи вчення про радіоактивність урану, відкрили полоній і радій (атомну масу, місце в періодичній таблиці Менделєєва). Перша жінка-лауреат Нобелівських премій з фізики (1903) та з хімії (1911).

– **100 років** від дня народження **Михайла Семеновича Гриценка** (1907 – 1992), українського історика педагогіки, доктора педагогічних наук, учителя історії та суспільствознавства в трудових школах, профшколах, ФЗУ, робфаку, завідувача кафедри педагогіки Одеського державного університету, професора Одеського педагогічного інституту ім. К. Д. Ушинського, старшого наукового співробітника, професора-консультанта лабораторії теорії та історії педагогіки НДІ педагогіки України, автора наукових праць з історії школи в Україні, історії педагогіки, навчальних посібників з історії педагогіки для педінститутів України тощо.

8.11 – **120 років** від дня народження **Нестора Михайловича Малечі** (1887 – 1979), українського мовознавця, етнографа, краєзнавця, фольклориста, педагога,

кандидата філологічних наук, професора, фахівця в галузі вивчення лексики творів Т. Шевченка, автора словопоказчика до „Кобзаря”, підручників і посібників для ліквідації неписьменності серед дорослого населення, автора посібника „Українська мова. Книжка для гуртків самоосвіти українського населення РРФСР”.

9.11 – **День української писемності та мови.**

– **135 років** від дня народження **Богдана Сильвестровича Лепкого** (1872 – 1941), видатного українського письменника, перекладача, літературознавця, художника, педагога, викладача української й німецької мов та літератури у Бережанській гімназії, професора Ягеллонського університету в Кракові, автора численних збірок малої прози, історичної тетралогії про гетьмана Мазепу та історичних повістей „Вадим”, „Крутіж”, „Орли”, упорядника антології української поезії, наукового редактора першого „Повного видання творів Т. Шевченка”, знавця європейської культури.

11.11 – **125 років** від дня народження **Федора Петровича Швеця** (1882 – 1940), українського громадсько-політичного діяча, вченого-геолога, викладача Другої Київської гімназії, проректора та професора геології Українського державного університету в Києві, викладача українських вищих шкіл у Празі.

– **145 років** від дня народження **О’Генрі** (справж. – Вільям Сідні Портер, 1862 – 1910), американського письменника, майстра гостросюжетної новели з несподіваним закінченням, автора понад 600 оповідань, скетчів, гуморесок, сатиричної книги „Королі і капуста”, збірок „Шляхетний шахрай”, „Ділові люди” та ін.

12.11 – **165 років** від дня народження **Федора Федоровича Ерісмана** (1842 – 1915), російського вченого-гігієніста, педагога, засновника російської гігієнічної науки і наукової шкільної гігієни в Росії, прогресивного

громадського діяча, практика в галузі медицини, автора статей у журналах „Педагогический сборник”, „Русская мысль” та ін., ініціатора створення Гігієнічного інституту, керівника кафедри гігієни Московського університету.

– **120 років** від дня народження **Олександра Олександровича Половинкіна** (1887 – 1955), російського географа, педагога, професора, доктора географічних наук, члена-кореспондента АПН РРФСР, викладача географії в Іркутському університеті, завідувача кафедри і декана Московського педагогічного інституту, автора підручників, навчальних посібників, методичних рекомендацій з географії тощо.

14.11 – **100 років** від дня народження **Астрід Ліндгрєн** (1907 – 2002), шведської письменниці, автора понад 35 книг для дітей, пройнятих гумором, зокрема „Пеппі Довгапанчоха”, „Ми всі з Буллербю”, „Расмус-бродяга”, широко відомих книг про Малюка і Карлсона та ін.

15.11 – **145 років** від дня народження **Герхарта Гауптмана** (1862 – 1946), німецького драматурга і романіста, автора літературних творів: „Перед сходом сонця”, „Боброва шуба”, „Пацюки”, „Ткачі”, „Самітні” та ін., лауреата Нобелівської премії (1912).

– **95 років** від дня народження **Андрія Самійловича Малишка** (1912 – 1970), українського поета-пісняра, перекладача, громадського діяча, лауреата Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка, автора збірок поезій „Батьківщина”, „До бою вставайте”, „Україно моя”, „Рута”, „Серпень душі моєї”, текстів пісень „Знову цвітуть каштани”, „Пісня про Київ”, „Пісня про рушник”, „Ми підем, де трави похилі”, „Вчителька” та ін.

16.11 – **Міжнародний день толерантності.**

– **290 років** від дня народження **Жана Д’Аламбера** (1717 – 1783), французького просвітителя, філософа, математика, механіка, співавтора теорії диференціальних рівнянь і теорії рядів, одного з фундаторів „Енциклопедії, або Тлумачного

словника наук, мистецтв і ремесел”, творця принципу динаміки – зрівноваження системи сил (принцип Д’Аламбера).

– **110 років** від дня народження **Йосипа Захаровича Штокала** (1897 – 1987), українського математика, професора, академіка АН УРСР, члена Президії АН, викладача Київського університету та Інституту математики АН УРСР, завідувача сектору історії природознавства і техніки Інституту історії АН УРСР, члена-кореспондента Міжнародної академії історії наук, розробника української наукової термінології (упорядника 18 російсько-українських термінологічних словників), автора праць із теорії диференціальних рівнянь, функцій комплексної змінної, операційного числення, історії математики України, ініціатора й керівника видання „Історії вітчизняної математики”, монографії „Науково-технічний прогрес в Україні” (5 т.).

17.11 – **Міжнародний день студентів.**

18.11 – **День працівників сільського господарства.**

– **15 років** тому (1992) відбулися перші Загальні збори Академії педагогічних наук України, на яких було обране її керівництво. Президентом Академії було обрано М. Д. Ярмаченка, віце-президентом – Л. О. Каніщенка, головним вченим секретарем – О. Я. Савченко. За рішенням зборів у Академії було утворено три Відділення: теорії та історії педагогіки; дидактики, методики, інформаційних технологій в освіті; психології, вікової фізіології та дефектології.

– **360 років** від дня народження **П’єра Бейля** (1647 – 1706), французького філософа-скептика, теолога, публіциста, одного з ранніх представників французького просвітительства, автора праці „Словник історичний та критичний”, яка справила великий вплив на діячів доби Просвітництва і заклала підвалини Бібліотеки Конгресу США.

– **70 років** тому (1937) Рада Народних Комісарів (РНК) УРСР ухвалила постанову „Про заходи остаточної ліквідації неписьменності серед дорослих”.

- 20.11 – **Всесвітній день дітей.**
- **90 років** тому (1917) прийнято III Універсал Української Центральної Ради, що проголосив утворення Української Народної Республіки (УНР) як автономної державної одиниці Російської республіки.
- 21.11 – **День Архістратиґа Михаїла**, покровителя Руси-України та її столиці – Києва.
- **140 років** від дня народження **Дмитра Матвійовича Синцова** (1867 – 1946), українського математика, громадського діяча, академіка АН України, керівника Харківського математичного товариства, директора НДІ математики і механіки Харківського університету, автора праць із теорії конексів та їх застосування до інтегрування диференціальних рівнянь, питань викладання математики в середній і вищій школах, підручників для університетів і педінститутів.
- 22.11 – **День Свободи.**
- **2005 р.** – з нагоди річниці подій помаранчевого листопада (2004 р.), з метою утвердження в Україні ідеалів демократії, виховання почуття національної гідності Президент України видав указ від 19.11.05 р. № 1619/5005 про щорічне відзначення Дня Свободи.
- **180 років** від дня народження **Кароля Естрайхера** (1827 – 1908), польського бібліографа, історика літератури й театру, публіциста, автора „Польської бібліографії” – каталога польських книг і видань про Польщу від перших стародруків до 1900 року.
- 23.11 – **135 років** від дня народження **Георгія Васильовича**
(ін.23.10) **Пфейффера** (1872 – 1946), українського математика, педагога, академіка АН УРСР, викладача вищих навчальних закладів Києва, директора об’єднаного Інституту математики і фізики АН УРСР, члена фізико-математичних товариств Києва, Москви, Франції, Німеччини, автора праць із проблем теорії

диференціальних рівнянь з частинними похідними, алгебраїчної геометрії, теорії інтегралів тощо.

– **120 років** від дня народження **Генрі Мозлі** (1887 – 1915), англійського фізика, вченого, педагога, одного із засновників рентгеноспектрального аналізу та автора терміна „атомний номер”.

– **100 років** від дня народження **Івана Максимовича Кошелівця** (1907 – 1999), українського літературознавця, критика, перекладача.

24.11 – **День пам’яті жертв голодомору та політичних репресій.**

– **30 років** тому (1977) ЦК КПРС і Рада Міністрів СРСР прийняли постанову „Про перехід на безкоштовне користування підручниками учнями загальноосвітніх шкіл”.

– **375 років** від дня народження **Бенедикта Спінози** (справж. – Барух, 1632 – 1677), нідерландського філософа-матеріаліста, пантеїста, критика церковно-теологічного світогляду.

25.11 – **445 років** від дня народження **Лопе де Вега** (справж. – Фелікс Карпйо, 1562 – 1635), іспанського драматурга, поета і прозаїка епохи Відродження, автора поем, віршів, романів, трактатів, п’єс – „Собака на сіні”, „Закохана витівниця”, „Овеча криниця”, „Учитель танців” та ін.

– **295 років** від дня народження **Шарля Мішеля Епе** (Де Лепе, 1712 – 1789), французького сурдопедагога, засновника першої школи для глухонімих дітей у світі (1760), основоположника французької системи навчання глухих („мімічний метод”, так звана „система методичних знаків”). Під впливом ученого в кінці XVIII ст. створювалися спеціальні школи для глухих у різних країнах світу.

– **120 років** від дня народження **Миколи Івановича Вавілова** (1887–1943), українського і російського вченого-генетика, біолога, члена АН УРСР і СРСР, засновника сучасного вчення про біологічні засади селекції, вчення про центри походження культурних рослин, імунітет рослин, автора закону гомологічності рядів у спадковій мінливості організмів.

26.11 – **125 років** від дня народження **Пилипа Йосиповича Капельгородського** (1882–1942), українського письменника, автора сатиричних віршів, фейлетонів, гуморесок, повісті „Аш-хаду”, роману-хроніки „Шурган” та ін. творів.

– **125 років** від дня народження **Григорія Пилиповича Шерстюка** (1882–1911), українського культурно-освітнього і громадського діяча, видавця, засновника першого українського педагогічного видавництва „Український учитель”, першого українського педагогічного журналу „Світло”, автора популярної „Короткої граматики для шкіл”, педагогічних статей, науково-популярних книжок для дітей.

27.11 – **150 років** від дня народження **Чарлза Скотта Шеррінгтона** (1857–1952), англійського фізіолога, нейрофізіолога, лікаря-епідеміолога, професора фізіології Лондонського, Ліверпульського та Оксфордського університетів, автора праць із системної фізіології, рефлексів, системного мозку, монографії „Інтегративна діяльність нервової системи”, де сформульовано основні принципи нейрофізіології, лауреата Нобелівської премії (1932).

29.11 – **205 років** від дня народження **Вільгельма Гауфа** (1802–1827), німецького письменника-романтика, домашнього вчителя, редактора, автора збірника „Казки для синів і дочок освічених станів” – „Маленький Мук”, „Каліф-чорногуз”, „Гаданий принц”, „Карлик Ніс”, „Холодне серце” та ін. (всього 14 казок), написаних на

основі фольклору й арабських казок, ліричних віршів, історичного роману „Ліхтенштейн” та ін.

30.11 – **60 років** від дня народження **Катерини Вакулівни Мотрич** (1947), української письменниці, автора збірок оповідань, повістей, творів у формі молитви („Молитва до мови”, „Молитва до України” та ін.), історичного роману „Ніч після сходу сонця”, роману „Досвіток”.

– **340 років** від дня народження **Джонатана Свіфта** (1667 – 1745), англійського письменника-сатирика ірландського походження, знаменитого представника епохи Просвітництва, церковного діяча, публіциста, автора фантастично-пригодницького роману „Мандри Гулівера” (у 4-х ч.), памфлетів, присвячених боротьбі ірландського народу за свої права.

ГРУДЕНЬ

1.12 – **Всесвітній день боротьби зі СНІДом.**

– **1991** – народ України вільним волевиявленням на Всенародному референдумі підтвердив Акт проголошення незалежності України.

(ін. 20.11) – **290 років** від дня народження **Георгія Кониського** (1717 – 1795), українського і білоруського письменника, філософа, церковного й культурно-громадського діяча, визначного мислителя XVIII ст., ректора і викладача риторики та поезики Києво-Могилянської академії, білоруського архієпископа, автора драми „Воскресіння мертвих”, курсу піітики, віршів, казань тощо.

– **215 років** від дня народження **Миколи Івановича Лобачевського** (1762 – 1856), російського математика, творця неевклідової геометрії, мислителя-матеріаліста, діяча університетської й народної освіти, професора, ректора і бібліотекаря Казанського університету, голови Училищної Ради Казанського учбового округу, засновника і редактора „Учёных записок Казанского

университета”, автора плану ступінчатого вивчення математики в гімназії – поступового сходження від почуттєвого сприймання до формування абстрактних понять і суджень та їх доведень, автора праць з алгебри, геометрії, математичного аналізу, астрономії, посібника для вчителів „Наставление учителям математики в гимназиях”.

3.12 – **285 років** від дня народження **Григорія Савича Сковороди** (1722 – 1794), найвидатнішого українського філософа XVII ст., просвітителя-гуманіста, письменника, поета, педагога, музиканта і співака, перекладача, викладача поетики у Переяславському та Харківському колегіумах, автора збірки віршів „Сад божественних пісень”, байок („Байки харківські”), філософських трактатів „Дві бесіди”, „Діалоги, чи Розмови про стародавній світ” та ін.

– **130 років** від дня народження **Степана Львовича Рудницького** (1877 – 1937), українського вченого-географа, вчителя, педагога, методиста, професора, дійсного члена НТШ і ВУАН, фахівця в галузі шкільної географічної освіти, основоположника української географічної науки, учителя гімназій Тернополя і Львова, доцента Львівського університету, одного з фундаторів і першого декана філософського факультету Українського Вільного Університету в Празі, дослідника ролі географічного чинника у становленні та розвитку української державності, організатора й керівника Українського науково-дослідного інституту географії і картографії (Харків).

– **110 років** від дня народження **Андрія Васильовича Головка** (1897 – 1972), українського письменника, одного з основоположників української радянської прози, нарисиста, сценариста, драматурга, члена літературної організації „Плуг”, автора оповідань „Пилипко”, „Червона хустина”, романів „Бур’ян”, „Мати”, „Артем Гармаш” та ін., лауреата Державної премії УРСР

ім. Т. Г. Шевченка.

- 4.12 – **Введення в Храм Пресвятої Богородиці. Третя Пречиста.**
- 5.12 – **90 років** тому (1917) у Києві відбулося урочисте відкриття Української державної академії мистецтв.
- **140 років** від дня народження **Миколи Спинули** (Спенул, 1867 – 1928), українського громадсько-політичного і освітнього діяча Буковини, вчителя, інспектора народних шкіл, члена Іспитової комісії для українських народних шкіл у Чернівцях.
- 6.12 – **День Збройних Сил України.**
- **150 років** від дня народження **Костянтина Миколайовича Вентцеля** (1857 – 1947), російського педагога, прихильника і популяризатора концепцій вільного виховання, єдиної трудової школи, одного з організаторів Інституту народної освіти, автора однієї із перших у світовій практиці „Декларації прав дитини”. Детально розробив принципи організації та діяльності навчально-виховного закладу „Будинок вільної дитини”.
- 7.12 – **115 років** від дня народження **Олени Степанів-Дашкевич** (1892 – 1963), українського вченого-педагога, військового і громадського діяча, викладача географії та історії в гімназії василіанок у Львові та Львівському (таємному) українському університеті.
- 8.12 – **170 років** від дня народження **Миколи Федоровича Бунакова** (1837 – 1904), російського педагога, послідовника К. Д. Ушинського, теоретика і практика початкового навчання, методиста російської мови, автора підручників і навчальних посібників для вчителів, засновника й викладача народної школи для дорослих, учасника Всеросійського з’їзду вчителів (1872), керівника земських літніх вчительських з’їздів-курсів.
- **100 років** від дня народження **Антоня Федоровича Хижняка** (1907 – 1993), українського письменника,

автора історичного роману „Данило Галицький”, повістей, оповідань і нарисів.

– **95 років** від дня народження **Степана Васильовича Добоша** (1912 – 1978), українського вченого-педагога, літературознавця, критика, мовознавця, першого ректора Державного університету в Ужгороді – першого вищого навчального закладу в Закарпатті.

9.12 – **110 років** від дня народження **Бориса Тена** (справж. – Микола Васильович Хомичевський, 1897 – 1983), українського поета і перекладача, педагога, хормейстера, автора перекладів творів Гомера, Есхіла, Аристофана, Аристотеля, В. Шекспіра, Ф. Шиллера, А. Міцкевича, О. Пушкіна, Л. Толстого та ін.

10.12 – **День прав людини.**

12.12 – **95 років** від дня народження **Лідії Прокопівни Федоренко** (1912), українського вченого-методиста, доктора педагогічних наук, професора, співробітника Московського обласного інституту ім. Н. К. Крупської, автора понад 150 наукових праць, серед яких „Принципы обучения русскому языку”, „Закономірності засвоєння рідної мови” та ін.

– **155 років** від дня народження **Андрія Петровича Кисельова** (1852 – 1940), російського педагога-математика, методиста, викладача математики, механіки та креслення навчальних закладів Воронежа, автора відомих популярних підручників з елементарної математики „Систематичний курс арифметики для середніх навчальних закладів”, „Елементарна алгебра”, „Елементарна геометрія”, які витримали десятки видань і понад 30 років були стабільними в радянській школі.

– **120 років** від дня народження **Олександра Андріановича Назаревського** (1887 – 1977), українського літературознавця, педагога, бібліографа, викладача Київського університету, фахівця з історії української і

російської літератур (зокрема, давніх), текстології, бібліографії, фольклористики, мистецтвознавства тощо.

- 13.12 – **210 років** від дня народження **Генріха Гейне** (Гейне, 1797 – 1856), німецького поета, прозаїка, есеїста, революціонера-демократа, автора ліричних збірок поезій „Книга пісень”, „Сучасні вірші”, прозових творів, зокрема „Подорожні картини” та ін. Твори Гейне українською мовою перекладали І. Франко, Леся Українка, П. Грабовський, М. Рильський, П. Тичина.

– **130 років** від дня народження **Миколи Дмитровича Леонтовича** (1877 – 1921), українського композитора, музично-громадського діяча, хорового диригента, педагога, викладача хорового співу Київського музично-драматичного інституту ім. М. В. Лисенка, організатора першого українського симфонічного оркестру й хорової капели, активного учасника розбудови української національної музичної культури.

- 15.12 – **175 років** від дня народження **Олександра Гюстава Ейфеля** (1832 – 1923), французького інженера-будівельника і архітектора, автора проекту Ейфелевої башти, зведеної в Парижі (1889) як символу технічних досягнень XIX ст.

– **155 років** від дня народження **Антуана Анрі Беккереля** (1852 – 1908), французького фізика, професора, члена академій наук різних країн, експериментатора й практика, послідовника свого діда і батька – відомих французьких фізиків, винахідника явища природної радіоактивності урану (рентгенівських променів), лауреата Нобелівської премії (1903), автора наукових праць із температури Землі, оптики, поглинання світла кристалами тощо.

- 17.12 – **125 років** від дня народження **Якова Ісидоровича Перельмана** (1882 – 1942), російського математика, педагога, автора численних науково-популярних праць: „Жива математика”, „Цікава арифметика”, „Цікава

алгебра”, „Цікава геометрія” та ін.

- 18.12 – **115 років** від дня народження **Миколи Гуровича Куліша** (1892 – 1937), українського письменника, драматурга, театрального діяча, активного учасника громадянської війни в Україні, завідувача Дніпропетровського відділу народної освіти, автора понад десяти п’єс, які принесли йому світову славу, зокрема „97”, „Мина Мазайло”, „Народний Малахій”, „Патетична соната” та ін.

- 19.12 – **День Святителя і чудотворця Миколая.**

– **105 років** від дня народження **Миколи Кириловича Гончарова** (1902 – 1978), російського педагога, діяча народної освіти, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена АПН РРФСР, АПН СРСР, головного редактора журналу „Советская педагогика”, автора підручників та навчальних посібників з педагогіки, праць із методології педагогіки, теорії виховання і навчання.

– **100 років** від дня народження **Миколи Михайловича Лелекача** (1907 – 1975), українського історика, літературознавця, бібліографа, дослідника проблем соціального, політичного й економічного розвитку Закарпаття (XIV – XV ст.), кандидата історичних наук, доцента, викладача Ужгородської учительської семінарії, директора Закарпатського обласного державного архіву, автора наукових праць з історії та культури Закарпаття, бібліографічних досліджень та краєзнавчих заміток, створених на основі архівних джерел, упорядника „Загальної бібліографії Підкарпаття”.

- 20.12 – **200 років** від дня народження **Йосипа Івановича Лозинського** (1807 – 1889), українського мовознавця, етнографа, публіциста, теолога, громадського діяча, священика, автора однієї з перших граматик української мови „Граматика руської (малоруської) мови”, упорядника і видавця збірки українських весільних

пісень „Руське весілля”.

21.12 – **285 років** від дня народження **Паїсія Величковського** (світське ім'я – Петро, 1722 – 1794), українського релігійного філософа, церковного діяча, перекладача, правнука письменника Івана Величковського, організатора власної школи з переписування перекладів релігійних текстів, автора рукописних перекладів більш як 40 книг, які належать двом культурам – українській і молдовській.

– **90 років** від дня народження **Генріха Белля** (1917 – 1985), німецького прозаїка і новеліста, борця за ідеали свободи проти мілітаризму, автора повістей, романів „Хліб ранніх років”, „Дім без господаря”, „Біль’ярд о пів на десяту”, „Груповий портрет з дамою” та ін., лауреата Нобелівської премії (1972) та всіх східнонімецьких і багатьох закордонних літературних премій. У 1985 р. затверджено літературну премію імені Белля.

23–25.12 – **15 років** тому (1992) у Києві відбувся Перший з’їзд педагогічних працівників України, де було прийнято Державну національну програму „Освіта. Україна ХХІ століття”.

23.12 – **110 років** від дня народження **Дмитра Григоровича Бандрівського** (1897 – 1983), українського письменника, мовознавця, кандидата філологічних наук, доктора слов’янської філології, співробітника Інституту суспільних наук АН УРСР, автора віршів, оповідань, статей з літератури, фольклору й етнографії, 15 карт до „Атласу української мови” (т. 2), монографії „Говірки Підбузького району Львівської області” та ін.

25.12 – **Католицьке Різдво (за Григоріанським календарем).**

– **80 років** від дня народження **Олеся (Олександра) Павловича Бердника** (1927 – 2003), українського письменника-фантаста, шукача Істини, автора творів „Поza часом і простором”, „Серце Всесвіту”, „Покривало

Ізиди”, „Тайна Христа”, „Камертон Дажбога” та ін.

27.12 – **55 років** тому (1952) засновано Центральний інститут підвищення кваліфікації керівних працівників народної освіти Міністерства освіти Української РСР. Від 22.07.1999 р. – Центральний інститут післядипломної педагогічної освіти АПН України (ЦППО АПН України).

– **270 років** від дня народження **Миколи Миколайовича Бантиш-Каменського** (1737 – 1814), українського і російського історика, археографа, бібліографа, наукового й культурно-освітнього діяча, керівника архіву Колегії закордонних справ, автора ряду збірок документальних матеріалів і джерел з історії України та Росії XV – XVIII ст., автора археографічних праць „Історичні повідомлення про виниклу в Польщі унію”, „Листування між Росією і Польщею” та ін.

28.12 – **130 років** від дня народження **Владислава Спасовського** (1877 – 1941), польського педагога, прогресивного і громадського діяча, викладача філософії та педагогіки в учительській семінарії та гімназіях Варшави, керівника вчительських курсів ім. Налковського, теоретика з питань шкільної освіти та методики самоосвіти і виховання.

29.12 – **240 років** від дня народження **Єфимія Олексійовича Болховітінова** (1767 – 1837), українського і російського церковного діяча, історика, археографа, філолога, бібліографа, письменника, перекладача, академіка Петербурзької АН, викладача Петербурзької духовної академії, митрополита Київського та Галицького, автора біобібліографічних словників церковних і світських письменників та вчених, описів монастирів, церков та монастирських бібліотек (Софійського собору, Києво-Печерської лаври), перекладів, публікацій документів та матеріалів.

- 30.12 – **30 років тому** (1977) видано Указ Президії Верховної Ради СРСР „Про присвоєння почесного звання „Народний учитель СРСР”.
- **85 років** тому (1922) відбулося урочисте підписання документів про створення Союзу Радянських Соціалістичних Республік (СРСР). У 1991 р. СРСР розпався.
- 31.12 – **135 років** від дня народження **Володимира Йосиповича Левицького** (1872 – 1956), українського математика, педагога, вчителя математики в українських гімназіях Львова, дійсного вчителя Тернопільської гімназії, професора Львівського університету, упорядника словника українських математичних термінів, автора українських підручників з алгебри і фізики для вищих шкіл, організатора товариства „Академічна громада” з метою боротьби за українську мову викладання та заснування українського університету.
- **130 років** від дня народження **Гната Мартиновича Хоткевича** (1877 – 1938), українського письменника, перекладача, фольклориста, актора, композитора, бандуриста, організатора селянського й робітничого театрів на Харківщині, Гуцульського театру на Івано-Франківщині, автора повістей та оповідань, зокрема „Камінна душа”, „Авірон”, „Довбуш”, „Два гетьмани”, „Богдан Хмельницький”, а також підручників і навчально-методичних посібників із питань музичного навчання та виховання молоді.
- **115 років** від дня народження **Михайла (Михайль) Васильовича Семенка** (1892 – 1937), українського поета, теоретика мистецтв, творця і незмінного лідера українського футуризму.

III. НАУКОВЦІ АПН УКРАЇНИ – ЮВІЛЯРИ 2007 р.

СІЧЕНЬ

- 1.01 – **70 років** від дня народження **Ніни Степанівни Коваль** (1937), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії початкової освіти Інституту педагогіки АПН України.
- **60 років** від дня народження **Леоніда Фоковича Бурлачука** (1947), доктора психологічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, завідувача кафедри психодіагностики та медичної психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
- **60 років** від дня народження **Валентина Васильовича Рибалки** (1947), доктора психологічних наук, професора, завідувача відділу психології трудової і професійної підготовки Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України.
- 3.01 – **65 років** від дня народження **Олега Васильовича Третяка** (1942), доктора фізико-математичних наук, професора, дійсного члена АПН України, заслуженого діяча науки і техніки України, першого проректора Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
- **65 років** від дня народження **Миколи Івановича Шута** (1942), доктора фізико-математичних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, завідувача кафедри загальної фізики Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова.
- 7.01 – **70 років** від дня народження **Неоніли Антонівни Побірченко** (1937), доктора психологічних наук, професора, завідувача відділу психології профорієнтації Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН

України.

– **60 років** від дня народження **Олени Іванівни Пенькової** (1947), кандидата психологічних наук, старшого наукового співробітника, відмінника освіти України, провідного наукового співробітника лабораторії психології особистості ім. П. Р. Чамати Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України.

9.01 – **60 років** від дня народження **Віталія Олександровича Татенка** (1947), доктора психологічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, головного наукового співробітника лабораторії методології психосоціальних і політико-психологічних досліджень Інституту соціальної та політичної психології АПН України.

21.01 – **50 років** від дня народження **Павла Володимировича Лушина** (1957), доктора психологічних наук, професора, завідувача кафедри педагогіки вищої школи та прикладної психології Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти АПН України.

24.01 – **60 років** від дня народження **Геннадія Вікторовича Федорова** (1947), кандидата педагогічних наук, відмінника народної освіти, доцента кафедри менеджменту освіти Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти АПН України.

25.01 – **70 років** від дня народження **Юрія Івановича Терещенка** (1937), кандидата філософських наук, доцента, старшого наукового співробітника відділу педагогіки і психології вищої освіти Інституту вищої освіти АПН України.

27.01 – **50 років** від дня народження **Віктора Івановича Карамушки** (1957), кандидата біологічних наук, завідувача кафедри фундаментальних і загальнофахових дисциплін Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти АПН України.

ЛЮТИЙ

- 2.02 – **65 років** від дня народження **Ольги Іванівни Зайченко** (1942), кандидата педагогічних наук, доцента кафедри менеджменту освіти Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти АПН України.
- **55 років** від дня народження **Ірини Євгенівни Булах** (1952), доктора педагогічних наук, професора, головного наукового співробітника лабораторії педагогічного оцінювання Інституту педагогіки АПН України.
- **50 років** від дня народження **Віталія Семеновича Курила** (1957), доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, ректора Луганського національного педагогічного університету ім. Т. Шевченка.
- 15.02 – **65 років** від дня народження **Миколи Івановича Михальченка** (1942), доктора філософських наук, професора, члена-кореспондента НАН України, заслуженого діяча науки і техніки України, відмінника освіти України, завідувача відділу соціальних проблем вищої освіти і виховання студентської молоді Інституту вищої освіти АПН України.
- 18.02 – **65 років** від дня народження **Олександра Леонідовича Голубенка** (1942), доктора технічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, ректора Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Луганськ).

БЕРЕЗЕНЬ

- 2.03 – **70 років** від дня народження **Валентини Іванівни Лозової** (1937), доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, заслуженого діяча науки і техніки України, завідувача кафедри педагогіки

Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди.

- 8.03 – **55 років** від дня народження **Катерини Павлівни Жадько** (1952), кандидата філософських наук, доцента кафедри філософії освіти Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти АПН України.
- 14.03 – **70 років** від дня народження **Євдокії Петрівни Голобородько** (1937), доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, завідувача кафедри лінгводидактики Херсонського державного педагогічного університету.
- 18.03 – **70 років** від дня народження **Лариси Олександрівни Варзацької** (1937), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії навчання української мови і літератури Інституту педагогіки АПН України.
- 23.03 – **60 років** від дня народження **Володимира Федоровича Моргуна** (1947), кандидата психологічних наук, професора, провідного наукового співробітника відділу психології трудової і професійної підготовки Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України.
- 24.03 – **50 років** від дня народження **Людмили Леонідівни Хоружої** (1957), доктора педагогічних наук, доцента, старшого наукового співробітника секції педагогічної діагностики Інституту педагогіки АПН України.

КВІТЕНЬ

- 5.04 – **50 років** від дня народження **Тетяни Федорівни Алексєєнко** (1957), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника, завідувача лабораторії соціальної педагогіки Інституту проблем виховання АПН України.

- 6.04 – **60 років** від дня народження **Володимира Петровича Кравця** (1947), доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, заслуженого працівника освіти України, ректора Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка.
- 10.04 – **60 років** від дня народження **Юрія Кириловича Рудавського** (1947), доктора фізико-математичних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, ректора Національного університету „Львівська політехніка”.
- **55 років** від дня народження **Григорія Євменовича Левченка** (1952), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника, заслуженого діяча науки і техніки України, провідного наукового співробітника лабораторії трудової підготовки і політехнічної творчості Інституту педагогіки АПН України.
- 12.04 – **50 років** від дня народження **Григорія Петровича Пустовіта** (1957), доктора педагогічних наук, старшого наукового співробітника, вченого секретаря Відділення теорії та історії педагогіки АПН України.
- 14.04 – **60 років** від дня народження **Віталія Васильовича Пилипчука** (1947), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника відділу теорії і практики педагогічної майстерності Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України.
- 15.04 – **60 років** від дня народження **Ірини Марківни Носаченко** (1947), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника відділу дидактики професійної освіти Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України.
- 16.04 – **60 років** від дня народження **Юрія Борисовича Кузнецова** (1947), доктора філологічних наук, члена-кореспондента АПН України, директора-засновника видавництва „Педагогічна преса”, головного редактора газети „Освіта України”, лауреата премії ім. Д. Нитченка.

- 18.04 – **55 років** від дня народження **Олега Семеновича Падалки** (1952), кандидата педагогічних наук, доцента, старшого наукового співробітника відділу теорії і практики педагогічної майстерності Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України.
- 19.04 – **60 років** від дня народження **Марини Лазарівни Смульсон** (1947), доктора психологічних наук, старшого наукового співробітника, завідувача лабораторії нових інформаційних технологій навчання Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України.
- 23.04 – **55 років** від дня народження **Валерія Лаврентійовича Зливкова** (1952), кандидата психологічних наук, доцента, старшого наукового співробітника лабораторії методології і теорії психології Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України.
- **65 років** від дня народження **Костянтина Віталійовича Корсака** (1942), доктора філософських наук, доцента, відмінника освіти України, завідувача відділу теорії і методології природничої та інженерної освіти Інституту вищої освіти АПН України.
- 26.04 – **60 років** від дня народження **Наліни Іванівни Литвиної** (1947), кандидата психологічних наук, старшого наукового співробітника відділу психології профорієнтації Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України.

ТРАВЕНЬ

- 1.05 – **60 років** від дня народження **Світлани Олексіївни Покутнєвої** (1947), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії тифлопедагогіки Інституту спеціальної педагогіки АПН України.

- 3.05 – **80 років** від дня народження **Івана Федоровича Кривоноса** (1927), кандидата педагогічних наук, доцента, молодшого наукового співробітника відділу проблем виховання у професійно-технічних закладах Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України.
- 8.05 – **65 років** від дня народження **Олександри Яківни Савченко** (1942), доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена АПН України, віце-президента АПН України, заслуженого працівника народної освіти України, академіка-секретаря Відділення дидактики, методики та інформаційних технологій в освіті АПН України.
- 17.05 – **65 років** від дня народження **Миколи Дмитровича Зубалія** (1942), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника, завідувача лабораторії фізичного розвитку Інституту проблем виховання АПН України.

ЧЕРВЕНЬ

- 1.06 – **60 років** від дня народження **Юрія Івановича Горобця** (1947), доктора фізико-математичних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, заслуженого діяча науки і техніки України, начальника департаменту координації наукових досліджень Міністерства освіти і науки України,
- 5.06 – **50 років** від дня народження **Ірини Василівни Жадан** (1957), кандидата психологічних наук, старшого наукового співробітника, завідувача лабораторії психологічних проблем політичної соціалізації молоді Інституту соціальної та політичної психології АПН України.

- 8.06 – **70 років** від дня народження **Володимира Федоровича Пріснякова** (1937), доктора технічних наук, професора, дійсного члена АПН України, заслуженого діяча науки Української РСР, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки, ректора Дніпропетровського національного університету.
- 11.06 – **60 років** від дня народження **Анатолія Олексійовича Чаусова** (1947), кандидата педагогічних наук, доцента, декана факультету менеджменту та психології Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти АПН України.
- 14.06 – **60 років** від дня народження **Василя Івановича Кизенка** (1947), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника, завідувача лабораторії дидактики Інституту педагогіки АПН України.
- 22.06 – **65 років** від дня народження **Миколи Павловича Лукашевича** (1942), доктора філософських наук, професора, відмінника освіти України, головного наукового співробітника відділу соціальних проблем вищої освіти і виховання студентської молоді Інституту вищої освіти АПН України.
- **65 років** від дня народження **Володимира Івановича Пуцова** (1942), кандидата педагогічних наук, доцента, завідувача кафедри теорії та методики післядипломної освіти Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти АПН України.
- 24.06 – **75 років** від дня народження **Валентини Володимирівни Москаленко** (1932), доктора філософських наук, професора, завідувача лабораторії соціальної психології Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України.
- 25.06 – **60 років** від дня народження **Василя Григоровича Кременя** (1947), доктора філософських наук, професора, дійсного члена АПН України, академіка НАН України,

заслуженого діяча науки і техніки України, президента АПН України.

- 26.06 – **55 років** від дня народження **Антоніни Іллівни Корецької** (1952), кандидата філософських наук, відмінника освіти України, старшого наукового співробітника відділу змісту, філософії і прогнозування вищої освіти Інституту вищої освіти АПН України.

ЛИПЕНЬ

- 2.07 – **65 років** від дня народження **Тадеуша Левовицького** (1942), польського вченого, доктора гуманістичних наук, професора, іноземного члена АПН України, президента Комітету педагогічних наук Польської АН, ректора Вищої педагогічної школи м. Варшави.
- 7.07 – **55 років** від дня народження **Галини Михайлівни Лактіонової** (1952), доктора педагогічних наук, старшого наукового співробітника відділу проблем виховання у професійно-технічних закладах Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України.
- 12.07 – **60 років** від дня народження **Анатолія Івановича Сологуба** (1947), кандидата педагогічних наук, члена-кореспондента АПН України, директора Саксаганського природничо-наукового ліцею (м. Кривий Ріг).
- **50 років** від дня народження **Оксани Леонідівни Ануфрієвої** (1957), кандидата педагогічних наук, завідувача аспірантури Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти АПН України.
- 18.07 – **70 років** від дня народження **Віри Романівни Ільченко** (1937), доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена АПН України, старшого наукового співробітника лабораторії дидактики Інституту педагогіки АПН України, директора Науково-методичного центру (змісту шкільної освіти) АПН України, (м. Полтава).

- 20.07 – **65 років** від дня народження **Віктора Івановича Євдокимова** (1942), доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, заслуженого працівника народної освіти України, першого проректора Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди.
- 24.07 – **70 років** від дня народження **Валентина Олексійовича Моляко** (1937), доктора психологічних наук, професора, дійсного члена АПН України, відмінника народної освіти УРСР, завідувача лабораторії психології творчості Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України.
- 29.07 – **70 років** від дня народження **Світлани Пилипівни Бондар** (1937), кандидата педагогічних наук, доцента, провідного наукового співробітника лабораторії дидактики Інституту педагогіки АПН України.

СЕРПЕНЬ

- 14.08 – **60 років** від дня народження **Володимира Олександровича Пащенко** (1947), кандидата філософських наук, доктора історичних наук, професора, дійсного члена АПН України, заслуженого працівника народної освіти України, ректора Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка, голови Асоціації Антона Макаренка.
- 15.08 – **70 років** від дня народження **Мирослава Івановича Жалдака** (1937), доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена АПН України, заслуженого діяча науки і техніки України, завідувача кафедри основ інформатики та обчислювальної техніки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова.
- 15.08 – **60 років** від дня народження **Ганни Володимирівни Троцько** (1947), доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, заслуженого працівника народної освіти України, проректора з

навчальної роботи Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди.

- 19.08 – **50 років** від дня народження **Наталії Афанасіївни Пустовіт** (1957), кандидата педагогічних наук, докторанта Інституту проблем виховання АПН України.
- 23.08 – **55 років** від дня народження **Людмили Василівни Тименко** (1952), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії географічної освіти Інституту педагогіки АПН України.

ВЕРЕСЕНЬ

- 3.09 – **70 років** від дня народження **Петра Івановича Гнатенка** (1937), доктора філософських наук, професора, члена-кореспондента АПН України, завідувача кафедри Дніпропетровського національного університету.
- 12.09 – **60 років** від дня народження **Олега Калениковича Закусила** (1947), доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента АПН України, проректора з наукової роботи Київського національного університету імені Тараса Шевченка.
- 13.09 – **70 років** від дня народження **Олексія Трохимовича Баришпольця** (1937), кандидата історичних наук, доцента, провідного наукового співробітника, завідувача лабораторії психології масової комунікації та медіа-освіти дидактики Інституту соціальної та політичної психології АПН України.
- 19.09 – **70 років** від дня народження **Валентина Івановича Маслова** (1937), доктора педагогічних наук, професора кафедри менеджменту та освіти Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти АПН України.

ЖОВТЕНЬ

- 3.10 – **70 років** від дня народження **Василя Миколайовича Мадзігона** (1937), доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена АПН України, першого віце-президента АПН України, заслуженого діяча науки і техніки України, директора Інституту педагогіки АПН України.
- **55 років** від дня народження **Лариси Олександрівни Кондратенко** (1952), кандидата педагогічних наук, провідного наукового співробітника лабораторії психодіагностики Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України.
- **50 років** від дня народження **Наталії Олександрівни Татенко** (1957), кандидата психологічних наук, доцента, старшого наукового співробітника лабораторії соціальної психології особистості Інституту соціальної та політичної психології АПН України.
- 9.10 – **60 років** від дня народження **Валерія Григоровича Редька** (1947), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії порівняльної педагогіки Інституту педагогіки АПН України.
- **60 років** від дня народження **Мирослава-Любомира Андрійовича Чепи** (1947), кандидата психологічних наук, старшого наукового співробітника, завідувача лабораторії загальної та етнічної психології Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України.
- 13.10 – **50 років** від дня народження **Наталії Миколаївни Лавриченко** (1957), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника, завідувача лабораторії порівняльної педагогіки Інституту педагогіки АПН України.
- 20.10 – **55 років** від дня народження **Ольги Юхимівни Прищепи** (1952), кандидата педагогічних наук, доцента, старшого наукового співробітника лабораторії початкової освіти Інституту педагогіки АПН України.

- 30.10 – **50 років** від дня народження **Ольги Володимирівни Петрунько** (1957), кандидата психологічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії соціально-психологічних технологій Інституту соціальної та політичної психології АПН України.

ЛИСТОПАД

- 2.11 – **60 років** від дня народження **Павли Іванівни Рогової** (1947), українського бібліотекознавця, бібліографа, педагога, кандидата історичних наук, доцента, відмінника освіти України, директора Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського АПН України.
- 16.11 – **50 років** від дня народження **Алли Василівни Лопухівської** (1957), кандидата педагогічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії сільської школи Інституту педагогіки АПН України.

ГРУДЕНЬ

- 9.12 – **80 років** від дня народження **Ніни Михайлівни Буринської** (1927), доктора педагогічних наук, професора, заслуженого вченого України, головного наукового співробітника лабораторії біологічної і хімічної освіти Інституту педагогіки АПН України.
- 13.12 – **75 років** від дня народження **Миколи Івановича Шкіля** (1932), доктора фізико-математичних наук, професора, дійсного члена АПН України, заслуженого діяча науки і техніки України, лауреата премії НАН України імені М. М. Крилова, радника Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова.
- 13.12 – **55 років** від дня народження **Тетяни Василівни Завадської** (1952), кандидата біологічних наук, старшого наукового співробітника лабораторії вікової психофізіології Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України.

Іменний покажчик

У квадратних дужках зазначено дати народження ювілярів АПН України (розділ 3).

Абель Нільс – 5.08.1802

Адамс Джон – 2.07.1857

Айвазовський І. К. – 29.07.1817

Александров О. Д. – 4.08.1912

Алексєєнко Т. Ф. – [5.04.1957]

Алчевська Х. О. – 16.03.1882

Амерлінг Карел С. – 18.09.1807

Амундсен Рауль – 16.07.1872

Ананьєв Б. Г. – 14.08.1907

Андрієвський М. О. – 1842

Ануфрієва О. Л. – [12.07.1957]

Арагон Луї – 3.10.1897

Арсеньєв В. К. – 10.09.1872

Артемов В. О. – 5.05.1897

Артисевич В. О. – 28.05.1907

Атаманюк В. І. – 14.03.1887

Бабанський Ю. К. – 7.01.1927

Багалій Д. І. – 7.11.1857

Бальмонт К. Д. – 16.06.1867

Бандрівський Д. Г. – 23.12.1897

Бандура О. М. – 6.11.1917

Бантиш-Каменський М. М. –
27.12.1737

Барвінський О. Г. – 8.06.1847

Баришполець О. Т. –
[13.09.1937]

Басов М. Я. – 3.11.1892

Батлер Ніколас – 2.04.1862

Батюшков К. М. – 29.05.1787

Бахрушин С. В. – 8.10.1882

Бейль П'єр – 18.11.1647

Бекетов М. М. – 13.01.1827

Беккерель Антуан – 15.12.1852

Белль Генріх – 21.12.1917

Бенардос М. М. – 8.07.1842

Бер К.М. – 28.02.1792

Бердник Олесь – 25.12.1927

Бернуллі Йоганн – 27.07.1667

Бертран Жозеф – 14.03.1822

Бехтерєв В. М. – 1.02.1857

Беляєв В. П. – 3.04.1907

Белянкін Ф. П. – 6.01.1892

Біне Альфред – 8.07 (ін.11.07) 1857

Блейлер Ейген – 30.04.1857

Близниченко Л. А. – 13.07.1912

Богородицький В. О. – 6.04.1857

Бодянський Ф. М. – 1812

Бойль Роберт – 25.01.1627

Бойчук М. Л. – 30.10.1882

Болховітінов Є. О. – 29.12.1767

Бомарше П'єр – 24.01.1732

Бондар С. П. – [29.07.1937]

Боровиковський В.Л. – 4.08.1757

Боскіс Р. М. – 29.03.1902

Бреґт Вільям-Генрі – 2.06.1862

Бройль Луї де – 15.08.1892

Брох Олаф – 4.08.1867

Буданов В.П. – 10.06.1872

Булах І. Є. – [02.02.1952]

Бунаков М. Ф. – 8.12.1837

Буринська Н. М. – [9.12.1927]

Бурлачук Л. Ф. – [1.1.1947]

Вавілов М. І. – 25.11.1887

Варзацька Л. О. – [18.03.1937]

Вашингтон Джордж – 22.02.1732
Вебер Генріх – 5.03.1842
Ведель А. Л. – 26.09.1767
Величковський Паїсій –
21.12.1722
Венелін Ю. І. – 3.04.1802
Вентцель К. М. – 6.12.1857
Вересаєв В. В. – 16.01.1867
Вессель М. Х. – 22.01.1837
Вишеславцев Б. П. – 15.10.1877
Вівес Хуан – 6.03.1492
Вільде Ірина – 5.05.1907
Вовк Ф. К. – 17.03.1847
Войтко В. І. – 26.07.1927
Волков М. М. – 24.08.1897
Волошин М. О. – 28.05.1877
Воскресенська З. І. – 28.04.1907
Всесвятський Б. В. – 17.06.1887
Вулф Вирджінія – 25.01.1882
Вундт Вільгельм – 16.08.1832

Гайне Генріх – 13.12.1797
Галахов О. Д. – 1807
Гальвані Луїджі – 9.09.1737
Гальперін П. Я. – 2.10.1902
Ганкевич К. М. – 2.09.1842
Гарін-Михайловський М. Г. –
20.02.1852
Гарніш Христіан В. – 28.08.1787
Гартман Едуард – 1842
Гауптман Герхарт – 15.11.1862
Гауф Вільгельм – 29.11.1802
Гейне Генріх див. Гайне Генріх
Гейніке Самуель – 10.04.1727
Гермайзе О. Ю. – 5.08.1892
Герц Генріх Р. – 22.02.1857
Герц Густав – 22.07.1887

Герцен О. І. – 6.04.1812
Гессе Герман – 2.07.1877
Гільберт Давід – 23.01.1862
Глібов Л. І. – 5.03.1827
Гнатенко П. І. – [3.09.1937]
Голобородько Є. П. – [14.03.1937]
Головко А. В. – 3.12.1897
Голубенко О. Л. – [18.02.1942]
Гольденберг О. І. – 1837
Гончаров І. О. – 18.06.1812
Гончаров М. К. – 19.12.1902
Горіневський В. В. – 5.10.1857
Горобець Ю. І. – [1.6.1947]
Гребінка Є. П. – 2.02.1812
Гренджа-Донський В. С. –
23.04.1897
Григоренко Грицько – берез. 1867
Григорович Д. В. – 31.03.1822
Гриценко М. С. – 7.11.1907
Грунський М. К. – 10.10.1872
Гулак М. І. – 25.05.1822
Гумбольдт Вільгельм – 22.06.1767
Гунчак Т. Г. – 13.03.1932
Гуцало Є. П. – 14.01.1937
Гюго Віктор – 26.02.1802

Гальтон Френсіс – 16.02.1822
Гаусс Карл Ф. – 30.04.1777
Гельфанд М. Б. – 12.05.1907
Голсуорсі Джон – 14.08.1867
Гольдоні Карло – 25.02.1707
Грот М. Я. – 30.04.1852
Гульден Пауль – 12.06.1577

Д'Аламбер Жан – 16.11.1717
Дашкевич М. П. – 16.08.1852
Де Костер Шарль – 20.08.1827

Дем'янчук В. К. – 13.01.1897
Джемс Вільям – 11.01.1842
Джойс Джеймс – 2.02.1882
Дзержинський Ф. Е. – 11.09.1877
Діккенс Чарлз – 7.02.1812
Дімаров А. А. – 17.05.1922
Добош С. В. – 8.12.1912
Доманицький В. М. – 19.03.1877
Дорошенко Д. І. – 8.04.1882
Дорошенко П. Д. – 1627
Дюма Александр (батько) –
24.07.1802

Едісон Томас – 11.02.1847
Ейлер Леонард – 15.04.1707
Ейфель Олександр Г. –
15.12.1832
Епе (Де Лепе) Шарль Мішель –
25.11.1712
Еріксон Ерік – 15.06.1902
Ерісман Ф. Ф. – 12.11.1842
Естрайхер Кароль – 22.11.1827

Євдокимов В. І. – [20.07.1942]
Єременко В. В. – 26.07.1932
Єфремов І. А. – 22.04.1907

Жадан І. В. – [05.06.1957]
Жадько К. П. – [08.03.1952]
Жалдак М. І. – [15.08.1937]
Житецький П. Г. – 4.01.1837
Журахович С. М. – 6.11.1907

Завадовський І. І. – 16.01.1887
Завадська Т. В. – [13.12.1952]
Завойський Є. К. – 28.09.1907
Зайченко О. І. – [02.02.1942]

Заклинський Р. Г. – 8.04.1852
Закусило О. К. – [12.09.1947]
Засенко О. Є. – 14.10.1907
Зеленецький К. П. – 1812
Зільберштейн А. І. – 24.09.1897
Зливков В. Л. – 23.04.1952
Зубалій М. Д. – [17.05.1942]

Ільченко В. Р. – [18.07.1937]

Каверін В. О. – 19.04.1902
Казакова Р. Ф. – 27.01.1932
Капельгородський П.Й. –
26.11.1882
Карамушка В. І. – [27.01.1957]
Кармалюк У. Я. – 10.03.1787
Катаєв В. П. – 28.01.1897
Келер Вольфганг – 21.01.1887
Керролл Льюїс – 27.01.1832
Кизенко В. І. – [14.06.1947]
Кисельов А. П. – 12.12.1852
Китастий Г. – 17.01.1907
Кміт Юрій – 24.04.1872
Ковалик І. І. – 16.02.1907
Коваль Н. С. – [1.1.1937]
Ковпак С. А. – 25.05.1887
Колас Якуб – 3.11.1882
Колесса О. М. – 24.04.1867
Комаров Б. – 18.01.1882
Коменський Ян Амос –
28.03.1592
Кондратенко Л. О. – [3.10.1952]
Кондратюк Ю. В. – 21.06.1897
Кондуфор Ю. Ю. – 30.01.1922
Кониський Георгій – 1.12.1717
Конопницька Марія – 23.05.1842
Копнін П. В. – 27.01.1922

Корецька А. І. – [26.06.1952]
 Корольов С. П. – 12.01.1907
 Корсак К. В. – [23.04.1942]
 Косач-Кривинюк О. П.
 26.05.1877
 Костер де Шарль див.
 Де Костер Шарль
 Костомаров М. І. – 16.05.1817
 Костюк Г. О. – 25.10.1902
 Котляревський О. О. – 1837
 Кошелівець І. М. – 23.11.1907
 Кравець В. П. – [6.04.1947]
 Кравчук М. П. – 12.10.1892
 Крамської І. М. – 8.06.1837
 Красногорський М. М. –
 7.07.1882
 Крейн М. Г. – 3.04.1907
 Кремень В. Г. – [25.06.1947]
 Кривонос І. Ф. – [3.05.1927]
 Крушельницька С. А. –
 23.09.1872
 Крянге Йон – 13.03.1837
 Кузеля З. Ф. – 23.06.1882
 Кузін М. П. – 11.05.1907
 Кузнецов Ю. Б. – [16.04.1947]
 Куліш М. Г. – 18.12.1892
 Кульчицька О. Л. – 15.09.1877
 Кун Томас С. – 18.07.1922
 Курбас Лесь – 25.02.1887
 Курило В. С. – [2.2.1957]
 Кюльп Освальд – 3.08.1862

Лавриченко Н. М. – [13.10.1957]
 Лавровський П. О. – 25.03.1827
 Лай Вільгельм Август –
 30.07.1862
 Лактіонова Г. М. – [7.7.1952]

 Ланжевен Поль – 23.01.1872
 Ларічев П. О. – 16.02.1892
 Латишев Г. Д. – 7.02.1907
 Латишева К. Я. – 1897
 Лебедєв С. О. – 2.11.1902
 Левицький В. Й. – 31.12.1872
 Левовицький Тадеуш – [2.07.1942]
 Левченко Г. Є. – [10.04.1952]
 Левченко С. П. – 19.10.1902
 Лежандр Андрієн – 18.09.1752
 Лелекач М. М. – 19.12.1907
 Леонардо да Вінчі – 15.04.1452
 Леонкавалло Руджеро – 25.04.1857
 Леонтович М. Д. – 13.12.1877
 Лепкий Б. С. – 9.11.1872
 Лесгафт П. Ф. – 3.10.1837
 Лесевич В. В. – 15.01.1837
 Лешка Олдржих – 16.06.1927
 Липинський В. К. – 17.04.1882
 Лисенко М. В. – 22.03.1842
 Литвинова Н. І. – [26.04.1947]
 Лівницька-Холодна Н. А. –
 15.06.1902
 Ліндгрєн Астрід – 14.11.1907
 Ліфшиць І. М. – 13.01.1917
 Лобачевський М. І. – 1.12.1792
 Лозинський Й. І. – 20.12.1807
 Лозова В. І. – [2.03.1937]
 Локк Джон – 29.08.1632
 Ломиковський В. Я. – 26.01.1777
 Лонгфелло Генрі – 27.02.1807
 Лопе де Вега – 25.11.1562
 Лопухівська А. В. – [16.11.1957]
 Лубенець Н. Д. – 1877
 Лукашевич М. П. – [22.06.1942]
 Лурія О. Р. – 16.07.1902
 Лушин П. В. – [21.01.1957]

Ляпунов Б. М. – 6.08.1862
Ляпунов О. М. – 6.06.1857
Лятуринська О. М. – 1.02.1902

Мадзігон В. М. – [03.10.1937]
Макарушка О. – 9.08.1867
Маковей О. С. – 23.08.1867
Максименко Ф. П. – 4.02.1897
Максимович П. П. – 1817
Маланюк Є. Ф. – 2.02.1897
Малеча Н. М. – 8.11.1887
Малицька К. І. – 30.05.1872
Малишко А. С. – 15.11.1912
Маркевич О. І. – 17.03.1847
Маркович О. В. – 8.02.1822
Маршак С. Я. – 3.11.1887
Маршалл Алан – 2.05.1902
Маслов В. І. – [19.09.1937]
Медведєв Ф. П. – 28.05.1912
Медушевський А. П. – 22.09.1902
Меженко Ю. О. – 18.06.1892
Мейман Ернст – 29.08.1862
Меланхтон Філіп – 16.02.1497
Менчиць В. А. – 1837
Метерлінк Моріс – 29.08.1862
Микитенко І. К. – 6.09.1897
Миропольський С. І. – 1842
Мисик В. О. – 24.07.1907
Митропольський Ю. О. –
3.01.1917
Михайличенко Г. В. – 9.10.1892
Михальченко М. І. – [15.02.1942]
Мілл Ален А. – 18.01.1882
Мова В. С. – 13.01.1842
Могила П. С. – 10.01.1597
Могильницький І. – 1777
Модзалевський В. Л. – 9.04.1882

Модзалевський Л. М. – 26.02.1837
Мозлі Генрі – 23.11.1887
Моляко В. О. – [24.07.1937]
Мольєр Жан Батіст – 15.01.1622
Моргун В. Ф. – [23.03.1947]
Мосендз Л. М. – 2.10.1897
Москаленко В. В. – [24.06.1932]
Мотрич К. В. – 30.11.1947
Муратов І. Л. – 28.07.1912

Назаревський О. А. – 12.12.1887
Науменко В. П. – 19.07.1852
Нечипоренко І. І. – 8.10.1842
Нірод Ф. Ф. – 13.04.1907
Ніщинський П. І. – 21.09.1832
Новаківський О. Х. – 14.03.1872
Новиков-Прибой О. С. –
24.03.1877
Новицький Я. П. – 14.10.1847
Носаченко І. М. – [15.04.1947]

О'Генрі – 11.11.1862
Огієнко І. І. – 14.01.1882
Ольденбург Ф. Ф. – 1862
Ольжич О. О. – 8.07.1907
Онишкевич Г. Д. – 1847
Орлик Пилип – 21.10.1672

Паганіні Нікколо – 27.10.1782
Падалка О. С. – [18.04.1952]
Панкратова Г. М. – 16.02.1897
Панькевич І. А. – 6.10.1887
Паустовський К. Г. – 31.05.1892
Пашенко В. О. – [14.08.1947]
Пелех П. М. – 12.03.1887
Пенькова О. І. – [7.01.1947]
Перельман Я. І. – 17.12.1882

Петренко М. М. – 1817
Петрунько О. В. – [30.10.1957]
Пилипчук В. В. – [14.04.1947]
Пильчиков М. Д. – 21.05.1857
Пимоненко М. К. – 9.03.1862
Підтиченко М. М. – 6.06.1912
Пірсон Карл – 27.03.1857
Побірченко Н. А. – [07.01.1937]
Познанська М. А. – 15.07.1917
Покутнєва С. О. – [1.05.1947]
Половинкін О. О. – 12.11.1887
Половцов В. В. – 29.06.1862
Помагайба В. І. – 14.01.1892
Прижов І. Г. – 4.10.1827
Прилежасв М. О. – 27.09.1877
Прищепа О. Ю. – [20.10.1952]
Прісняков В. Ф. – [8.06.1937]
Прокл Діадох – 412
Прокопович-Антонський А. А. – 1762
Пустовіт Г. П. – [12.04.1957]
Пустовіт Н. А. – [19.08.1957]
Пуцов В. І. – [22.06.1942]
Пфейффер Г. В. – 23.11.1872

Распе Рудольф Е. – 1737
Рассел Бертран – 18.05.1872
Ревуцький Л.М. – 20.02.1882
Рейн Вільгельм – 10.08.1847
Редько В.Г. – [09.10.1947]
Резнік Я.Б. – 23.04.1892
Рибалка В.В. – [1.1.1947]
Робен Поль – 1837
Рогова П.І. – [2.11.1947]
Рожанський Д.А. – 1.09.1882
Рубакін М.О. – 13.07.1862
Рубан В.Г. – 25.03.1742

Рудавський Ю. К. – [10.04.1947]
Рудницький С. Л. – 3.12.1877
Руднянський Стефан – 28.04.1862
Рузвельт Франклін – 30.01.1882
Русов О. О. – 19.02.1847
Руссо Жан-Жак – 28.06.1712

Савченко О. Н. – 21.07.1907
Савченко О. Я. – [8.05.1942]
Савченко П. Г. – 28.07.1887
Свіфт Джонатан – 30.11.1667
Святослав Ярославович – 1027
Северянін І. В. – 16.05.1887
Сеген Едуард – 20.01.1812
Семенко М. В. – 31.12.1892
Семковський С. Ю. – 15.03.1882
Сервантес Мігель де – 9.10.1547
Синцов Д. М. – 21.11.1867
Синявський О. Н. – 5.10.1887
Сікорський І. О. – 7.06.1842
Сірополко С. О. – 15.08.1872
Скłodовська-Кюрі Марія – 7.11.1867
Сковорода Г. С. – 3.12.1722
Скрипник М. О. – 25.01.1872
Слабченко М. Є. – 9.07.1882
Слинько І. І. – 19.06.1912
Сліпий Йосиф – 17.02.1892
Смеречинський С. С. – 9.09.1892
Смирнов В. І. – 10.06.1887
Смотрицький Мелетій – 1572
Смұльсон М. Л. – [19.04.1947]
Содді Фредерік – 2.09.1877
Соловійов І. М. – 2.06.1902
Соловійов О. І. – 6.08.1907
Соловійов-Сєдой В. П. – 25.04.1907
Сологуб А. І. – [12.07.1947]

Сошенко І. М. – 2.06.1807
Спасовський В. – 28.12.1877
Спіноза Бенедикт – 24.11.1632
Спиул М. – 5.12.1867
Срезневський І. І. – 13.06.1812
Стейнбек Джон – 27.02.1902
Стельмах М. П. – 24.05.1912
Степанів-Дашкевич О. – 7.12.1892
Стефанович О. – 17.07.1847
Стеценко К. Г. – 24.05.1882
Сухомлинський В. О. – 28.09.1918

Татенко В. О. – [9.1.1947]
Татенко Н. О. – [3.10.1957]
Тен Борис – 9.12.1897
Терещенко Ю. І. – [25.01.1937]
Термен Льюїс – 15.01.1877
Тесленко А. Ю. – 2.03.1882
Тименко Л. В. – [23.08.1952]
Тирш М. – 17.09.1832
Тихий Олекса – 27.01.1927
Тітченер Едуард – 11.01.1867
Толстой О. К. – 5.09.1817
Третьяк О. В. – [3.1.1942]
Троцько Г. В. – [15.08.1947]
Трублаїні М. П. – 25.04.1907

Уайт Патрік – 28.05.1912

Фальковський І. Я. – 11.06.1762
Федін К. О. – 24.02.1892
Федоренко Л. П. – 12.12.1912
Федоров Г. В. – [24.01.1947]
Феофанов М. П. – 30.10.1882
Фірсов Г. П. – 18.09.1892
Фіхте Йоган – 19.05.1762
Флоренський П. О. – 22.01.1882

Фолкнер Вільям – 25.09.1897
Фребель Фрідріх – 21.04.1782
Фур'є Франсуа – 7.04.1772

Хижняк А. Ф. – 8.12.1907
Холодний М. Г. – 22.06.1882
Хоружа Л. Л. – [24.03.1957]
Хорунжий Ю. М. – 5.08.1937
Хоткевич Г. М. – 31.12.1877

Цвєтасєв І. В. – 16.05.1847
Цвєтасєва М. І. – 8.10.1892
Цегельський Р. М. – 13.07.1882
Ціолковський К. Е. – 17.09.1857

Чавдаров С. Х. – 9.03.1892
Чайковський А. Я. – 15.05.1857
Чайковський М. А. – 2.01.1887
Чаусов А. О. – [11.06.1947]
Челпанов Г. І. – 28.04.1862
Чендей І. М. – 20.05.1922
Чєпа М.-Л. А. – [9.10.1947]
Черніговський В. М. – 1.03.1907
Черніков С. М. – 11.05.1912
Чуковський К. І. – 31.03.1882

Шацька В. М. – 26.05.1882
Швець Ф. П. – 11.11.1882
Шевченко П. А. – 12.05.1887
Шевченко Т. Г. – 9.03.1814
Шеррінгтон Чарлз С. – 27.11.1857
Шерстюк Г. П. – 26.11.1882
Шимкевич Ф. С. – 28.02.1802
Шишкін І. І. – 25.01.1832
Шкіль М. І. – [13.12.1932]
Шлегель Фрідріх – 10.03.1772
Шпрангер Едуард – 27.04.1882

Штокало Й. З. – 16.11.1897
Штрюмпель Людвиг – 23.06.1812
Штурм Йоганнес – 1.10.1507
Шут М. І. – [3.1.1942]

Ющенко О. Я. – 2.08.1917

Яблочков П. М. – 14.09.1847
Яворівський В. О. – 11.10.1942
Якимович Г. – 16.02.1792
Яновський К. П. – 18.03.1822
Яновський Ю. І. – 27.08.1902
Ясінчук Л. П. – 1882

Список використаної літератури

1. Антология педагогической мысли Украинской ССР / АПН СССР; Редкол.: М. В. Фоменко, Ю. Ю. Кондуфор... Н. Д. Ярмаченко. – М.: Педагогика, 1988. – 640 с.
2. Березівська Л. Д. Освітньо-виховна діяльність Київських просвітницьких товариств (друга половина XIX – поч. XX ст.) / Л. Д. Березівська. – К.: Молодь, 1999. – 191 с.
3. Большая советская энциклопедия: В 30 т. / Гл. ред. А. М. Прохоров. – М.: Совет. энциклопедия, 1970–1978. – Т. 1–30.
4. Великие люди – библиотекари: от А до Я / Сост. Е. И. Полтавская; Под ред. Ю. Н. Стоярова. – К.: Шк. б-ка, 2005. – 160 с. – (Сер. 1. Проф. б-ка шк. библиотекаря; Вып. 1).
5. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К.: Либідь, 1987. – 374 с.
6. Гуменюк М.П. Українські бібліографи XIX–початку XX століття: Нариси про життя та діяльність / М. П. Гуменюк. – Х., 1969. – 182 с.
7. Календар знаменних і пам'ятних дат, 2002 / Нац. парламент. б-ка України, Книжк. палата України. – К., 2002.
8. Качкан В. А. Українське народознавство в іменах: У 2 ч.: Навч. посіб. / В. А. Качкан; За ред. А. З. Москаленка. – К.: Либідь, 1994. – Ч. 1–2.
9. Кононенко М.П. Українські вчені-натуралісти, математики, лікарі, педагоги: Посіб.-довід. / М. П. Кононенко, Г. С. Сазоненко. – К.: Укр. Центр духов. культури, 2001. – 310 с.
10. Королевич Н.Ф. Українські бібліографи XX століття: Навч. посіб. для ін-тів культури України / Н. Ф. Королевич. – К.: Кн. палата України, 1998. – 327 с.
11. Лауреати Нобелівської премії, 1901 – 2001: Енциклопед. довід. / Уклад.: С. О. Довгий, В. М. Литвин, В. Б. Солоїденко. – К.: Київ. видавн. центр, 2001. – 763 с.

12. Марцинковская Т.Д. 50 выдающихся психологов мира: Учеб. пособие для студ. / Т. Д. Марцинковская, М. Г. Ярошевский. – М.: Междунар. пед. акад., 1995. – 193 с.
13. Математичний календар, 2002 / Уклад.: В. Бевз, Є. Величко, А. Сліпенко // Математика в шк. – 2002. – № 1–6.
14. Международные дни и недели, отмечаемые ООН и другими организациями // Відкритий урок. – 2003. – № 3/4. – С.72.
15. Огородник І.В. Українська філософія в іменах: Навч. посіб. / І. В. Огородник, М. Ю. Русин; За ред. М. Ф. Тарасенка. – К.: Либідь, 1997. – 327 с.
16. Основні знаменні й пам'ятні дати у 2007 році // Календар знаменних і пам'ятних дат 2006: IV кв.: Реком. бібліогр. довід. / Авт.-уклад.: В. О. Булгак, К. В. Камінська, Л. А. Кухар, О. А. Рожнятовська та ін. – К., 2006. – С. 112–142.
17. Педагогическая энциклопедия: В 4 т. / Гл. ред. И. А. Каиров, Ф. Н. Петров – М.: Сов. энцикл., 1965–1968. – Т.1–4.
18. Педагогический энциклопедический словарь / Редкол.: Б. М. Бим-Бад (гл. ред.) и др. – М.: БРЭ, 2003. – 528 с.: ил.
19. Педагогічний словник / АПН України. Ін-т педагогіки; За ред. М. Ярмаченка. – К.: Пед. думка, 2001. – 516 с.
20. Рогова П. І. Педагогічні бібліотеки України (II пол. XIX ст. – 20-ті роки XX ст.): Дис... канд. іст. наук: 07.00.08 / Павла Іванівна Рогова. – К., 2004. – 265 с. – Бібліогр.: с. 181–222.
21. Российская педагогическая энциклопедия: В 2 т. / Редкол.: В. В. Давыдов (глав. ред.) и др. – М.: БРЭ, 1993–1999. – Т. 1–2.
22. Скрипченко О.В. Довідник з педагогіки і психології: Навч. посіб. / О. В. Скрипченко, Т. М. Лисянська, Л. О. Скрипченко; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2001. – 216 с.
23. Тубельская Г. Н. Зарубежные детские писатели: Сто имен: Биобиблиогр. справочник: Ч. 1. А–М. – М.: Школ. б-ка, 2005. – 271 с. – (Сер. 1. Проф. б-ка шк. библиотекаря; Вып. 2/3).

24. Українська література у портретах і довідках: Давня література – література XIX ст.: Довідник / [Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Ін-т українознавства, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України]. – К.: Либідь, 2000. – 358 с.
25. Українська літературна енциклопедія: В 5 т. / Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка; Відп. ред. І. О. Дзеверін та ін. – К.: Голов. ред. УРЕ, 1988–1995.
26. Українська мова: Енциклопедія: А–Я / Редкол.: В. М. Русанівський, О. О. Тарасенко, М. П. Зяблюк та ін. – К.: Укр. енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2000. – 750 с.
27. Українська педагогіка в персоналіях: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл.: У 2 кн. / За ред. О. В. Сухомлинської. – К.: Либідь, 2005. – Кн. 1–2.
28. Українське слово: Хрестоматія укр. л-ри та літ. критики: У 4 кн. / Упоряд. В. Яременко. – К.: Аконіт, 2001. – Кн. 1–4.
29. Український народний календар, 2007: [Відривний] /Ред.-упоряд. В. Павловська. – К.: Преса України, 2006.
30. Український педагогічний календар: Навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / Переяслав-Хмельниць. держ. пед. ін-т; За заг. ред. В. П. Коцура. – К., 2002. – 254 с.
31. Український Радянський Енциклопедичний Словник: У 3 т / Редкол: Ф. С. Бабичев, А. Ф. Денисов... А. В. Кудрицький (відп. ред.) та ін. – К.: Голов. ред. УРЕ, 1986–1987. – Т. 1–3.
32. Універсальний словник-енциклопедія (УСЕ) / Голов. ред. ради М. Попович. – К.; Л., 2001. – 1575 с.
33. Усі зарубіжні письменники: [Довід. для 5–11 кл.] / Упоряд.: О. Д. Міхільов та ін. – Х., 2005. – 383 с.
34. Філософський енциклопедичний словник / Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди. – К.: Абрис, 2002. – 742 с.
35. Шаромова В. Р. Українські фізики у світовій науці: Навч.-метод. посіб. для вчителів фізики. – Л.: ВНТЛ, 199. – 95 с.

36. Шмигевський М. В. Видатні математики / М. В. Шмигевський. – Х.: Основа, 2004. – 174 с. – (Б-ка журн. „Математика в шк. України; Вип. 6).
37. Шуліка В. М. Видатні хіміки: Матеріали до уроків: 8–9 кл. / В. М. Шуліка. – Х.: Основа, 2004. – 128 с. – (Сер. Б-ка журн. “Хімія”; Вип. 4).
38. Шухова Е. Учені-біологи України / Е. Шухова, В. Гончаренко // Біологія і хімія в шк. – 1998. – № 1. – С. 36–43.
39. Ярмаченко М. Д. Академія педагогічних наук України / М. Д. Ярмаченко. – К., 1993. – 58 с.

ШАНОВНІ ОСВІТЯНИ!

ЗАПРОШУЄМО ВАС СТАТИ ЧИТАЧАМИ ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського)

ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського – національне галузеве книгосховище, головний науково-інформаційний центр освітянської галузі, науково-методичний центр освітянських бібліотек, науково-дослідний центр із питань галузевого бібліотекознавства, бібліографознавства і книгознавства.

До Ваших послуг універсальний книжковий фонд (понад 500 тис. примірників), 40% якого складають фахові документи:

- ◆ періодичні видання ХІХ–ХХ ст. та сучасні (щорічна передплата – понад 300 вітчизняних та зарубіжних газет і журналів);
- ◆ дисертації та автореферати дисертацій педагогіко-психологічної тематики;
- ◆ зібрання праць вітчизняних та зарубіжних педагогів (ХІХ–ХХ ст.), монографії, матеріали досліджень із педагогіко-психологічних питань, програми та методики викладання предметів, підручники і посібники для загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладів І–ІV рівнів акредитації;
- ◆ література іноземними мовами з питань педагогіки і психології, художні твори мовою оригіналу;
- ◆ література з питань бібліотекознавства, бібліографознавства, книгознавства.

Бібліотека розміщується у двох приміщеннях: головному (вул. М. Берлинського, 9) та філії (вул. Володимирська, 57), де діють медіацентр і 6 читальних залів. У головному приміщенні: універсальний читальний, дисертаційний, Фонду В.О. Сухомлинського, іноземної літератури та кабінету бібліотекознавства. У філії працює загальний читальний зал.

Користувачам бібліотеки надається кваліфіковане бібліотечно-бібліографічне обслуговування, а також здійснюється інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу в освітянських закладах шляхом групового та індивідуального інформування, систематичного проведення Днів інформації, Днів фахівця, педагогічних рад, презентацій освітянських періодичних видань, організацій тематичних книжкових виставок, друку в періодичних галузевих виданнях інформаційних і тематичних списків літератури з актуальних проблем освіти, педагогіки та психології.

Медіацентр надає користувачам платні і безоплатні послуги, які пов'язані з мультимедійною інформацією, включаючи сканування, копіювання й тиражування методичних, навчальних, дидактичних та інших друкованих і електронних матеріалів за умов збереження авторських і суміжних прав.

Як культурно-просвітницький центр ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського систематично влаштовує художньо-мистецькі виставки, презентації, літературно-музичні вечори, зустрічі з відомими діячами освіти і культури.

ЗАПРОШУЄМО НА НАШ ВЕБ-САЙТ:

www.library.edu-ua.net

E-mail: dnpb@edu-ua.net

ГОЛОВНЕ ПРИМІЩЕННЯ:

04060

м. Київ,

вул. М.Берлінського, 9

тел.: 467-22-14,

440-35-48

ФІЛІЯ:

03030

м. Київ

вул.

Володимирська, 57

(Будинок учителя)

тел.: 234-71-59

РЕЖИМ РОБОТИ:

щоденно з 10.00 до
20.00

вихідний день –

субота

неділя з 10.00 до

18.00

санітарний день –

останній день місяця

